

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 6 pengő
Postatakarékpénztári csekkszám: 43.916.

Négyszázados Kollégiumunk

Az a hálával átitatott mély és szent öröm, amely ezekben a napokban átöleli Kollégiumunkat, nemcsak Debrecené és nemcsak a Tiszántúlé. Osztozik benne az egész magyar reformátusság a mai magyar haza határain belül és kívül. Részt kér magának belőle az egész világ evangéliumi protestantizmusa. És hozzáadja a maga nemesen együttérző érdeklődését minden művelt magyar ember, akinek lelki világában nem a vallásfelekezeti egyoldalúságé a vezérszólam — és minden művelt ember az eur-amerikai polgárosodás köréből, akinek a szemhatára elég tág ahhoz, hogy beleérjen a mi nemzetünk története és sorsa is.

De az öröm legizálóbb magva mégis csak a mi lelkünkben ég, a hálaadásnak jóillattal legterhebb jehér áldozati jüstje mégis csak a mi szívünk oltáráról gomolyog fel — idehaza, a Nagytemplom lövében és ameddig csak a Nagytemplom tornyából a négy égtáj felé ellát a szem.

Talán senkinek sem kell bizonygatnunk, mennyire nem valami önző partikulárizmus, kicsinyes helyi hazafiság mondatja velünk ezt. Nem azért legnagyobb ma a mi örömünk és legmélyebből fellőró a mi hálaadásunk, mert a debreceni Kollégium legelső sorban és természetesen mégis csak Debrecené és a Tiszántúlé. Hanem azért, mert a Szentháromság egy Isten csodálatos kegyelmi végzéséből és gondviselő vezetése alatt Debrecen és a Tiszántúl lett az a legjobb földi eszköz, amely által a Kollégium a magyar református egyház és nép egyetlen nevelőjévé és az egész magyar nemzet egyik legdúsabb szellemi erőtartályává emelkedett.

Kollégiumunk az által, hogy Debrecen városa, egyháza, népe zsenge kora óta mondhatni göresösen szívéhez szoritotta, s a közelebbi és a távolabbi multban akárhányszor a testével védelmezte, a Tiszántúl pedig csodálatos és szinte a legutóbbi időkig folyvást növekvő önátadással láplálta a maga egyszer sovány, máskor duzzadó emlőin: úgy összeforroll magyarságunk legszélesebb, legmélyebb és legmagyarabb nemzetfönntartó rétegeivel, mint rajta kívül egyellenegy magyar főiskolai intézmény sem történelmünk régebb és újabb századaiban. A magyar kisnemes, a magyar városi polgár és a magyar jobbágy, illetőleg paraszt: ez a három, multbeli közjogi helyzete és társadalmi súlya szerint nagyon különböző, de életszínvonalban, gondolkodásban és érzésben nagyon is hasonló réteg fogadta szívébe a Kollégiumot Debrecenben és a Tiszántúl s lépett vele megindító, áldozatos sorsközösségbe. A mi Kollégiumunk multjának glóriájába nem olvadt bele elváhatatlanul és szuverén fölénygel egy vagy egy-néhány fényes patrónusi és mecenási névnek sugárzása — holott a helvét reformáció más magyar főiskoláinak még a nevéket sem lehet úgy kimondani, hogy röglön együtt ne zengjen velük Enyingi Török Bálint és a Perényiek, Bethlen Gábor és a Rákóczyak neve. A nagy magános imádkozótól, Ecsedi Báthory Istvántól elkezdve, Bethlen Gáboron, Zólyomi Dávidon, Apafi Mihályon, a Domokosokon folytatva el Tisza Istvánig és Baltazár Dezsőig legyen örökre áldott minden tündöklő név, amely Kollégiumunk

érdekében való kivételes személyes jölettre, harcra, önmegáldozásra emlékeztel — de mindezek a kivételes személyes áldozatok, hozzájuk véve még az egyetemes magyar reformátusság és a külföldi hillestvérek jelentős és jelelhetetlen alkalmi segítségnyújtásait is, együttvéve sem foghatók ahhoz a rendszeres, szakadatlan, szívós és önzellen leterhordozáshoz, amelyet ezért az Iskoláért a debreceni és tiszántúli színmagyarország néptelen ezrei és lízezrei visellek és nagyjórészt még ma is viselnek. A kérgestenyérű, de európai szemhatártú, deákos műveltségű debreceni kereskedő, iparos, állattenyésztő, földművelő polgár. Az egytelkes és hétszilvajás kismes meg a vele hasonló közjogi sorban levő hajdú. És a jobbágy, felszabadítása előtt és után. Az első keményen és állandóan adóztatta magát érte. A második érte is ontotta bőven azt a drága vért, amelyet a Nemzet és a Vallás szabadságáért ocsón annyiszor harcbavitt. A harmadik, mint különben a második is, kifogyhatatlanul táplálta földje termésének szent lizedével, összekuporgatott garaskájával a Kollégium ifjúságát. De mindegyiknek egyformán mélységesen és megrázóan szívügye volt az „Anyaiskola”: sem mint magyar ember, sem mint református ember nem tudta elképzelni nélküle a maga és a népe, a városa, jaluja, eklézsiája életét. Ilyen közösségben a magyar történet egyetlen más tér- és időbeli pontján sem volt egymással nép és iskola — a reformáció után sem, hát még előtte! Ez az époly széles, mint amilyen mély népi megalapozása a debreceni Kollégium életének tette a Kollégiumot a debreceni talajból kiléphetelenné, a Tiszántúl kebléről leszakíthatatlanná — és ez volt az a zömök, erős lábazat, amelyen a Kollégium már a XVI. század óta egész Magyarország „világító lámpásává” emelkedett.

Természetes, hogy ebbe a lámpásba sem föld, sem nép, sem táj, sem puszta magyar erő, magyar érzés, magyar dac nem adhatott lüzet és jényt. A lüz és a jény onnan felülről jött, Isten Szent Lelkétől, igéjének teljes és tiszta kijelentéséből, a Krisztus örökkévaló evangéliumából. Am az Örökkévaló titkos bölcsesége úgy rendelte, hogy a református keresztyénségnek, az Ige kizárólagos uralmának, Krisztus egyetemes királyságának emberi eszközei, szerszámjai, szolgálói és vitézei ezen a magyar földön leglömöttebb hadsorokban és leglömörebb egységben mindenkoron a Debrecen szellemi vezetése alatt álló Tiszántúlról kerüljenek ki. Isten rendelése volt, hogy ezt a lömör egységet tudta négy századon át legkevésbé megingatni és álligatni antireformáció és ultrareformáció fürge és elszánt propagandája, politikai nyomása és erőszaka. Isten rendelése volt, hogy itt dolgozott, szenvedett, harcolt Méliusz Péter, itt ontotta a nyomda másfél századon át a lámadó és védekező szent harc s a csöndes, békés léleképítés leghatalmasabb irodalmi eszközeit, itt törték porrá a barokk ellenreformációnak asszonyi kéz irányította színes, csábos és kiméletlen hullámai, de innen kiállottak egy század mulva megálljt a vallástudományi liberálisizmus végzetes útra lévedt jóakarató szélsőségeinek is. Debrecennek és a Tiszántúlnak adatott meg az a csodálatos kegyelemajándék, hogy négy századon át szakadatlan folytonosságban őrizhesse, szolgálhassa, védelmezhesse a Kollégiumában felgyűlt mennyei lüzet s ezért tudott ez a világító lámpás az egész magyar reformátusság áldott és páratlan segítségére lenni akkor, amikor Erdélyen kívül a magyar élet minden más pontján cserepekre hullottak széjjel az Ige többi ékes világító lámpásai s a porba kiontott szent lüz, emberileg szólva, az ellapostatáshoz volt közel.

Érdeme ez Debrecennek és Tiszántúlnak a Kollégium körül? Emberi, világi szempontból készséges igen-re nyílnék a szánk, ha Isten igéje röglön bele nem kondulna az emberi öröm ünneplő harangzúgásába: „Mid van, amit nem kaptál volna? Ha pedig úgy kaptad, mit dicsekedel, mintha nem kaptad volna?”

Nem érdeme, hanem csodálatos, megfoghatatlan, minden emberi gondolat fölött való megkegyelmeztetése Debrecennek és a Tiszántúlnak, hogy négy századon át azt lehette Kollégiumáért és Kollégiuma által a magyar református egyházért, amit tehetett, amit — Istené a dicsőség egyedül! — szabad volt tennie.

Ami pedig a multra nézve ajándék, az a jelenre és a jövőre nézve feladat. A kivételes megkegyelmeztetésben kivételes elkötelezettség hallatja ismét csak az Ige szavát: „Valakinek sokat adtak, sokat követelnek tőle; és akire sokat bíztak, löbbet kívánnak tőle.”

*

Ünneplő Debrecen, ünneplő Tiszántúl: ó, hogyha most az egyszer megpróbálnád úgy ünneplni, hogy ama másikkal együtt ezt az Igét is megértenéd, megtartanád és úgy forgatnád a szívedben, mint Mária a bethlehemi angyaléneket!

Mert hogyha így tudnád ünneplni ezt az elmult négy száz esztendő: ünnepeleddel megalapozhatnád másikat, eljövendő négy száz esztendőt.

R é v é s z I m r e.

Dr. Révész Imre megválasztott püspök.

A tiszántúli református egyházkerület szavazatbontó bizottsága 1938 augusztus 22-én bontotta fel a Maklárty Károly halálával megüresedett püspöki tisztségre beérkezett szavazatokat. A 342 egyházközsegből 1 egyházközség szavazata nem érkezett be, a többi 341 egyházközség valamennyi szavazata, számszerint 801, kivétel nélkül Dr. Révész Imrre esett, illetve egy egyházközség két szavazatának alaki hiba miatt történt megsemmisítése után 799 szavazattal, tökéletes egyhangúsággal Dr. Révész Imrét választotta meg a tiszántúli református egyház-

kerület püspökévé. Adassék ezért tisztelet valamennyi választó egyházközségnek, hogy a református puritánsághoz méltó eljárással, tiszteletet keltő módon tettek bizonyosságot a Tiszántúl lelki érettsége mellett. A debreceni református egyház hasonló lelkesedéssel Dr. Révész Imre püspököt lelkipásztorává is megválasztotta.

Üdvözljük az új pásztort szeretetünknek, tiszteletünknek és együttműködési készségünknek a teljességével.

Dr. Révész Imre életrajza.

Dr. Révész Imre született 1889 június 30-án Pápán, ahol néhai atyja, Dr. Révész Kálmán, a későbbi kassai, majd miskolci lelkipásztor és tiszán-inneni püspök, akkor theologiai akadémiai tanár volt. Anyja Tima Honória, dunántúli református földbirtokos és lelkészcsalád sarja, korán elhunyt; jószágos nevelőanyjává a ma is élő özv. Révész Kálmánné fái Fáy Klára lett. Apai ágon az új püspök tősgyökeres tiszántúli református családból származik, egyenes őse Révész Tamás 1659-ben katonai érdemekért kapott nemességet. Felmenői a XVIII. századtól fogva túlnyomóan lelkipásztorok és tanítók. Nagyatya, az idősebb Dr. Révész Imre debreceni lelkipásztor, a mult század egyik legnagyobb magyar tudósa a református hitvallás tisztaságáért és az egyház szabadságáért legtöbbit harcolt prédikátora. Apai nagyanyjának, Vecsey Johannának az apja viszont Vecsey József, előbb bárándi, majd debrecen-ispotályi lelkipásztor volt, aki élete utolsó szakában a Kollégiumnak volt tudós és nagyra-becsült filozófia-professzora. Ennek dédapja Vecsey János debreceni lelkipásztor, 1758—1763-ig tiszántúli püspök, ennek egyik fia, Vecsey Sámuel hajdúböszörményi lelkipásztor, aki 1806-ban halt meg, majd egy évtizedig szintén tiszántúli püspök volt. Vecsey révén van vérrokonságban az új püspök Lugossy Józseffel, a Kollégium egykori nagyemlékű tanárával és Dr. Soltész Elemér táborig püspökkel is. Néhai Révész Bálint püspökkel ellenben ez a Révész-család nem volt kimutatható rokonságban, de Bálint és az idősebb Imre mindig szeretettel ragaszkodtak egymáshoz s ez a ragaszkodás családtagjaikra is kiterjedt.

Az új püspök elemi és középiskoláit Kassán, az evangélikus elemi iskolában és a jászóvári prémontréi rend főgimnáziumában végezte. Theológiát Kolozsvárt és a franciaországi Montaubanban tanult; tanárai között amott Ravasz László, emitt Doumergue Emil volt rá egész életére szóló hatással. 1911—12 kassai segédlelkész, 1912—1920 kolozsvári theologiai tanár, 1920—1930 debreceni lelkipásztor (közben 1923—1929 egyházkerületi főjegyző) volt,

1930 óta mai napig a Tisza István Tudományegyetem ny. r. tanára. Hivatalkorra nézve legidősebb lelkési tanácsbírája és 1936 óta levéltárnoka a tiszántúli egyházkerületnek.

Gyakorlati egyházi tevékenysége mellett (amelyből említsük meg az 1928-ban megnyitlt Országos Zsinat előkészítésében több terjedelmes munkálattal való részvételét, meg a debreceni egyházközsegben az egyházrészi rendszer fejlesztéséért kifejtett munkásságát) legnagyobb jelentőségű működését eddig tudományos téren, az egyetemes és magyar protestáns egyháztörténelem terén fejtett ki. Ezen a téren diákkora óta szakadatlan dolgozott. Műveit e helyt még szemelvényesen is lehetetlenség felsorolni. 25 évvel ezelőtt jelent meg első könyve: „A tudományos egyháztörténetírás” és a napokban hagyta el a sajtót életének eddigi főműve, a Magyar Református Egyháztörténet 1520—1608-ig, 25 nyomtatott iven. Tudományos eredményei közül legjelentősebb a Méliusz Péter szellemi arcának és főképp theologiai jellemének tisztázása. Tudományos teljesítményei méltánylásául tüntette ki Magyarország Kormányzója 1935-ben a Magyar Corvin-koszorúval és ugyanakkor a Magyar Tudományos Akadémia a levelező tagsággal. A Ferenc József Tudományegyetemnek 1916 óta filozófiai doktora, a Tisza István Tudományegyetemnek 1927 óta magántanára, a Tisza István Tudományos Társaságnak 1936 óta egyik osztályelnöke. Két ízben volt dékánja az egyetem református hittudományi karának.

Révész püspök 1914 óta nős. Felesége aranyosbágyoni Váro Margit Éva, a nagyenyedi Bethlen-Kollégium néhai híres tanárának, a tudós és költő Váro Ferencnek leánya, aki mint a Zeneakadémián abszolvált okl. középisk. énektanár, jelenleg már harmadik éve óraadó-tanára a Dóczi polg. leányiskolának. Három gyermeke közül Gabriella okl. középiskolai tanár, Margit — aki férje Valtinyi László székesfővárosi mérnök, a budapesti Evangélikus Keresztény Diákegyesület volt elnöke — okl. tanítónő, végül Krisztina Zsófia tanítónővendék.

Dr. Révész Imre nyilatkozata.

Dr. Révész Imre, a tiszántúli református egyházkerület megválasztott új püspöke, a nyilvánosság számára a következőképpen nyilatkozott:

A református püspökséget nem tekintem egyébnek, mint tágabb értelemben vett és sokszoros felelősségteherrel megrakott lelkipásztorságnak.

Püspöki működésem tehát mindenestől fogva ahhoz az elkötelezéshez igazodik, amelyet az Isten ígéje a lelkipásztorságra nézve állít fel:

„Az elveszettel megkeresem, az elűzöttet visszahozom, a megtöröttet kötözgetem, a beleget erősítem” (Ezékiel XXXIV:16). „A jó pásztor életét adja a juhokért” (János X:11).

Egész püspöki tevékenységem nem akar egyéb lenni, mint ezeknek az ígéknek a naponkénti és gyakorlati alkalmazása és megvalósítása, a minden pásztorok Pásztorának kegyelmes segítségével. Meg

vagyok győződve, hogy mint református püspök egyházamnak is, nemzetemnek is csak így tehetek majd jó és maradandó szolgálatokat.

Továbbmenően és a részletekre nézve is nyilatkozni beiktatásom előtt sem szükségesnek, sem ildomosnak nem tartanám. De még beiktatásom és hivatalba lépésem után is arra fogok törekedni, hogy inkább tetteimből, mint nyilatkozataimból ismerje meg elveimet és elgondolásaimat a nagy nyilvánosság.

E tekintetben magamtartása vezérigéjéül ugyan azt választom, amelyik boldogemlékezetű édesatyám Dr. Révész Kálmán tiszáninneri református püspök székfoglaló prédikációjának textusa volt (és amelyről Ravasz László a ravatala fölött prédikált):

„Nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben” (I. Korinthus IV:20).

Dr. Révész Imre püspök üdvözlése.

Bár az új püspök a szavazatbontás megejtése és megválasztása után a sajtó útján mindenkit kért, hogy az ily alkalommal szokásos jókívánásokat vele szemben mind írásban, mind élőszóval mellőzzék, mert a megválasztás után Debrecenből azonnal elutazott, szeptember hó folyamán pedig már akkora elfoglaltság vár reá, hogy az üdvözléseket nemcsak viszonzni, hanem még nyilvántartani sem lesz módjában, mégis — amint az előrelátható volt — a tiszteletadásnak ilyen nyilvánítását teljesen elhárítani nem sikerült s az üdvözléseknek táviratilag és levélben olyan tömegével árasztották el, amelyről röviden ezen a helyen, köszönettel meg kell emlékeznünk.

A sok üdvözlés közül szószerint közöljük a m. kir. kormány táviratának szövegét:

„Méltóságos és Főtiszteletű Püspök Úr!

A Tiszántúli Református Egyházkerület püspökévé történt megválasztása alkalmából úgy a magam, mint a magyar királyi kormány nevében őszinte szívből üdvözlöm Méltóságodat és teljes sikert kívánok a magyar református egyház és hazánk javára kifejtendő magasztos működéséhez. Dr. vitéz Keresztes Fischer Ferenc, a miniszterelnöki teendők ideiglenes ellátásával megbízott m. kir. belügy-miniszter.”

Erre az üdvözlő táviratra Dr. Révész Imre püspök a következő válasszal felelt:

„Nagyméltóságú Miniszterelnökhelyettes Úr!
Kegyelmes Uram!

Mély hálával köszönöm azt a rendkívül megtisztelő üdvözlést, amelyet püspökké választásom alkalmából hozzám a magyar királyi kormány részéről intézni kegyeskedett, és amelyről Debrecenből távollétem miatt csak a ma reggeli lapokból értesülhettem.

Isten kegyelmére támaszkodva, mindenkor arra fogok törekedni, hogy mindazt az erőt, amelyet a leg-

nagyobb magyar református egyházkerület a Krisztus tiszta evangéliumából nyer, a magyar református egyház négyszázados hagyományainak megfelelően az egész magyar nemzettest és nemzetlélek szolgálatára fordítsam.

Amidőn ehhez Nagyméltóságod és a magyar királyi kormány jóindulatú támogatását teljes bizalommal kérem, maradok Nagyméltóságodnak Budapesten, 1938 augusztus 24-én

mélyen tisztelő híve:

Dr. Révész Imre s. k.“

Táviratilag és levélben üdvözölték még az új püspököt: Kornis Gyula, Hóman Bálint, Hegedüs Lóránt, Petri Pál, Zsindely Ferenc, Tasnádi Nagy András, Kölcsey Sándor, Kölcsey Ákos, Vajay Károly főispán, Gerinczy Pál gödöllői prelátnak, Péchy Szaboles főispán, Dr. Kiss Ferenc, Némethy Károly, Finkey Ferenc, Jakabfalvy Gyula, vitéz Dr. Nadányi János Bihar vármegye alispánja, Mezőssy Béla, Kenessey Béla, Borbély György főispán, vitéz Toókos tábornok, Kapi püspök, báró Radvánszky Albert, Jókay Ihsz Miklós, Dr. Vásáry István, Fodor Rezső, Sieglér Géza a m. kir. 6. vegyesdandár parancsnoka, Dr. Kászonyi Richárd főispán, vitéz Dr. Bessenyei Lajos, Dr. Nánássy Andor, Dr. Darányi Kálmán, Dr. Lázár Andor, homrogi Lichtenstein László, Puky Endre, Csernák Béla Nagyvárad, Széll Kálmán, Fáy István főispán, Dr. Boér Elek, Dr. Hüttl Tivadar, Farkas István püspök, Medgyasszay Vince püspök, Görömbey Péter, Dr. Vincze Károly amerikai esperes, Ágoston Sándor püspök, Dr. Nagy Zsigmond, Streicher Andor alispán, Kováts Benedek Marosvásárhely, Dr. Dabasi Halász Lajos, Református Egyetemes Konvent, Dr. Budai Gergely, Dr. Sebestyén Jenő, Sulyok István püspök Nagyvárad, Dr. Szilágyi Lajos, Dr. Tóth István ny. államtitkár és utóbb még több százan, akiket egyenként felsorolni lapunk terjedelme meg nem engedi.

Valamennyi lelképásztori, esperesi, iskolaigazgatói hivatalnak, valamennyi presbíternek és más egyházi tisztviselőnek.

Egyházkerületünk megválasztott új püspökének, Dr. Révész Imre egyetemi ny. r. tanárnak alább következő üzenetét szíves tudomásulvétel végett és azzal a kéréssel küldöm meg, hogy azt, vagy annak tartalmát alkalmasnak ítélt módon (de a templomi felolvasás mellőzésével) lehetőleg minél több egyházzal is megismertetni szíveskedjenek.

Debrecen, 1938 szeptember 1.

Atyafiságos szeretettel:

Uray Sándor.
püspökhelyettes.

Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.

Szeretett Testvéreim!

Nem látszik ugyan egészen ildomosnak, hogy az egyházkerület megválasztott új püspöke a hivatalába való törvényszerű beiktatása előtt már mint püspök szólaljon meg a kerületbeli egyházi élet nyilvánossága számára. Azonban talán mindenki komolynak és elégségesnek fogja elfogadni ennek a megszólalásomnak azt az indokolását, hogy egyházkerületünk hivatalos lapja havonként egyszer jelenvén csupán meg, inkább még a beiktatásom és hivatali működésem megkezdése előtt, mintsem jóval az után kívántam tájékoztatni az arra jogosultakat bizonyos elhatározásaimról, amelyekhez én magam működésem első percétől kezdve, Urunk kegyelme kezébe fogózva, ragaszkodni óhajtok, s amelyekről ennél fogva Tinektek is jó már a kezdet kezdetén tiszta képet alkotnotok.

1. Az evangéliumi püspök feladatai közül legfontosabbaknak — a név etymológiájának és a dolog lényegének megfelelően — azokat tartom, amelyeket érvényben álló I. törvénycikkünk 129. §-a a „felvigyázás” szóval jelöl meg, s amelyekkel természetesen legszorosabban kapcsolódnak az ugyanott „felügyelés”, „irányítás”, „látogatás”, „jelentés” szavakkal körvonalozott feladatok is.

Ehhez képest, minden egyéb törvényes feladatkörömnek a gyarlóságomtól telhető leghűségesebb betöltése mellett is, a legfőbb hangsúlyt erre az újszövetségi értelemben vett, kifejezetten „episcopalis” tevékenységre kívánom helyezni.

Legelsőrendű kötelességemnek azt tartom tehát, hogy kerületünk egyházközségeinek és iskoláinak életével, munkájával, helyzetével, szükségeivel és lehetőségeivel minél alaposabban megismerkedjem s ezt a megismerkedést, ha Istenünk életének és egészségének kedvezend, folyton-folyvást újramegkezdjem, mert minden egyéb feladatom teljesítése csak ezen az állandó és folytonosan frissülő kapcsolaton épülhet föl s ezáltal lehet termékeny.

Munkámnak igen nagy része tehát az I. tc. 129. § j) pontjának szellemében látogatásokból fog állani. Azonban munkám nagyobb intenzitása és eredményessége érdekében nem óhajtok a püspöki látogatásoknak eddigi kialakult formájához és rendszer-

hez föltétlenül ragaszkodni — annál kevésbé, mert az idézett törvényszakasz „lehetőleg” szava maga is arra figyelmeztet, hogy a törvényhozónak sem volt szándéka a püspököt az ott megjelölt formákhoz és rendszerhez teljes szigorúsággal hozzákötöni.

Az én törekvésem inkább az, hogy évről-évre a kerület minél több egyházközségében és iskolájában minél hosszabb időt eltöltsék, minél behatóbb igehirdetést végezzék, életüket minél közelebről és minél inkább a mindennapi valóság színében megismerjem, lelképásztor, tanár, tanító és presbíter testvéreimmel s egyéb lelkészi és nemlelkészi vezetőkkel és hivatalosokkal a helyszínen minél közvetlenebbül érintkezzem — s ekként a lelkeket és a dolgokat nem papirosból, hanem életvalójuk szerint, nem ünnepi, hanem hétköznapi köntösükben megismerve, illúziók és elméletek helyett a realitások és a gyakorlat talaján próbáljam keresni veletek együtt, szeretett Testvéreim, Urunk parancsa szerint először az Isten országát és az Isten igazságosságát, hogy aztán Urunk ígérete szerint, minden egyebek is, amelyekre földi életünkben mennyei Atyánk rendelkezéséből szükségünk van, megadassanak nekünk.

E törekvésem megvalósításának részleteit legközvetlenebb lelkészi és nemlelkészi munkatársaimmal, elsősorban az egyházkerületi főgondnok, az esperes és egyházmegyei gondnok urakkal kívánom majd esetről-esetre megbeszélni és megállapítani.

Egyet azonban már itt, a legelső lépésnél mindnyájatok számára föltétlenül hangsúlyozni óhajtok, mint olyan követelményt, amelynek megvalósítása nélkül nem tartom lehetségesnek elgondoláson sikeres véghezvitelét. Ez pedig az, hogy a gyülekezetekbe és az iskolákba való kiszállásaimnál egyszerűsre mindenkorra mellőzni kérek minden néven nevezendő szokványos ünnepélyességet, általában a tiszteletadásnak minden olyan módját és formáját, mely még ha igaz szeretetből és teljes jóakarattal származik is, idő- és költséggrábló, a figyelmet a lényegről eltereli, az erőt a komoly munkától elvonja, e mellett pedig — ami mindennél fontosabb — a püspöki tiszt evangéliumi értelmű felfogásával és gyakorlásával nem is egyeztethető.

Ezen a ponton még annak a gyakran hallott ellenérvnek sincsen rám semmi hatása, amely szerint olykor állítólag egyházunk „magasabb érdekei” kívánják meg az efféle ünnepélyeskedést, mint jogosult önérvényesítést más egyházak, vagy világi közületek irányában. Megingathatatlan meggyőződésem ugyanis, hogy az ilyen „önérvényesítésnek” semmi maradandó hatása és semmi belső értéke nincs. „Mert az Úr nem azt nézi, amit az ember; mert az ember azt nézi, ami szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívedben van” (I. Sámuel 16 : 7).

Éppen ezért mindenkit, akit illet, nagy szeretettel, de alkuat nem ismerő nyomatékosággal kérek és intek, hogy adandó esetekben ilyen irányban nálam ne is kísérletezzék, minthogy az ügyis egészen hiába-
való lesz.

Szól ez az álláspontom azokra az esetekre is, amikor nem a magam kezdeményezésére és nem elsősorban felvigyázói tisztem gyakorlására szállok ki valamely egyházközségbe vagy iskolába, hanem valamely kivételes alkalommal maga a gyülekezet, illetőleg iskola igényli igehirdetői szolgálatomat. Az ilyen kivételes alkalmak elől természetesen — a reámbízott Ige felelős terhe alatt — nem óhajtok elzárkózni, viszont azonban a megfelelő hivatalos helyekről megszerzendő tájékozódás alapján minden egyes esetben nagyon komolyan mérlegelni fogom, hogy az illető alkalommal ottani szolgálatom csakugyan indokolt és mellőzhetetlenül szükséges-e. Az ilyen természetű alkalmi szolgálatokat ugyanis a felvigyázói tiszttel gyakorlásához képest *másodlagos* jelentőségűeknek tartom és csak olyan esetekben leszek hajlandó rájuk vállalkozni — egyéb teendőim kára nélkül —, amikor előzetesen meggyőződom róla, hogy ottani szolgálatomat az illető gyülekezetnek, iskolának komoly lelki, *tehát nem világi* érdekei teszik kívánatosná. *De az ünnepélyesség teljes mellőzését az ilyen esetekben is föltétlenül előfeltételül kötöm ki.* Ha már maga az *alkalom* ünnepi természetű (pl. egy ritka jubileum, nagyobb áldozattal járt egyházi vagy iskolai építkezés befejezése stb.), akkor is csak olyan ünnepi formákat leszek hajlandó eltérni, melyek nem az én személyemnek és szolgálatomnak, hanem magának a szóbanforgó alkalmiságnak szólnak.

Meg kívánom jegyezni itt, hogy oly kiszállásaimnak, amelyek az én kezdeményezésemre fognak történni és elsősorban „felvigyázói” jellegűek lesznek, semmi néven nevezendő költségével nem kívánom terhelni az érdekelt egyházközségeket és iskolákat. Viszont az egyházközségek, iskolák által igényelt kiszállásaim készíadási (és csak azok) őket fogják terhelni.

2. Az evangéliumi püspök kötelességei közé tartozik természetesen az is, hogy az előbbi pontban említett alkalmakon *kivül* is rendelkezésére álljon mindazoknak az egyházi hivatalosoknak és más egyháztagnak, akik vele akár hivatalos ügyintézés céljából, akár egyéb közérdekből, vagy komolyan indokolható egyéni szükségletből közvetlenül és személyesen érintkezni óhajtanak.

Ezt a kötelességemet is a szolga és a szolgatárs alázatával, a testvér készségével és türelmével igyekszem gyakorolni emberi teljesítőképességem korlátai közt. Már az induláskor ki kell azonban jelentenem, hogy ezen a téren igen gondosan kívánok örködni a kellő arányok megtartása fölött. *Sem isteni, sem emberi törvény nem kötelezi ugyanis az evangéliumi püspököt arra, hogy a személyes tárgyalások és érintkezések túlságba vitelével még a neki sokszorosan szükséges elmélyedés és tanulmány óráit is feláldozza s ezzel elsősorban igehirdetői feladatai teljesítéséhez jegyerezze le és üresítse ki önmagát.* Arról nem is szólok, hogy hatalmas egyházkerületünk adminisztrációjának legfőbb irányítása, a debreceni és az egyetemes egyházi és iskolai ügyekkel való beható és állandó foglalkozás, az állami és egyéb polgári hatóságokkal való sűrű érintkezés stb., stb. már e nélkül is mennyire szűkre szabják azokat a lehetőségeket, amelyeket a püspök a maga igehirdetői szolgálataira való készüléshez — e szolgálatokat szűkebb és tágabb értelemben egyaránt értve — fölhasználhat.

Erre való tekintettel Debrecenben és egyebütt lakó testvéreimet egyaránt annak szíves tudomásulvételére kérem, hogy közvetlen személyes érintkezés és tárgyalás céljából bárkinek is a hét három napján, *kedden, szerdán és csütörtökön reggel 10 órától délután 1 óráig* fogok rendelkezésére állani, amennyiben e napokon hivatalos kötelesség el nem szólít Debrecenből. A hét másik négy napját helyi vagy vidéki igehirdetésre, kiszállásokra s ezen és egyéb teendőim minél sikeresebb elvégzése érdekében tanulmányra és előkészületre, az Úr színe előtt való megcsendesedésre fordítom.

A fent megszabott napok és órák alól ritka kivételt kizárólag *égető fontosságú, halasztást nem tűrő közügyekben* fogok ismerni, de akkor is gondom lesz rá, hogy az illető közügynek *ilyen természetéről* előzetesen magam meggyőződjem. *Magánügyekben senkinek és semmi címen, még kivételképen sem állhatok az említett napokon kívül rendelkezésére.*

Ennél a pontnál még különösen is nagyon komolyan kérem mindenkinek lelkiismeretes figyelmébe azt, hogy *püspöki hivatalomat gyorssegély-akciókat lebonyolító és állásközvetítő intézménnyé kifejleszteni semmiképen nem kívánom*, mert ennek még a mai kivételesen nehéz időkben sem látom jogosultságát, viszont látom annál több veszedelmét, a püspök *lényegi és törvényszerinti* feladatainak hátterbe szorítása szempontjából.

Bármiféle segélyezési, álláskeresési, vagy hasonló ügyben bárkivel is csak teljesen hitelreméltó lelkipásztori, esperesi, vagy más illetékes hivatalos személytől való ajánlás, illetőleg információ alapján állok szóba, de akkor sem azért, hogy közéletünk kóros „vad-előny”-rendszerét (protekciónizmusát) a „*csak egy szavába kerül*” jelszó naiv elhívésével és továbbadásával még jobban feldagasszam, vagy hogy könnyen szerzett alamizsnával a lelkiismeretlen ingyenélést mozdítsam elő. Amennyiben ilyen ügyekkel foglalkozni egyáltalában hajlandó leszek, céloom mindig az *igazi arravalóság, érdemesültség és rászorultság testvéri megsegítése* lesz, az illető személy ügye elintézésének, ha szükségesnek látom, szabályos formák közt való siettetésével, legalább is előmozdításával, *de semmiesetre sem a szabályos és rendes út fel-forgatásával, megkerülésével, hátsó ajtókat nyitogatásával vagy jesegetésével, jogosulatlan személyi előnyök ki-gyagoltságával.* Ilyesmit az evangéliumi püspöktől senki se kívánjon. Aki ilyet kíván tőle, az követ hengerit az útjába és tövisekkel rakja ki a székét; sőt — ami még sokkal több — a Sátánnak adja oda magát akaratlan is munkatársul, mert a Sátán legfőbb és szakadatlan törekvése és kedvtelése éppen az, hogy Krisztus egyházát és szolgáit ugyanannak a háromféle kísértésnek útjára igyekezzen ráterelni, amelyekkel magát Urunkat is megkörnyékezte volt (Máté 4:1—11., Lukács 4:1—13).

3. Végül tudatni kívánom Testvéreimmel, hogy az 1938—39. tanév I. félévében még egyetemi tanári tisztemet is be kell töltenem, minthogy attól félév közben nem válhatok meg, debreceni lelkipásztori és püspöki beiktatásom viszont még nem történhetik meg a félév legelején s ekképen I. félévi egyetemi előadásaimnak mind megkezdésére kénytelen, mind bevégzésére köteles vagyok; sőt ezenkívül még a református tanárképzőintézetben is

vállaltam — a reám váró fordulatról mit sem sejtve — előadásokat erre a félévre, tehát ezt a nagyértékű és féltett kollégiumi főiskolai tagozatunkat sem kívánom zavarba hozni a már rég beállított előadásaim visszamondásával. Ezek miatt mindenkitől alázatos bizalommal kérek elnézést és kiméretet, hogyha 1939 febr. 1-ig nem leszek képes püspöki és főként igehirdetői teendőimnek megosztatlan idővel és erővel nekidőlni. Különösen is kérem, hogy ez időpontig már csak az egyetemi és tanárképzői órákhoz kötöttségem miatt se méltóztassék tőlem igényelni vidéki szolgáltatásokat, kivált olyanokat nem, amelyek nem vasárnapra esnének és egy 24 óra alatt, a hazajövetelt is beleértve, nem volnának lebonyolíthatók. Azt se méltóztassék rossz néven venni, ha a fentebb említett három fogadónap délelőtti óráiból is elvonnak még e félév folyamán egyet-kettőt az egyetemi kötelességeim. Bizva reménykedem a pásztorok Pásztorának segítségével, hogy a későbbi idők folyamán megengedi nekem ilyenképen előálló mulasztásaim kipótlását és jóvátételét.

*

Szeretett Testvéreim!

Nagyon sok testi és szellemi gyarlóság köttetett a ti szegény szolgátok és szolgatársatok fejébe. Ezeknek világos ismeretében és mély átérzésében sokkal inkább megrettentett és porbasujtott, mintsem megörvendeztetett és fölemelt a részletekről személyem iránt megnyilvánult példátlanul egyhangú bizalom. Bármennyire meg vagyok arról alázatos

hívó engedelmisséggel győződve, hogy ez a mi szemeink előtt csodálatos dolog az Úrtól lett: azt mégis nagyon valószínűnek tartom, hogy sokan és sok tekintetben fogtok bennem csalódni. Ennek az első testvéri üzenetemnek éppen az a legfőbb célja, hogy legalább bizonyos csalódásoktól már a kezdet kezdetén megkíméljelek benneteket, őszintén megmondva némely elemi dolgokról feltett szándékaimat. Viszont szeretném, ha buzgó testvéri imádságaitokban minél többször odavinnétek engem a Kegyelem széke elé, kérve, hogy *egyben, a legfontosabban sohase kelljen bennem csalódnotok: sohase feledkezsem meg arról, hogy nem több és nem más, mint pásztor, vigyázó és őrálló vagyok, akinek csak egyellenegy hatalom adatott a kezébe: az Ige hatalma, és aki ezzel a hatalommal csak úgy élhet jogosan és üdvösségesen, hogyha maga is teljesen alárendeli magát ennek a hatalomnak.*

Könyörgök és könyörögjetelek velem együtt: *hadd lehessen egészen engedelmes szerszám és fegyver Krisztusunk királyi jobbáiban.* Akkor nem fogjátok magatokat csalódottnak érezni, ha netán a szerszám — emberi gondolat szerint — időnek előtte elkopik s a kicsorbult fegyvert mással cseréli fel az Úr. A nagy református misszionáriussal, Livingstone Dáviddal együtt vallom: „Mindaddig halhatatlanok vagyunk e földön is, amíg feladatunkat el nem végeztük.”

Az Úr áldjon meg és őrizzen meg titeket!
Debrecenben, 1938 szeptember 1.

Dr. Révész Imre.

Kölcsey Ferenc

1938 augusztus 24-én volt száz esztendeje annak, hogy a magyar nemzet Himnuszának halhatatlan költője negyvennyolc éves korában Szatmárcsékén meghalt.

Ósrégi nemesi család sarja. Atyja, Péter, Álmosdon (Bihar megyében) lakott; anyja Bölöny Ágnes, a régi közép-szolnokmegyei alispánnak leánya. Atyját igen korán elveszítve, édesanyja az ötéves fiút Debrecenbe adta iskolába. Néhány év múlva édesanyja is meghalt s az árva fiú idegenek gondviselése alatt növekedett fel. Csendes, méléző, a magányt kereső gyermek volt, s még zárkózottabbá tette az, hogy a himlő balszemétől megfosztotta. A gyermek és ifjú tanuló évei a debreceni Kollégiumban folytak le. Az ősszel negyszáz éves jubileumát ülő Kollégium büszkén jegyezte fel Kölcsey nevét arra a márványtáblára, amely a Kollégium legjelesebb tanítványainak emlékét hirdeti.

Jogi tanulmányainak befejezése után nemesi birtokára vonult vissza és magányában gazdálkodással és írogatással töltötte idejét. Híre egyre nőtt, úgyhogy vármegyéjének nemesi öt küldték követül az országgyűlésre. Rövid idő alatt a legkitűnőbb szónokok és a legtekintélyesebb politikusok sorába emelkedett. Hazatérése után vármegyei főjegyző lett és birtokain gazdálkodott tovább s a tisztaéletű böles nyugalmával töltötte napjait.

Beszélt latinul, franciául és németül; Kazinczy

buzdítására behatóan olvassatta a görög írókat is. Tizenhárom éves volt, mikor legelső versét írta. Ebben az időben nagy rajongója Csokonainak, aki 1805-ben halt meg, mikor Kölcsey még tizenöt éves. Csokonai versei egyre-másra jöttek ki; „azok valának bálványaink” — írja Kölcsey önéletrajzában. Hogy izlése elfordult a népiestől, annak okát Kazinczy befolyásában kell keresnünk. Versei forma és tartalom tekintetében a legkitűnőbbek, a Kazinczy Ferenc nyomait követő németes irány költői termésében. Költeményeinek egy csoportja a nemzet sorsán búsongó magyar költőnek szívhez szóló vallo-mása: a mult felemelő képei mellett megjelenik bennük a jelen sivársága és a jövő reménytelensége. Vérző szívvel siratta hanyatló nemzetét s kétségbeesésének megdöbbenően komor hangjait hallatta. (Zrinyi első és második éneke.) Halhatatlan költeménye a *Himnusz* (1823) Istenhez intézett fenséges fohász, nemzetének imádsága ma is.

Prózai munkáit kiművelt stílus és mély gondolatok jellemzik. Híres erkölcsstanító műve az unoka-öccséhez, de tulajdonképpen minden ifjúhoz írt Parainesis (1831). Ez a szép munka a polgári kötelességek és az emberi erények tükré. Melegség és a szent eszmék tántoríthatatlan tisztelete hatja át minden sorát.

Őt tekinthetjük a magyar szónoklat megalapítójának. Beszédeivel a vármegyei összejöveteleken és az országgyűlés tanácskozásain rendkívüli sikere-

ket ért el. Szónoki munkái a magyar próza remekei közé tartoznak.

Kitűnőek kritikai munkái. A rendszeres irodalmi kritika művelését Kőlesey Ferenc kezdte meg. Kérlelhetetlen igazságszeretet jellemzi, sokan meg is nehezteltek rá szigorúságáért, mellyel a legnépszerűbb költőket bírálta, mint pl. Csokonai Vitéz Mihály és Berzsenyi Dániel verseit.

Ez a kritikai szellem jellemzi mint egyháztagot is. Kőleseyben a református keresztyén világnézet XVIII. századvégi és XIX. századeleji értékei kristályosodtak ki. A való világgal szemben a kellőt, a frázisokkal és illúziókkal szemben a valóságot, a mult narkozisa helyett a jövő kevesetigérő, de mégis egyetlen lehetőségét hangsúlyozza. Szigorú kritikai magatartása miatt némelyek szeretnék elperelni a református egyháztól. De ő éppen ezzel a kritikai magatartásával tett bizonyosságot reformátusságáról.

Mikor eszméinek hatása a legelevenebb volt, mikor a hírnév a legszebb fényben ragyogta körül nemes alakját, a halál akkor ragadta el. 1838 aug. 21-én, alig 48 éves korában. Emlékének 1864-ben Szatmáron szobrot emeltek, születése évszázados fordulóját 1890-ben nagy ünnepélyességgel ülték meg. Illő, hogy halála százados évfordulóján fel-

újítsuk református egyházunk e nagy fiának emlékezetét.

Kőlesey síremlékét szeptember 8-án avatták fel Szatmáresekén a magyar kormány, hatóságok és hazafias közönség részvételével. A kormányt Zsindely Ferenc államtitkár, a képviselőházat Kornis Gyula elnök, a felsőházat Péchy Manó felsőházi tag képviselte. Az ünnepi beszédet Kornis Gyula képviselőházi elnök tartotta. A síremlékre koszorút helyezett a Tiszántúli református egyházkerület és Kollégium nevében Uray Sándor egyházkerületi főjegyző, püspökhelyettes és a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem nevében Kállay Kálmán egyet. tanár, kollégiumi igazgató, akik az ünnepségen Debrecenből Futó András püspöki titkárral együtt jelentek meg.

Lehajolunk a 100 éves sír fölé, amelyben Kőlesey hamvai porladoznak és hálásan gondolunk reá, aki éneket adott szánkba és imádságot szívünkbe :

*Szánd meg Isten a magyart,
Kil vészek hányának,
Nyujts feléje védő kart
Tengerén kinjának!*

Líceumi oktatás és nevelés.

A liceum az 1938 : XIII. tc. értelmében gyakorlati középiskola, ugyanakkor azonban a tanítóképző akadémiára is előkészít. Ez a kettősség irányítja belső életének alakulását. Törvényszabta feladatának csak akkor felelhet meg, ha pontosan megállapítjuk helyét iskolarendszerünkben.

Bár a liceum középiskola, mégis lényegesen különbözik a gimnáziumtól. Amíg ugyanis az utóbbinak főcélja a felsőbb tanulmányokra való előkészítés, addig a liceum a gyakorlati életre nevel. A gimnázium tehát elméleti tudást ad, a liceum viszont közvetlenül alkalmazható hasznos ismereteket. A gimnáziumban a hangsúly az ismeret megszerzése mellett az értelmi képességeknek az ismeretszerzés útján történő kiesiszolásán van. Ezzel szemben a liceum, bár szintén törekszik a tanuló lelki készségeinek kifinomítására, elsősorban olyan ismeretek birtokába igyekszik őt juttatni, amelyeket közvetlenül az élet útjain hasznosíthat. Ebből az eltérésből következik, hogy a liceum a tanulók nevelésében és oktatásában egészen más elveket követ, mint a gimnázium. Amíg az utóbbi a tanulók szemét elméleti összefüggések megfigyelésére, törvények felismerésére, okozati kapcsolatok kutatására nyitja meg, addig a liceum a megismert igazságok, tények, jelenségek gyakorlati alkalmazására tereli figyelmüket. A gimnáziumi oktatás nem veszi tekintetbe a közvetített ismeretek hasznos voltát, a liceumi tanítás ezzel szemben éppen a gyakorlati élet követelményeinek, eshetőségeinek középpontjába állítja a tanulókat. Ezért a liceum minden tantárgyában elsősorban a gyakorlati vonatkozásokat kell kiemelni és még az elkerülhetetlen elméleti anyag tárgyalásakor is mindenkor az illető ismeretnek az életben való alkalmazását, értékét és jelentőségét kell előtérbe helyezni.

A tantervek szükségességétől megeshetik,

hogy valamely ismeret ugyanazokkal a szavakkal szerepel a gimnáziumi és liceumi tantervben. A fent kifejtett elvek alapján mégis egészen másképp alakul ki ugyanaz az ismeret a gimnáziumi tanuló lelkében, mint a liceumi tanulóéban. A tanár a tárgyalás módjában, a kiszemelt részletek megfelelő kidomborításában, más szóval az ismeretközvetítés színezetében tér el aszerint, amint a gimnáziumban vagy a liceumban tanítja az illető tárgyat.

Ha a gimnáziumtól ily módon elhatároltuk a liceum feladatát, ugyanazt kell tennünk az eddigi tanítóképzőintézetekkel szemben is. A liceum annyiban különbözik az utóbbtól, hogy nem egy hivatásra, hanem az élethivatások egész sorára készít elő. És ezt nem úgy teszi, mint eddig a tanítóképző, amely szakszerű kiképzést adott egyetlen életpályára és teljes fegyverzettel bocsátotta el növendékeit. A liceum egyetlen irányban sem szakosítja tanulmányi anyagát, hanem nyitva hagyja a pályaválasztás lehetőségét több irányban. A végzett növendék általános műveltséget és oly gyakorlati gondolkodást nyer, amelynek birtokában a hivatalnoki életpályák egész sorában kísérelheti meg jövőjének megalapozását. Ez az általános műveltség és gyakorlati érzék adott esetben a tanítói pályán is legfőbb erőssége lehet a tanulónak, hiszen ennek a műveltségnek elemeit lesz hivatva továbbadni és a falu sorsának előmozdításában csak úgy lesz döntő szerepe, ha gyakorlatias észjárással, az élet kérdéseinek ügyes megérzésével lát feladatához. A liceum padjaiban tehát ott találjuk a jövő tanítót is, de nemcsak őt, hanem a későbbi hivatalnokok egész sorát, olyanokat, akik eddig kizárólag a gimnázium padjaiból kerültek ki. A liceumnak tehát valamenynyire egyaránt tekintettel kell lennie.

Nem szabad megfeledkeznie azokról, akik tanítók

esznek, de ezek kedvéért nem hanyagolhatja el azokat sem, akik nem érznek hivatást a tanítói pályára. Itt újból kettős feladat elé kerül a liceum. De ez a kettősség szerencsére nem vezet belső ellenmondásra, hanem ellenkezően egységes megoldás felé mutat. A liceum iskolarendszerünkben a választóvíz szerepét tölti be. Négyévi gondos tanulmányozás után utat mutat növendékeinek a lelki hajlamaiknak legjobban megfelelő életpálya felé.

A nevelési tárgyak tanítása folyamán nyilvánvalóvá válik, hogy kiből lehet jó tanító, ugyanakkor az ügyességi tárgyakban történő megfigyeléssel megállapítja az iskola, kinek van gyakorlati érzéke a kézi jártasságot is kívánó vasutas, postás pályára. Amikor tehát a liceum az egyikkel törődik, a másikat sem tolja félre, hanem mindenkit aszerint vezet, irányít, mint hajlamai, képességei leginkább megkívánják. Ezért kell azt mondanunk, hogy a liceum hivatásra nevel, anélkül, hogy egyetlen életpályára is közvetlenül előkészítene.

A nevelésben és tanításban tehát épúgy mint a gimnáziumtól a tanítóképzőtől is éles különbség választja el a liceumot. Amikor általános ismereteket nyújt, tekintettel kell lennie a későbbi tanító érdekeire is, de nem kizárólag, ahogyan eddig a tanítóképző tette, hanem csak a művelt embert érdeklő mértékig. A nevelési ismeretek terén pedig a nem tanítói pályára törekvőknek is kell annyi jártasságot szerezniök, amennyire a családi életben felmerülő nevelési kérdések eredményes megoldására szükségük lehet. Mindkét fél — tanító és nem tanító — egyaránt megkapja, amire szüksége van, anélkül, hogy egyik irányban is egyoldalúvá válnék a tanítás és nevelés.

Ezeknek az elvi kérdéseknek tisztázása az új iskolának iskolarendszerünkbe való szerves beillesztésére is világot vet.

A liceum középiskola, de sem nem gimnázium, sem nem szakiskola, eszerint ezektől függetlenül külön hely illeti meg ügyigazgatásban, felügyeletben, ellenőrzésben egyaránt. Ha tehát a liceum egészen önálló iskolaként szerveződött, élén a liceumi igazgató áll, aki csak tanítóképzőintézeti képesítéssel bírhat. Ha a liceum akadémiaival kapcsolatos, az utóbbival együtt közös igazgatás alatt áll, akár van a liceumnak gimnáziumi alsó tagozata, akár nincs. Ha a leányliceum nyolcosztályos nőnevelő intézetként alakul meg, mindkét tagozat élén a liceumi igazgató áll, aki mellett az alsó tagozat részére gimnáziumi tanári képesítésű igazgató-helyettest kell állítani. Kellően indokolt esetekben a minisztertől nyert engedély alapján a gimnáziumi igazgató is elláthatja a liceum igazgatójának teendőit. Ebben az esetben nagyon kívánatos, hogy a liceumi tagozat részére tanítóképzőintézeti igazgatóhelyettest állítsanak.

Bármiképpen is alakul meg a liceum, akár a fokozatosan megszűnő tanítóképzőintézet helyén, akár mint nőnevelőintézet felső tagozata, vagy mint a gimnázium párhuzamos felső tagozata, az első

pillanattól kezdve önálló életet kell kezdenie. Eszerint a liceumnak külön irattárat kell szerveznie, önálló iktatókönyvet vezetnie. A liceum sajátos célkitűzéséből folyó feladatokat csakis a többi intézménytől függetlenül tartott értekezleteken oldhatja meg a testület eredményesen.

Elkerülhetetlenül szükséges, hogy a folyó tanévben megalakuló liceumi első osztályok tanárai módszeres értekezletüket ne a rendtárlásban megszabott időben, hanem az iskolai év legelején tartsák és így még lehetőleg a tanítás megkezdése előtt megvitassák a bevezető sorokban említett évek alapján a liceumi oktatás sajátos céljait és módszereit.

Mindezek alapján könnyű megállapítani a liceumnak a felügyeleti rendszerbe való bekapcsolását is. Az 1935: VI. tc. egyik alaptétele, hogy minden iskolát a saját kebeléből való felügyelő közegek ellenőrizzék. Itt érvényesül a bevezető sorokban leszögeztet megállapításunk, hogy a liceum sem nem gimnázium, sem nem tanítóképzőintézet, hanem önálló iskolafaj. Eszerint a teljesen kialakult liceumokat még akkor is, ha akár gimnáziummal, akár akadémiaival lesznek kapcsolatosak, akár a nyolcosztályos nőnevelőintézet felső tagozataként épülnek fel, a liceumok kebeléből kiszemelt iskolalátogatók tanulmányi felügyelete alá kell majd helyezni. Nyilvánvaló, hogy ezek a tanulmányi felügyelők a mai tanítóképzőintézetek igazgatói és tanárai közül fognak kikerülni, de az illetőknek épúgy, mint maguknak a liceumi tanároknak is, alkalmazkodniuk kell a liceum törvényszabta sajátosságaihoz és gondosan ügyelniük kell arra, hogy a liceumi nevelés és oktatás a kijelölt céloktól sohase térjen el egyik vagy másik irányba.

Ugyanezt az irányelvet kell megvalósítani most is, amikor a liceumok még csak alakulóban vannak. A gimnáziummal kapcsolatos liceum osztályait tehát nem a gimnáziumi, hanem a liceumi tanulmányi felügyelő látogatja már a folyó tanévben is. Az 1938. évi XIII. tc.-ben világosan kifejezésre jut, hogy a nyolcosztályos nőnevelőintézet alsó tagozata gimnázium, amelyben éppen ennek a ténynek igazolásául az élő idegen nyelv mellett latin nyelvet is taníthatnak. Az alsó tagozat felügyelete tehát most is és a jövőben is a gimnáziumi iskolalátogatók hatáskörébe tartozik. Attól nem kell tartani, hogy a kétféle felügyelet megbonthatná az iskola egységét. Ez az egység ugyanis a törvény kifejezett szándéka szerint is csak szervezeti szempontból áll fenn, de nem terjed ki a tanulmányi ügyekre. A nőnevelőintézet alsó tagozata ugyanis kimondottan gimnázium, amelyben csak gimnáziumi tanárok taníthatnak. Nyilvánvaló tehát, hogy az alsó tagozat minden tekintetben és így a felügyelet szempontjából is gimnáziumi elbírálás alá esik.

Ami a felügyeletre vonatkozik, ugyanúgy érvényes a főigazgatói hivatalok ügyvitelére nézve is. A liceumok külön liceumi szakelőadó hatáskörébe tartoznak, míg a nőnevelőintézet alsó tagozata a gimnáziumi előadó ügykörében marad továbbra is.

Reverzálisügy.

A reverzálisügy egyházi életünk tengerikigyója. Az is volt már évtizedek óta, csak igen sokan nem vették észre, vagy ha láttak is valamit annak veszedelméből, jobb időkre váró kegyes optimizmussal (amit „nemtörődomség“-nek lehetne fordítani magyarra) elhessegették a „rémlátás káprázatát“. Ma már nem itt tartunk. *Proximus ardet*. Ha nem akarunk továbbra is alvajárók maradni, látnunk kell, hogy itt egy tervszerű, irgalmatlan erőszakkal folytatott háborúról van szó, melyet joggal nevezhetünk ellenreformációnak, már csak azért is, mert titkos jezsuita kezek igazgatják a nagy motor láthatatlan szerkezetét.

A tengerikigyóról azt mondják, hogy óriási hosszúra elnyúló fertelmes testének egy-egy hátrésze itt-ott a vízből kiemelkedik s ha el is tűnik egy időre, újra előbukkan s a felbukkanó részek összefüggése nyilván felismerhető.

Akáresak a reverzálisügy.

Ott kezdődik az egész, hogy amikor az 1890-es években az állami anyakönyvvezetést törvénybe akarták foglalni, a róm. kath. főpapság, ama befolyás elvesztésének ellenértékéül, hogy a házasság felek nem öhozzájuk járulnak a „keresztlevélért“ s nem ők bírálják el a házasságkötés lehetőségeit: követelték a reverzális törvénybeiktatását, mely ajtót nyitott számukra a lélekhalászásnak.

A reverzálisadás lehetőségét a magyar törvényhozás kodifikálta. Azonban a titokzatos kigyó újra eltűnt. Jóformán pihent addig, amíg jezsuita előrelátással egy teljesen új generáció fel nem növekedett. 1918-ban aztán megjelent az az ismert pápai bulla, amelyik a protestáns lelkipásztor előtt kötött házasságot róm. kath. szempontból nem tekinti érvényesnek; szerinte csak a róm. kath. pap előtt kötött házasság és illetőleg eskü az érvényes, ennek pedig ára és lehetősége vegyesvallású jegyeseknél a róm. kath. részre adott reverzális.

1918 óta tehát áll a harc. Hol itt, hol amott lobban fel a lángja, de sohasem szünetel. Hol itt, hol ott halljuk a rettenetes feljajdulást; nyomában látunk defenzív, elhárító mozdulatokat, rendelkezéseket, több-kevesebb (inkább kevesebb, mint több) látható eredménnyel.

Ezekről nem akarunk most bővebben beszélni. Csak arra mutatunk reá, hogy az ORLE debreceni konferenciájának vezetősége, igen bölcsen, napi-rendre tűzte a témát s közel három teljes órán keresztül, igen eszméltető, de mindvégig a fájdalom keserű hangján tartott eszmecsere folyt s ha az idő nem sürgetett volna: még újabb háromórás tárgyalási anyag is állott volna rendelkezésre.

A debreceni ORLE konferenciára emlékezve, felsóhajtunk: mekkora áldást jelentene, ha meg volna immár szervezve a konferenciák hullámgűrűzésének a lehetősége! Ha a résztvevők, kiküldöttek azzal a mandátummal jelenének meg a gyűlésen, hogy a konferenciáról, illetékes helyen (egyházmegyei értekezleten, presbitériumban, vallásos estélyen, bibliaórán stb.) *tarloznak* beszámolni.

Mennyire érlelné a témát s közkincesé tenné a leszűrt eredményeket. Mennyire kezünkbe volna adva annak lehetősége, hogy közvéleményt tudjunk

egy-egy kérdésben teremteni... Például most a reverzálisügy kérdésében.

Ezek után egészen röviden hadd mutassunk rá a tengerikigyó legutóbbi felbukkanása igen tanulságos jelenségére.

Ma, szept. 7-én tartotta a debreceni református egyházmegye őszi rendes közgyűlését, melynek rendjén, az esperes időszaki jelentéséből hallottuk ezt a számadatot: az egyházmegye területén egy év alatt ellenünk köttetett összesen 131 reverzális; ebből Debrecenre esett 110.

A mérleg tehát ez:

A debreceni református egyházmegye kötelekébe tartozik ezidőszerint közel 163 ezer lélek. Ebből Debrecen reprezentál körülbelül 80 ezer lelket. Debrecen egymaga veszített egy év alatt 110 reverzalist; az egyházmegye összes többi gyülekezeteire esik ezek szerint, mindössze 21.

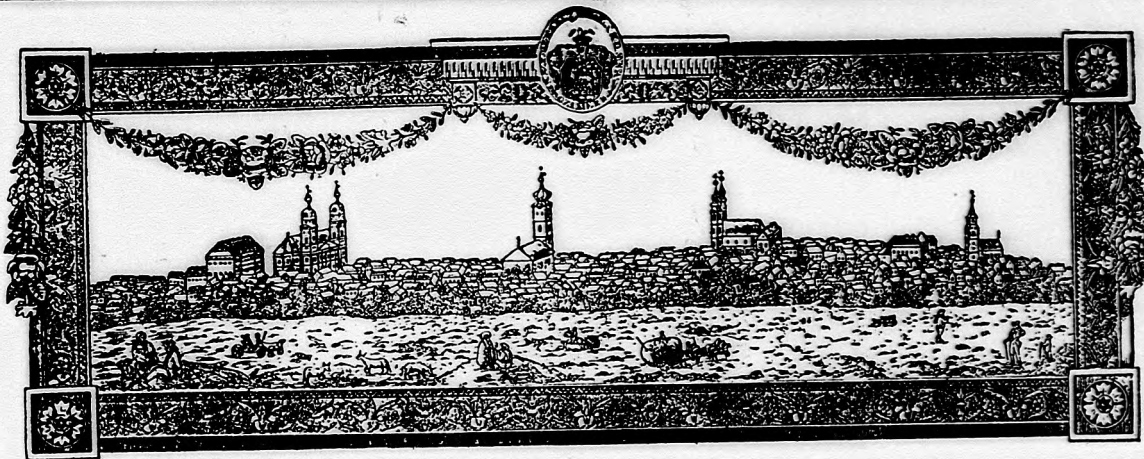
Ebből a felületes szemlélő, első fellobbanásra azt mondhatná: Debrecenben gyengék az órállók. Lehet, hogy van benne némi valószínűség. De nem ez az igazság. Debrecenben az órállás munkája egészen más, mint vidéken. Nagy szétszórtságban, egy-egy lelkipásztor egyházzsuzdába tartozik 7—8—10 ezer lélek. Itt van az óriási, Tiszáig terjedő határ, körülbelül 30 ezer lélekkel. A pásztori órállás itt szinte kivihetetlen.

De nem is itt kell megragadnunk a témát, mert a kellő tárgyilagosság megőrzése nélkül veszedelmes mellékvágányra tévedünk. A tökéletes igazság az, hogy „a mi régi ellenségünk“ nagy körültekintéssel és számíttással megindított offenzívája rendjén, minden erejét Debrecenre koncentrálna. Halljuk régóta, hogy Róma a tiszántúli magyarságot *missziós terület* deklarálta. Csak a debreceni református egyházmegyében hamarosan láttuk e missziós munka etappe-jait Monostorpályiban és Kabán; előbbiben már kiforszírozták a róm. kath. iskolát és kápolnát; utóbbinál ugyanez az aktus küszöbön áll. Mindkettő eddig szintiszta református község volt (a kabai róm. kath. postamester a múlt hetekben vett reverzalist egy, még református lelkési családdal is rokon debreceni református intelligens leánytól).

Így állunk. A harcos gárda pergőtüze Debrecenre hull. Közben mosolyokat „élvezünk“ odaát-ról. Hol édeskés elismerést, hol vállveregetést. Idehozták a szent jobbot. Egy vastagnyakú kálvinista urambátyám azt mondotta reá: nem volt elég, hogy a debreceni Nagyalomás elé hozták, csak a Petőfiterre a róm. kath. ereklyét: végig kellett volna vinni a főtéren s körül kellett volna hordozni a Nagytemplom körül, egész a Kollégiumig és Csokonai szobráig.

Hát én úgy érzem, hogy a szent jobb körmenete láthatatlanul bár, de egész odáig hatolt. Hiszen láthatatlan erők suhannak el nap mint nap jobb és balkezünk felől. Tengerikigyó járása korát éljük. Én pedig Jókai egykori Kakas Mártonja *Mindenváró Ádámjával* azt kérdem tőletek, tiszántúli kálvinisták: Mikor ébredtek fel; mikor láttok már túl az orrotokon és mikor jó el a ti nekibúsulásokot órája, hogy felragadjátok végezetre a Toldi Miklós malomkövét?

Debreceni Őrszem.

Debrecen látképe a mult század elején a kollégiumi rézmetsző deákoknak a főiskolai levéltárban őrzött műve után.

Debrecen.

Nahát, halljátok, olyan csizmát, olyan bundát, olyan kalapot, olyan tepertős pogácsát, olyan szemrevaló fehérnépet, olyan tudós papokat, tanárokat, mint Debrecenben, sehol a világon nem lehet találni — mondogatta szegény, jó atyám reggelenként, amikor nagy szottyanás után felhúzta a debreceni vásáron beszerzett csizmáját.

Valamikor a Bach-korszak elején tanult Debrecenben s módfelett megszerette ezt a várost.

Dicsérte, magasztalta napról-napra. S nem csoda, hogy egy szép napon beíratott engem is debreceni hittanhallgatónak.

Persze, én is sok szép, jó, okos dolgot láttam Debrecenben. Szétnézegettem annakidején én is a piacon; láttam a sátrak alatt a híres csizmákat, bundákat; láttam a sok szemrevaló fehérnépet, hallgattam a sok tudós professzort, papot a Nagytemplomban és a Kistemplomban.

Tetszett nekem is Debrecen, akárcsak édesatyámnak.

Láttam azonban egy szép napot Debrecenben, amit nem felejték el soha. Ezen a napon beragyogta ezt a város a hajdani Nagy-Magyarország minden szépsége, kedvessége, dicsősége...

Az 1899. év szeptember 20-át írtuk.

Mi, szegény, egyszerű theologusok csak annyit tudtunk jórészt, hogy szünnap lesz ezen a napon.

Persze, élve a jó alkalommal, reggel tovább akartunk aludni, mint más napon.

Úgy nyolc óra tájban azonban nagyot csapódott Péterfia-utcai lakásunk kapuja.

Egyik lakótársunk kidugva fejét a paplan alól, így szólalt meg: Fiúk! Valamelyikünknek az apja megérkezett.

De még a mondatot sem fejezte be, máris hangos kopogtatás hallatszott az ajtón s aztán ott állott édesatyám az ágyam előtt.

— Mit csinálnak maguk, öcsém? — szólott hangosan. — Ilyenkor aludni? Ki hallott ilyet?! Ma van a Protestáns Irodalmi Társaság nagygyűlése. Itt van Hegedűs Sándor miniszter, az összes püspökök,

nagy emberek, tudósok, költők, papok, urak, hölgyek az ország minden tájáról. Nem szégyenlik magukat ilyenkor heverni? — Fiam! — folytatá — vedd a suvikszos-kefét. Pucold ki a cipőt egykettőre. Öltözz s aztán jer velem! Szükség van ott „népség, katonaság, vasvillás seregre...”

Fel is öltöztem rögvest s indultak kifelé az utcára édesatyámmal.

Ezen a reggelen alig ismertem rá a Péterfia-utca torkolatára. Az öreg Rákóczi bömbölt rettenetes dörmögéssel. Tengernyi nép zúgott, morajlott az utcán a Nagytemplom felé mozogva. Egyik-másik ifjú pap és felesége odaköszönt édesatyámnak.

— Jó reggelt, bátyám! Hogyan érkezett? — kérdezték innen-onnan.

— Gőzösön jöttem, húgom! — válaszoltatott édesatyám.

Majd egy daliás, feketeruhás, ősz bácsika, kezében egy szál virággal köszönt oda édesatyámnak.

— Ki volt ez a szép öregúr? — kérdeztem atyámtól.

— Hát nem hallottad hírét? Kovács Miska, a kisbürgözdí pap — mondá atyám. — Szegény Tóth Mihály tanárom, akit, mert hát mindig náthás volt, Tóth Pihálynak neveztünk — azt mondta Kovács Miskának, amikor együtt tanultunk: Maga, parátom, veszedelmes labirintusokba fog kerülni az életben, mert sokkal inkább tisztelője a női nemnek, sem mint a könyveknek.

És látod, Tóth Pihálynak igaza lett. Megválasztották Miskát Nagybürgözdre. Ott elvált a feleségétől egy másik nyalka asszony miatt, akivel aztán újból összezördült. Közben felborult a gyülekezet békéje. Így aztán el kellett mennie Kisbürgözdre, ahol nádfedeles a paplak és a béka betekintget az ablakon. Dehát benne van a bibliában a parázna fehéreselésekről: Ne kívánd az ő szépségét szívedben és meg ne fogjon téged szemöldökeivel, mert a parázna asszony miatt jut az ember egy darab kenyérre... (Példabeszédek 6 : 25, 26). Miska,

Miska — morfondírozott tovább atyám —, velem együtt maholnap hetven esztendő ember. De a virágszál most is ott van a kezében. Hiúságok hiúsága, gyarlóságok gyarlósága!...

Beszélt volna még atyám tovább, de a nagy harangzúgás miatt egy szavát sem lehetett hallani. Ott voltunk már a Nagytemplom emelvényének lépcsői előtt. Az egyik toronyban egy kisebb harang hallatlan erős hangon vágta a felső tercet. Zúgott, bömbölt a két toronyban valamennyi harang. A templomajtókon ömlött a tengernyi nép befelé. Majd hatalmas zúgás, morajlás ütötte meg füleimet. A püspökök, a püspökök! — zúgta nagy tömeg.

S amint a másik templomajtó felé néztem, néhány, a kalendáriumból jól ismert, kedves, intelligens arcú öregúr tűnt fel előttem. Egymás után jöttek Hegedüs Sándor miniszter, Szász Károly, Dr. Bartók György, Kun Bertalan, Antal Gábor, Kiss Áron, Gyurátz Ferenc, Zelenka Pál püspökök, gróf Degenfeld József főgondnok s Lencsés Nagy Bálint és társai, debreceni cívissek.

Bent a templom boltzata alatt temérdek nép zúgott, morajlott, a padokat keresve. Majd a karzaton megszólalt egy kis ezüstsavú eszengettyű, jelezve, hogy a hatalmas, aranyos, tompa háromszöggel díszített orgona mindjárt megszólal.

Fel is hangzott aztán: Jövel Szent Lélek Őr Isten! Felállt mindenki s az öreg és fiatal papok serege, a temérdek tiszteletes asszony, papkisasszony énekelni kezdett.

Együtt énekelt még ekkor a Felföld, az Alföld, Erdély s a dunamelléki és dunántúli halmok, hegyek kálvinista gyermeke. Egyik-másik öregúr tercelt, a másik a basszussal próbálkozott. Egyik öregúr hátba bökte atyámat: Nekem már oda van a régi jó basszusom! — legyintett kezével.

Az ének pedig szállt, emelkedett a magasságba. A felső ablakokon belopódzkodott néhány, kedves nyárvégi napsugár, megvilágítva a messze földről egybesereglett, hatalmas társaságot, gyülekezetet.

Majd kinyílt a szőszék ajtaja s Gyurátz Ferenc evangélikus püspök nyakában a két hófehér Mózes-táblával, áhitattal imádkozott.

Aztán Petri Elek tanár alakja jelent meg a szószéken s nagy komolysággal, készséggel beszélt Istenországáról.

Ekkor egy másik öregúr bökte hátba édesatyámat: Hallod, hogy mit beszél a szónok?

— Nem értem tisztán — mondá atyám. — Nem emlékszel, hogy Nagyváradon a muszka fogságban egy komisz kozák katona fültövön vágott a puskaagglyal s azóta én kissé nagyot hallok.

Istentisztelet végeztével mindnyájan a Kollégium dísztermébe vonultunk, ahol Hegedüs Sándor miniszter beszélt bámulatos ékesenszólással a papokhoz és világiakhoz. Utána az öreg Balogh Ferenc beszélt pünkösdi tüzzel a protestáns sajtóról. Majd egy hatalmas homlokú, tatárfejú férfiú, Szabolcska Mihály olvasott fel néhány verset, óriási taps és láрма kíséretében.

Aztán vonult a társaság lefelé a lépcsőkön. S a földszint felé kigyózó tömegeből csak Petőfi szobra vált ki, égfelé mutató gesztussal, a lépcsőteremben.

A nagy tömeg-morajból csak efféle szavak voltak hallhatók: Hercig ember az a Szabolcska... No de,

Hegedüs, Hegedüs... Jókai vér, Jókai vér... Reumám van... Félix-fürdő neki, csak Félix-fürdő, csak Félix-fürdő!... No de, türhetetlen ez a mai fiatalság! Szét kell csapni a bandában!...

Én hátul kullogtam szegény jó atyámmal. Gyönyörködve az óriási tömeg elvonulásában.

S alig hagytuk el a Petőfi szobrát, egyik öregúr csatlakozott hozzánk.

— Fent jártam a diákszobákban — mondá atyámnak. — Megleckéztettem a fiamat. Nem akar tanulni. Folyton udvarol és a tánciskolát járja.

— Így vagyunk — mondá atyám. — Nekem is számolni valóm van a fiammal.

Ezen szavak után nagyot néztem. Hej — gondoltam magamban —, valamelyik professzor bevádolt. De majd csak megbékülünk.

Ballagtunk aztán csendesen a nagy tömeg után.

Fiam! — mondá a Kollégium udvarán — ez a hely szent hely... A Bach-korszak elején itt láttam először Ferenc József uralkodónkat. Szép, takaros, német szöke legény volt. Mi, akkori theologus diákok, akik a szabadságharc katonái voltunk, itt álltunk az udvaron. Tóth Pihály tanárunk követelte, hogy kiáltsuk: Éljen Ferenc József császárunk! Dehát szegény jó Tóth Pihály egy hangot sem tudott belőlünk kipréselni.

— No, kedves jó fiaim, öcsém! Mondjuk csak, kiáltsuk csak... Jó hangjuk van maguknak! — próbált noszogatni bennünket.

Mi azonban hallgattunk, mint a dinnye a fűben. Csak a kis bamba, együgyű elemisták sipitozták cérna hangokon: Éljen Ferenc József császárunk.

S aztán jött Szoboszlai Pap István püspök. De jót mosolyogtunk, amikor így kezdte üdvözlő beszédét: Ick khábe Glück!...

— Furcsa dolog is az, fiam — folytatá atyám —, amikor egyik-másik szabolcsmegeyi ember németül beszél. Mert hiszen Szoboszlai Pap István is újfehértói ember volt... Ahol paszulyt, dinnyét, kompért termelnek az emberek a szabolcsi homokban, ott ne beszéljen az ember németül. Nem jól állt biz' az még Szoboszlai Pap Istvánnak sem, amikor azt mondta: Ick khábe Glück.

Majd a Kollégiumot elhagyva, az Emlékkerten lépkedtünk keresztül, amikor is szegény atyám felsóhajtott: Istenem! Istenem! Itt a Nagytemplom. Felséges épület! De, látod — folytatá szavait —, itt is eszembe jut az emberek hiúsága, gyarlósága, ostobasága. Mert csak most mult el ötven esztendeje, hogy Kossuth Lajost, mint szegény honvéd, ebben a templomban hallottam beszélni. S mennyi minden badarságot, ostobaságot fecsegnek ma az emberek és a történetírók Kossuth Lajosról! Elmondják például az ujságokban, hogy milyen hatalmas, robusztus alak volt, meg aztán hogy dörgött a hangja! Mese beszéd, lirum-lárum az egész — mondá atyám. — Kossuth Lajos Ferenc fiához képest cinege ember volt. Vékony, sugár, magas ember. S nem igaz az, hogy dörgő hangon szerette elmondani beszédeit. Nagyobb tömeg előtt, amikor extázisba jött, egyes mondatokat kiemelt, de nem dörgött örökké. Az egész ember, az egyszerűség hatását gyakorolta a szemlélőre. Hiszen az igazi nagy embereket, szellemeket mindig onnét lehet megismerni, hogy nem szeretik a pózt, a képmutatást. A lélek, a szellem nem tűri a külsőségeket...

Mire Kossuth Lajosról való fejtegetéseit bevégezte édesatyám, már a Fehérlő vendéglő előtt jártunk a Kossuth-utca torkolatánál, ahol is így folytatta beszédét: A Bikában most kezdődik a bankett. A közebédre való jegy itt van a zsebemben. Ha nem tanulnál itt Debrecenben, el is mennék a közebédre. De, minthogy itt vagy, nem megyek el. Vannak ott elegen. Veled különben is beszédem van. Együtt fogunk ebédelni.

— Pincér! — mondá a vendélfő kerthelyiségében —: Hozzon két levest, két halat, két túróscsuszát és egy fél liter bort!

Mikor aztán a hálnál jártunk, így kezdett beszélni: Nézd csak, voltam a tanáraidnál s azt mondják, hogy eléggé szorgalmas ember vagy hogy a könyveket szereted. De az nem elég az üdvösséghez. Az ékesenszólástan professzorának, Csiky Lajos nagytiszteletű úrnak panaszai vannak ellened. Panaszodik, hogy kifigurázod. Elmondta, hogy a tíz pernyi szünet idején felülz a katedrara és grimaszokat csinál és őt utánozod, amelynek látára barátaid hallatlanul kacagnak... Hát miféle pimaszság ez!? — borzolta össze szemöldökét atyám.

— Csiky nagytiszteletű úr nem jó szónok — feleltem önérzetesen.

— Nem jó szónok, mit beszélsz!? — válaszolt atyám. — Csiky tanár úr nagy anglius, világot járt tudós nagy ember. Te pedig holmi gyepen felnőtt kölyök vagy! — viharzott atyám.

Meg is ígértem aztán a túróscsuzá felett, hogy Csiky tanár urat soha többé az életben nem fogom utánozni.

Ebéd végeztével fizetett atyám s egy ezüstforintot adott borraivalónak a pincérnek.

— Hát ez egy kicsit sok! — mondtam szerényen. — Mi, diákok, ha ide jövünk, két fillért szoktunk adni a pincérnek.

— Mondtam már — válaszolt atyám —, hogy gyepen felnőtt ember vagy a barátaiddal együtt. Mit ismeritek még ti a világ dolgát, baját. Én ritkán jövök Debrecenbe. Részemről azt a szegény pincért megilleti az az egy forint. Nincsen neki se ökre, se szamara. A városi proletárokat segíteni kell. El prédikálhattok majd a falun, ha egyszer a nagy városokban feldordul a társadalmi rend...

Majd az utcára nézve, a Kistemplomra nézett.

— Hejh! — mondá — Itt is nehéz idők jártak valamikor a patens idején. De féltünk, hogy szegény jó Balogh Péternek, Révész Imrének lecsikkantják a fejét! Hála néked, Istenem, hogy messze üzted azt a komisz, sintér-világot!...

S aztán a Szilágyi-Andaházy intézet erkélyére mutatott.

— Ez az épület — mondá — éppen úgy néz ki, mint negyvenkilencben, amikor Besze János beszélt itt a vaserkélyről.

— Mit félték — mondotta az ifjúságnak — az ágyúgolyótól. Mi az az ágyú!? Egy nagy puska. Ahol leesik a golyója, megüt egy embert...

Beh jókat neveltünk szegény, jó Besze János tréfáin, mókáin azokban a rettenetes időkben!

Aztán a járdán ballagtunk tovább az állomás felé.

Az utca közepén egymás után robogtak a hintók, fiakkerek. Trapp, trapp, trapp, trapp — zörögtek a lovak patái.

Az egyik fényes hintó robogása alkalmával néhány kereskedő felesége kijött a bolt elé nagy tisztelettel mondá a hintóban ülő Hegedüs miniszter láttára: Áh! A Hegedüs, a miniszter, a miniszter!...

A boltokból egymásután jöttek kifelé a fiatal tiszteletesek és tiszteletes asszonyok hatalmas csomagokat emelgetve.

Atyám látva őket, újból beszélgetni kezdett: Ifjúság — kedvesség! — mondá. — Szépek, kedvesek ezek a fiatal papnők. Csak az a baj, hogy ha bejönnek a városba, bevásárolnák az egész világot. Az ördög győzné némelyiket pénzzel!... Hát az bizonyos, hogy embernek kell lennie, aki meg tudja őket rendszabályozni. S néha meg is kell őket rendszabályozni! Mert hát igaz, hogy az élet temérdek szépségét, kedvességét köszönhetjük nékik; de, ha szabadjára engedjük őket, akkor temérdek zenebonát, bolondságot csinálnak, cselekesznek az embernek...

Majd elhaladtunk a Széll-palota előtt.

— Széll Kálmán — mondá —, a mostani szalontai pap, esperes, velem tanult. Jó fiú volt. Takaros, barna legény. Arany Jánosnak vette el a leányát. Ha néha szabad idő van, ajánlom, hogy az olyanféle költőket olvasd, mint Arany János. Nem azokat az örökké elégedetlenkedő, zúgolódó, forradalmi, halálszagú költőket, akiknek eszméitől csömört és nyavalyatörést kap az ember. Van az embernek ügyis elég gondja, baja! Mit rongálja az ember az egészségét, idegzetét azokkal a veszedelmes, halálszagú írakkal, költőkkel!?

Végre kiértünk az állomáshoz, ahol megváltott egy kedvezményes harmadosztályú jegyet. S amikor egy ezüstgalléros vasutas kiabálni kezdett, hogy: Hadház, Nyíregyháza felé beszállani — beült ő is egyik harmadosztályú kupéba, egy csapat hadházi káposzta-kupec közé, akiket kalap levéve üdvözölt.

Én pedig a kupé előtt álldogálva, néztem a vonatot, amely némi zörgés, csattogás után egyszer csak elindult. Atyám pedig az ablak mellé állva, kiszólt hozzám: Az ékesenszólástan tanáranak hagyj békét! Fel kell hagyni a figurákkal! Isten áldjon meg!

S aztán lassú léptekkel ballagtam hazafelé, a városba.

A korzón jöttek-mentek az emberek. Köztük egy-egy feketeruhás, visszamaradt vidéki vendég. Néztem, bámultam őket, mint húsvét harmadnapján a gyermekek a porba hullatott himes tojáshoz színes héjait, amikor is búsan sóhajgatnak: Bé szép volt az az ünnep; bé kár, hogy elmúlt, hogy ennek is vége lett.

Baráth Imre.

A debreceni Mester-utcai templom története.

A most lefolyt évtized olyan eseményekkel volt mozgalmas egyházunk életében, amelyek miatt nem kell pirulni a mai nemzedéknek, sőt emelt fővel állhat az utókor ítélete elé. A templomépítések és az egyházrészek, azaz élő gyülekezetek alakulásának évtizede volt ez az azelőtti hosszas csend és tétlen nyugalom évtizedei után. Azt hiszem, nem lehet kétség afelől, melyiknek adjuk az elismerést, bármennyire szeretjük is egyebekben a békés nyugalmat. Talán éppen e hosszas nyugalom megünása, a mozdulatlanság veszélyének felismerése, talán a háború és a nyomában következett rombolások és felforgatásoktól való megirtózás hozták egészséges pezsgésbe a vért, indították fel a lelkek nemesebb érzéseit a magasabbrendű lelki élet, a vallásosság keresése felé. A tapogatózó lépések mind bátrabbak, az első próbálkozások követésre talált példák lesznek. Legjobb lelkipásztoraink bibliaköröket alakítanak, megszólaltatják Isten Igéjét olyan körökben, ahol az ujság volt még akkor. A kültelki iskolákban templomok kezdenek berendezkedni. Az egyházrészek megalakulása nyomán mindenütt megindul a bibliakörök és vallásos estélyek mozgalmas élete. Az örvendetes lendület a tétovázókat és maradiákat is kezdi magával ragadni.

Egyházunk presbitériuma 1928-ban kimondja, hogy a Homokkertben, Nyilastelepen és a Mester-utca végén templomot akar építeni. Tárgyalásokat kezd a várossal telkek átengedése iránt. A város megértően fogadta az egyház kéréseit, bőkezűen adott telkeket a templomok helyének. Megkezdődnek a tervezések, gyűjtések. Elhatározzák a külsőségi templomok felépítését. Az 1935. év három új templom felépüléséről lett nevezetes.

A Mester-utcai templom ügye a beállott gazdasági válságok miatt egyidőre hallgatásba merült. A város is visszavonta a telekre adott jogot. Pedig a város nyugati felén egy templom sem volt. Egyszer azonban a csendből küldetésszerűen megjelenik valaki, nem főúr, nem ezerholdas birtokos, nem bankigazgató, egy szerény, szürke kisiparos, akinek alázatos köszönését alig vették észre az utcán, aki nem járt hintón, nem vitt szerepet, nem nyert osztálysorsjátékon. Zajtalan, hangyaszorgalmával gyűjtött öreg napjaira egy kis fekvő vagyont, hiszen nyugdíjra sehonnán nem várhatott. Buzgó imádságos

A Mester-utcai református új templom.

lelkének egy nemes fellángolásában nagy elhatározással házait, földjét, mindenét felteszi egy célra: templomépítéshez segíteni hön szeretett egyházát. Imádsága ott fenn meghallgatásra talált. Ma Isten segedelméből az ő ajándékozása következtében megépült ez a templom. Mert az ő ajándéka közvetlenül

ugyan az árvapénztáralapoknak jut, de az árvapénztáralapokat képessé teszi, hogy a templomépítésre nagy költséget nyújtsanak. A múlt évben tehát presbitériumunk elhatározza e templom felépítését, újra kéri a várostól a telek átengedését és építési bizottságának az építettség lefolytatására megbízást ad. A tervezéssel megbízott építészmérnök bemutatja terveit. A bizottság megbírálja, elfogadja és kiírja a munkákra a pályázatokat. Augusztusban leteszik az alapkövet, október végére állnak a falak, decemberben tető alá kerülnek. Az egyházzsér hölgyei decemberben megvendélik az építő munkásokat. A gondnok három kérést intéz hozzánk: templomépítés közben ne hangozzék káromkodás, templomépítéssel keresett pénzt ne hordjanak korcsmába és legyenek látogatói a kezük munkájával felépülő egyháznak.

Istennek hála, nemcsak a hűnök, hanem a jócselekedetek is találunk követőkre. Az épülni kezdő templom felszerelésére, orgonájára, régen nélkülözött gyülekezeti házra megindulnak az önkéntes adakozások. Leghőkezebb adakozónk példájára egy gazda család és egy szerény egyházi tisztviselő sietnek gyermeki kegyelettel szüleik emlékére egy-egy harangban megörökíteni. Mások szemüket nem kímélve éjjeleken át varrnak, hímeznek vagy vásárolnak szebbnél-szebb terítőket az úrasztalára, a szószékre, vesznek kelyheket, ezüst kenyeres-tálakat, tálcákat. Egy hontalanná lett székelyföldi tanító harmoniumát engedi át a templomnak az orgona beszerzéséig. Kollégiumunknak egy volt hálás neveltje a távolból különkelyhes úrasztali készletet küld ajándékba. A tervező, a vállalkozók és munkások szorgalmán Isten áldása nyugodott, mert a munkák a kellő időre elkészültek. És íme a szépen elgondolt, megtervezett templom tetszetős, de egyben szilárd testet öltött, valósággá vált. Harangjai mindennap fogják imára hívni és serkenteni a hívőket. Adja Isten, hogy zavartalanul és fokozódó buzgósággal követhessék minél számosabban hívó szavukat!

Ma még magánosan áll az új templom. Jobbról-balról üresen tátong egy-egy tágas térség. Az egyházzsér híveinek nem az az óhajta, hogy nagy költséggel művészi díszítésű park létesüljön itt, hanem olyan építményeket vár oda, amelyek a templom munkáját kiegészítsék: kelet felől a lelkészi, kántori, harangozó lakást, gyülekezeti termet, kis szobát, esetleg egy kis tanoncotthont magábfoglaló épülettömböt, nyugat felől egy hatalmas körzeti központi iskolát, az egyház igazi veteményes kertjét, amelybe a város az elaprózott, elavult, hivatásukhoz már nem méltó hajlékban tengődő népiskoláinkat egypár tanítói lakással együtt mai kívánalmaknak megfelelően egyesítse.

Egyben azért is esedeznek a hívek, bár küldene nekik az Úr mindenkor szilárdhitű, izzó lelkű pásztortokat, akik a szépen megépült, de üres, hideg falakat a Szent Lélek tüzevel melegítsék fel, buzgó apostoli lelkesedéssel töltsék meg, példájukkal híveik közt forgolódván előttük virágozzanak — s a Korinthusiakhoz írt, az apostoli levél szavai szerint — „*velünk együtt munkálkodván, az érettünk való könyörgésben, hogy a sokak által nekünk adatott kegyelmi ajándék sokak által háláltassék meg miérettünk!*” (II. Kor. 1: 11.) Ámen!

Dr. Szeremley Béla.

Adatok a balmazújvárosi magyar református templom történelméhez.

Helységünk Medgyaszay Mihály nevű rektora azt is megírta 1706-ban „*Historia scholae Balmazújvárosiensis*” című feljegyzéseiben: hogy Újváros lakosai között az 1552. év táján terjedt el a reformált hitvallás és hogy az addig „*rác*” melléknevű templomukat továbbra is istentisztelet céljaira használták. Az 1910. évben eszközölt ásatás során pedig megállapítottam: hogy a rác templom mégsem mindig az első települési újvárosiaké volt... ugyanis e rác templom fundamentuma alatt (melynek hossz-

A balmazújvárosi református templom.

tengelye északkelet és délnyugati irányú volt és a góthikus építkezés szabályai szerint szentélye a nyolcszög három oldalával zárult) megtaláltuk a román építési stílusnak megfelelő félkörös sekrestyével végződő és délkelet-északnyugati irányú régebbi templom alapfalait; melyek vizsgálataim szerint a XIV. évszázad első negyedében kerültek találási helyükre, míg az ismeretlen okból felibe épített rác templom csak az 1411-ben idetelepített rác jövevények munkája lehetett. A most említett

két templom romjain készült harmadik „idvház“ (egyház) elhelyezési irányából és ennek nagyságából azt következtetem: hogy egy nagyszámúra szaporodott gyülekezet céljaira készült, a téglasorait összekötő habaresban talált pénzek bizonyítása szerint a XVII. évszázad második felében. A habaresban lelt két pénzt III. Ferdinánd uralkodása alatt (1637—1657) verték, tehát oda csak 1637 után kerültek. Debrecen levéltárában pedig az egyik hiteles egykorú feljegyzés azt őrizte meg számunkra, hogy 1662-ben Újváros templomépítési anyagot kért és kapott Debrecentől, eszerint az 1662. évben (vagy hamarosan ez után) került a jelzett két pénz a renovált templom téglasorai közé. Ezt a következtetést csak megerősíti az a történelmi tény: hogy Szejdi török pasa hordái az 1660. évben perzselték fel Újvárost is legutóbb, melynek lángját az egykorú tudós debreceni előljáró szerint még Debrecenben is jól látták. Különben „...a hadak útában állott Újváros“-nak sokszor kellett építési segélyhez folyamodnia a dúló hadak elvonulása után. Hihető, hogy éppen ez a sok pusztítás és pusztulás adta őseinknek azt a gondolatot, hogy egy hirtelen jövő veszély elől könnyen elhurcolható és biztonságosabb helyen gyorsan összeállítható fatemplomot is készítsenek maguknak a téglanyagú szent egyház mellé. És itt 1661-ben el is készült már az elég terjedelmes fatemplom, mely szóhadomány szerint úgy a református, mint a római szertartású katolikus lakosoknak huzamosabb időn át szolgált istentiszteleti helyül, mígnem az 1819. évben elhamvadt. Gyermekkoromban sokszor hallottam öreg földieimtől, hogy párévig még ők is jártak istentiszteletre oda, mert a felette régi téglatemplomot az utcarendezés miatt is le kellett bontani az 1812. évben, mely

különben is „szűk volt már“ a híveknek... viszont ennek utódja — bár 1804 október 16-án rakatott le alapfala a mai magyar református templom helyére egy Tar Ferenc nevű nemes gyermek ott eszközölt megkeresztelése végeztével — csak másfél évtized alatt készült el az épületanyagok lassú fuvarozása, a papváltozás, az utolsó nemesi felkelés, a városrendezés következtében előállott munkaerő hiány, a pénz devalvációja, az 1813. évi fagykár, az 1816. évi hóvihár rettenetes pusztítása és az egyházi előjárók torzsalkodása miatt. A templom felszentelése az egyháztagek anyagi erejének teljes kimerülése miatt pedig csak 1844-ben történhetett meg. Sajnos, egy emberöltő mulva már el kellett bontani az új templom bolthajtását, mert ez szétnyomta volna a szép sugártornyú templom falait. Már előbb, 1835-ben, bádoggal cserélték ki a torony zsindeley tetejét, majd 1922-ben az épület tetejét és falait javíttatni kellett. A generális javítás rajta kívül-belül csak most volt az 1938. évben, amikor is a templomkeret is új magyaros díszítésű vasráccsal vették körül. Ma ez a templom egyike a legszebb környékbeli templomoknak. Harangjait, orgonáját kiegészítették, óráját, kegszereit megújították.

Az itt felsorolt templomok névszerint ismert, reformált hitű legrégebbi lelkésze Lukács pap volt 1566 előtt, azóta is jelesebbnél jelesebb prédikátorok hirdették itt Isten igaz igéit. Közülök különösebben ki kell emelnünk a későbbben püspökké választott Tatai Csirke Ferencet, ki itt rektoroskodása alatt sokszor végzett papi teendőket és Dr. Révész Imrét, ki a szó valódi értelme szerint is polyhistor volt.

Jakucs Sándor.

—●●●—

SZÁZÖTVENEGYEDIK ZSOLTÁR.

*Grádiesok éneke a megtartatás várának négyszázéves
jalai alatt.*

*Magasztaltassál fel, Uram, a te erősségedben,
És a magas Sionról zengjen Hozzád hálaének.
Legyen a szív mint illatozó ollár,
S mint madár szárnyalása az imádkozó lélek.*

*Sívó sivatagban termékeny televény,
Harmatos oázis homokrengetegben.
Kütfőnél települt szomjas ijűsereg,
S az Úrhoz vágyódás megeléglése.*

*Magasztaltassál fel, Uram, a te erősségedben,
És a magas Sionról zengjen Hozzád hálaének.
Benned bővölködjék a szükség gyermeke,
És a szegénység ügyét kegyesen megtekintsed.*

*Koldustarisznyából szíves ellátatás,
S gyámollalanoknak jelruhátatása.
Viharoktól üzött hontalan müzsahad,
S elaláltak előtt tágra tárult kapu.*

*Magasztaltassál fel, Uram, a te erősségedben,
És a magas Sionról zengjen Hozzád hálaének.
Mert ők megátkoznak, de Te áldva áldasz,
És nem úgy ítélsz Te, mint Belial fiai.*

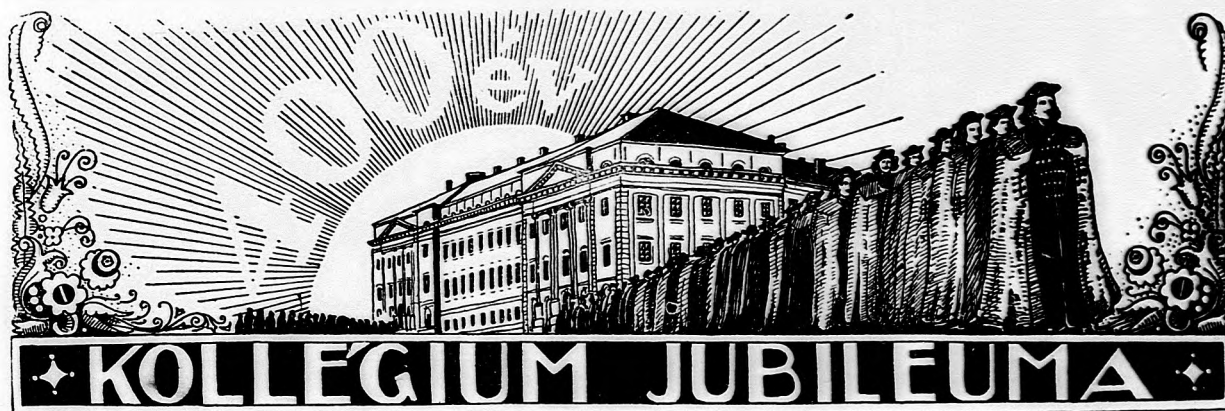
*Templomok dülása, árvák siralmai,
Ártatlanság hátán csatlogó korbácsszűj,
Fájdalmas gályáknak néma szenvedése,
Orkánokkal szemben győzelmes küszködés.*

*Magasztaltassál fel, Uram, a te erősségedben,
És a magas Sionról zengjen Hozzád hálaének.
Mert megőrzéd Te az igazak útját,
És akik nevedben járnak, megsegited.*

*Jókedved napjának előtündöklése,
Híveidnek ajkán magasztaló ének.
Ígéretes jövőt magában hordozó
Dicsőséges múltú erős kösziklavár.*

Dicsérjétek az Urat!

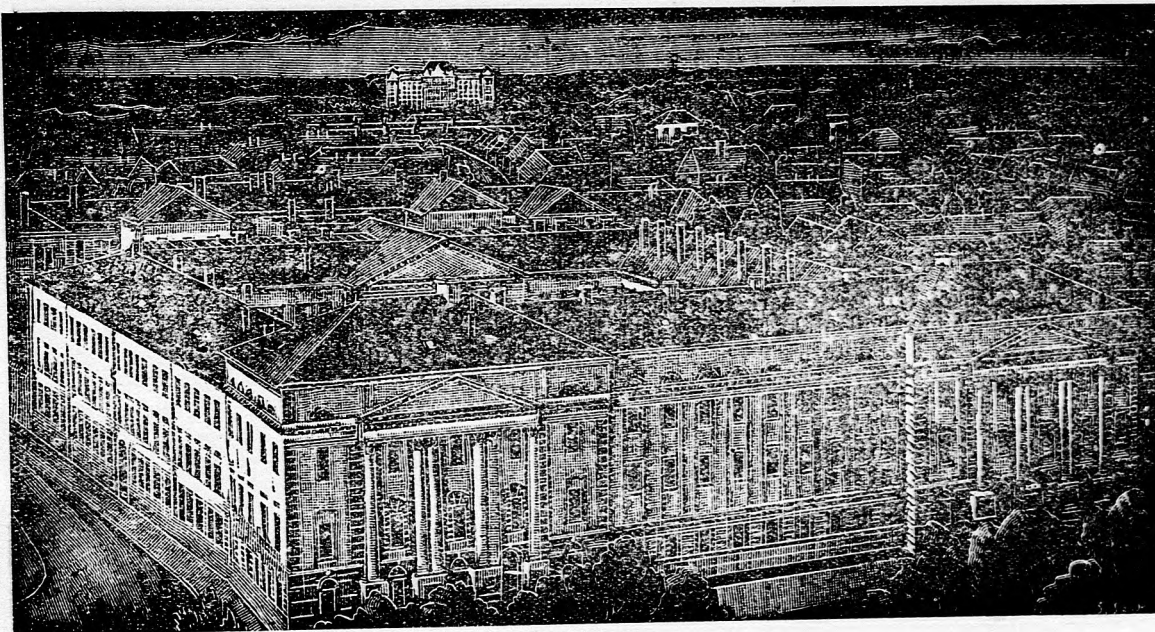
DR. NAGY SANDOR.

Egyedül Istené a dicsőség!

Hálaadással magasztaljuk a teljes Szentháromság egy örök Istent, Aki a reformáció által magyar nemzetünkben is véghez vitte nagy és csodálatos dolgait. Mert bár a török hódítással meglátogatta nemzetünket büneiért, de ugyanakkor meg is vigasz-

talta Igéjével. Támasztott ennek az Igének hirdetésére magyar reformátorokat. A hitükben és életükben megújult pártfogókat pedig felindította, hogy az Ige továbbplántálására iskolákat alapítsanak.

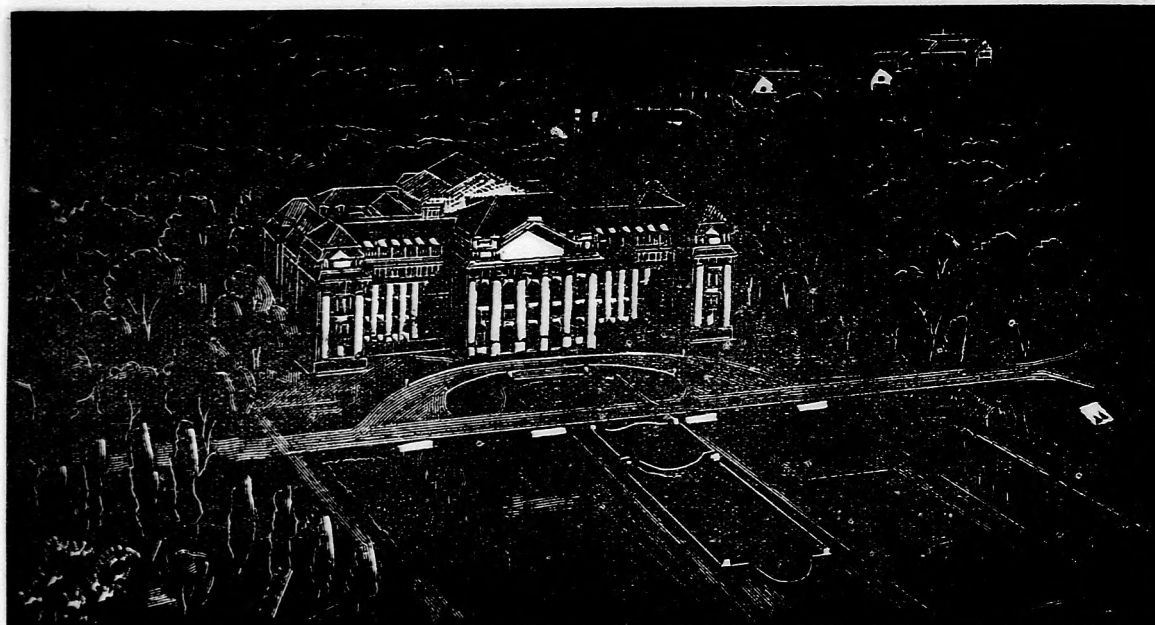

Kollégium.

Így jött létre négyszáz esztendővel ezelőtt Isten kegyelméből Debrecen városában is az evangéliumi iskola. Ez, a nemes városnak és pártfogóinak segítségével nemsokára Kollégiummá fejlődött. Főiskolai subscriptiós anyakönyvei háromszázötven esztendő óta szakadatlan teljességgel megvannak mind e mai napig. A töröktől másfél évszázadon át elfoglalt országgrészben ez a Kollégium volt a magyarságnak egyetlen főiskolai intézménye. De a török hódítás megszűnte után is a tősgyökeres magyarság művelődésének sásfészke maradt, s az egész ország reformátussága támogatta. Tanítványainak ezreit bocsátotta ki a nyugati testvérhitű népek egyetemére, ezek onnan evangéliumi hitükben megerősödvé, szellemi kincsekben meggazdagodva tértek haza.

A debreceni Kollégium hatása általában az ország mindama vidékére kiterjedt, ahol református magyarok laktak. Tanárai és növendékei munkássága nélkül szerfölött hiányos volna a magyar nemzet művelődési és politikai története. Nem egy közülök az európai tudományosság történetében is jelentősen számot tesz.

A Kollégium bölcsészeti, jogi és theologiai tanfolyamai a XIX. század második felétől elkezdve párhuzamos akadémiai karokká fejlődtek. Az 1912. évben I. Ferenc József apostoli király által szentesített törvény alapján pedig theologiai, jogi, bölcsészeti akadémiai magyar királyi Tudományegyetemmé alakultak, s orvosi karral is kiegészültek.

▲ debreceni m. kir. Tisza István-tudományegyetem központi épülete.

A világháború vérzivatarának közepette, 1914 szeptemberében nyílt meg a debreceni m. kir. Tudományegyetem, amely később a Kollégium egyik legnagyobb tanítványáról, a predestináció hite mellett életével és halálával bizonyosságot tevő Tisza István grófról neveztetett el. De ezzel a debreceni református Kollégium főiskolai feladatköre és munkája nem szűnt meg. Kebelében ma is működik református lelkészkepzőintézet és tanárképzőintézet, valamint a többi egyetemi hallgatók számára fönntartott internátus. Ezek az intézmények ma is a Kollégium régi szellemében végzik a fönntartók: a Tiszántúli Református Egyházkerület, Debrecen sz. kir. város és a debreceni református egyház jelentős áldozataival a református nevelés és jellemformálás Krisztushoz vezérlő nagy munkáját.

Most, amikor Istenünk kimondhatatlan nagy kegyelméből a debreceni Kollégium négyszázadik életévének végére érkezünk el — amely egyúttal a Kollégium szakadatlan főiskolai élete háromszázötvenedik tanévének a vége is — a három fenntartótestület és vele együtt a Kollégiumból kisarjadt Tisza István Tudományegyetem, megáll egy áhítatos pillanatra a mindennapi munka és küzdelem útján, hogy hálaadó örömmünnepet üljön s magát Urának színe előtt megalázza. Ezen az örömmünnepen együtt szeretne örvendezni mindazokkal a magyar testvérekkel, akik Kollégiumunk négyszázados multjában és jelenében meglátják azt a szolgálatot, amellyel ez az evangéliumi keresztyénséget, a haladó tudományosságot, a magyar nemzeti érzést és a szenvedésekkel dacoló erkölcsi jellemerőt ápolta és fejlesztette itt, Nyugat nagy végvárában Kelettel szemben.

Ennélfogva a Kollégium fenntartói, valamint az Egyetem Tanácsa tisztelettel és szeretettel meghívják református testvéreinket, hogy vegyenek

részt a 1938 október 4—5-én tartandó négyévszázados jubileumi ünnepségünkön, amelyet Magyarország Főméltóságú Kormányzója, Kollégiumunk egykori diákja legmagasabb jelenlétében óhajtunk Isten segítségével megünnepelni.

Ha „... tisztelességgel illetetik egy tag, vele együtt örülnek a tagok mind!” (I. Kor. 12:26.) Ennek okáért jöjjetek el magyar testvéreim és „örüljete az örülőkkel!...” (Róm. 12:15.)

Életetekre, munkásságotokra Isten gazdag áldását kéri a négyévszázados Kollégium fenntartó testületei és a m. kir. Tisza István Tudományegyetem Tanácsa nevében:

Dr. h. c. theol. Csikesz Sándor,
a m. kir. Tisza István-Tudományegyetem e. i. Rectora.

† **Maklári Maklár Károly,**
a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke,
a debreceni református egyház lelkészelnöke.

Dr. Révész Imre,
a református hit-tudományi kar e. i. dékánja.

bárá Vajai Vay László,
a Tiszántúli Református Egyházkerület főgondnoka,
m. kir. földművelésügyi államtitkár.

Dr. Kovács Andor,
a jog- és államtudományi kar e. i. dékánja.

Dr. Kölesei Kölesey Sándor,
Debrecen sz. kir. város polgármestere, a debreceni református egyház főgondnoka.

Dr. Neuber Ede,
az orvostudományi kar e. i. dékánja.

D. Dr. Kállay Kálmán,
a debreceni református Kollégium e. i. igazgatója,
egyetemi ny. r. professzor.

Dr. Csúry Bálint,
a bölcsészettudományi kar e. i. dékánja.

A Kollégium jubileumi ünnepségeinek programja.

A debreceni református Kollégium, amelyből a m. kir. Tisza István Tudományegyetem theologiai, jogi és bölcsészeti fakultása is eredetét vette, 1938. évi október hó 4-én és 5-én ünnepli fennállásának négyévszázados jubileumát. Az ünnepség rövidre-fogott programját, az esetleges változtatás jogának fenntartásával, az alábbiakban közli a

Jubileumi Végrehajtó Bizottság.

Október 3., hétfő.

Délután és este megérkezés.

Október 4., kedd.

a) *Gyülekezés és csoportosulás helyfoglalási rend szerint és bevonulás a Nagytemplomba.* Gyülekezés a Kollégium hátsó udvarán *8 óra 15 perckor*, illetőleg rossz idő esetén a Kollégium dísztermében és első emeleti folyosóján. Tekintettel a Komárnóczy úr Őfőméltósága jövetelére, templomi helyét *8 óra 45 percre* mindenkinek el kell foglalnia.

b) *8 óra 30 perckor*: A főméltóságú Kormányzó urat és kíséretét üdvözlő és fogadja az állomáson a megbízott küldöttség. Bevonulás a Nagytemplomban.

c) *8 óra 55 perckor*: A Kormányzó urat fogadja a tiszántúli református püspök a Nagytemplom ajtajában.

d) *9 órakor*: *Ünnepi istentisztelet a Nagytemplomban.* Az istentisztelet lefolyása a helyszínen külön kiosztott sorrend szerint. A templomba belépni csak helyjeggyel lehet. A helyjegyet a kellő időben jelentkező hivatalos kiküldöttek még szeptember hó folyamán előre megkapják.

Istentisztelet után kivonulás és *átvonulás a Kollégium udvarára* ugyanolyan sorrendben, mint a bevonulás. *10 óra 15 percre* mindenkinek el kell foglalni számozott ülőhelyét a Kollégium első udvarán.

e) *10 óra 28 perckor*: A Kormányzó úr fogadása a Kollégium kapujában.

f) *10 óra 30 perckor*: *Ünnepi közgyűlés* a Kollégium udvarán.

A közgyűlés programjából kiemeljük a következőket:

Elején és végén énekel a Kántus.

A diszközgyűlést megnyitja a püspök lekiója és imája és báró Vay László főgondnok magyar- és franciayelvű rövid beszéde.

A Kormányzó úr szól. A kormány képviselője, a kultuszminiszter szól. Az egyetemes református egyház és a magyar egyetemek egy-egy képviselője szól. Az írásbeli üdvözlések bejelentése.

Rövid ünnepi beszédet mond magyar és latin nyelven: *Dr. Kállay Kálmán* kollégiumi igazgató, egyetemi professzor.

Határozat a négyévszázados Kollégium tiszteletbeli tanárai megválasztásáról.

Határozati javaslat a Kollégium 22 kiváló patrónusa, tanára, növendéke bronzplakettjének léte-

sítéséről, leleplezéséről és a négyévszázados jubileum megünnepléséről.

g) Diszközgyűlés után kivonulás az Arany Bika előtt várakozó külön villamoskocsikon a Nagyerdőre, az Egyetem központi épülete elé.

h) *12 órakor*: Az Egyetem Aulájában villásreggelit ad a Rector. (Külön meghívó.)

i) *12 óra 40 perckor*: *Az egyetemi templom alaplétele és a négy reformátori szobor leleplezése* (Méliusz Juhász Péter reformátor, Huszár Gál nyomdalapító, Szenczi Molnár Albert zsoldárfordító, Komáromi Csipkés György bibliafordító) külön programm szerint.

j) *13 óra 15 perckor*: Indulás a nagyerdei diakonissza székházhoz.

k) *13 óra 30 perckor*: A református *Diakonissza Intézet felavatása* külön programm szerint.

l) *14 óra 45 perckor*: Ebéd az Arany Bikában (adja Debrecen sz. kir. város közönsége). Tekintettel a Kormányzó úr jelenlétére, mindenkit kérünk, hogy helyét már *14 óra 30 perckor* pontosan foglalja el.

m) Ebéd után a kollégiumi Nagykönyvtár, Déri Múzeum és az iskolatörténeti *kiállítások megtekintése.* (Csoportok vezetéséről gondoskodunk.)

n) *19 órakor*: Egyházzenei hangverseny a Csokonai Színházban külön programm szerint, amelyből kiemeljük, hogy szünet előtt régi kollégiumi egyházi énekek, szünet után pedig Kodály Z. Psalmus Hungaricus kerül előadásra a mester vezényletével.

o) *21 órakor*: Vacsora (adja a debreceni Református Egyház).

Október 5., szerda.

p) *9 órakor*: Sub auspiciis gubernatoris doctorjelöltek avatása az Egyetem Aulájában.

q) *10 órakor*: Honoris causa doctorok avatása (kilenc theologiai, egy jogi, egy államtudományi egy orvosi és két filozófiai).

r) *11 óra 30 perckor*: A tiszántúli református püspök és főgondnok átadja a négyszázéves debreceni Kollégium tiszteletbeli főiskolai tanáiraivá megválasztottak részére diplomájukat.

s) *12 óra 30 perckor*: Sportbemutató a Stadionban. külön programm szerint.

t) *14 óra 30 perckor*: Ebéd (adja a Tiszántúli Református Egyházkerület).

u) Délután a Déri Múzeum, a városi és a Kollégium megtekintése. Csoportos vezetőkről gondoskodunk.

v) *20 órakor*: A kultuszminiszter fogadóestje az Egyetem központi épületének díszudvarán.

Október 6., csütörtök.

Elutazás, illetőleg kirándulás Hortobágyra, Lillafüredre, Budapestre stb.

Jegyzet: Tekintettel a Kormányzó úr Őfőméltósága magas jelenlétére, valamint arra, hogy az ünnepség mindkét napi programját a magyar rádió közvetíteni fogja, kérjük a lehető legnagyobb pontosság megtartását. Az *l), o), t), v)* pontok alatt jelzett étkezésekre csak azok hivatalosak, akik külön meghívót, vagy tiszteletjegyet kaptak.

A Debreceni református Kollégium jubileumára vonatkozó értesítések.

Debreceni Református Kollégium Igazgatósága.

**Nagytiszteletű Presbitérium !
Mélyen tisztelt Igazgatótanács !
Kedves Református Testvérek !**

A debreceni református Kollégium most ünnepli 400 éves fennállásának évfordulóját. Az ősi Kollégium a református hívek csodálatos áldozatkészségének köszönhetően évszázadokon keresztül virágzását; a Kollégium főhomlokzata is büszkén hirdeti, hogy a Kollégium épülete is a hívek adományából épült fel. Az ifjak tanulásának elősegítésére és az iskola közszükségeire többmilliónyi jó békebeli korona értékű alapítványokat adtak össze a Kollégiumban nevelt és a Kollégiumért lelkesedő hívek és a Kollégium az alapítványok kamataiból a háború előtti években évi 35.000 K-t adott a szegény tanulóknak.

A jubileummal kapcsolatban mozgalom indult meg az elértéktelenedett alapítványok újjáélesztésére. A Kollégium igazgatósága a Kollégium volt növendékeihez kérelemmel fordult, hogy akiknek az isteni kegyelem jó módot biztosított, fizessék vissza az élvezett alapítványokat, akár az alapítvány felélesztésére, akár új alapítvány létesítésére. A mozgalom a múlt évben — egy nagyobb hagyattal együtt — 50.000 P adományt eredményezett.

De nem mindenkinek adatott olyan anyagi helyzet, hogy saját neve alatt alapítványt tehessen. Ezért a Kollégium intézőtanácsa a tiszántúli egyházkerületi közgyűléshez azzal a javaslattal fordult, hogy létesítsen a Kollégium 400 éves jubileuma alkalmából egy *jubileumi nagy alapítványt*, amelyhez az egyházkerület tagjai és a Kollégium volt növendékei, akik maguk önálló alapítványt nem tudnak tenni, anyagi erejükhöz képest járuljanak hozzá. Az egyházközségek pedig hivatalosan kerestessenek meg, hogy az alapítványhoz lélekszámuk szerint, egy lélek után legalább 3 fillérrel járuljanak hozzá.

Az egyházkerületi közgyűlés 160—1938. számú határozatában

„helyessé teszi tudomásul a kollégiumi nagy alapítvány létesítését; kéri szóval fordul az egyházkerület minden rendű és rangú tagjához, hogy anyagi erejéhez képest járuljon az emlékalapítvány gyarapításához. Felhívja a kebelbeli egyházak presbitériumait, hogy a jubileumi nagy alapítványra a gyülekezet lélekszámának megfelelő összeget fizessen be a Kollégium pénztárába, hogy a 400 éves Kollégium jubileumi öröme az egyháztagok és gyülekezetek buzgó áldozatkészségével emeltessek“.

Amikor az egyházkerület határozatát közöljük, a szeretett presbitériumokkal, egyházközségekkel, iskolákkal s az egyházkerület minden tagjával s a Kollégium minden tagozatának volt növendékeivel, testvéri szeretettel és bizalommal kérjük, hogy ezt a nemes gondolatot felkarolni szíveskedjenek s a megajánlott összegeket „Debreceni ev. református főiskola 11.322. sz.“ csekkszámlára, Jubileumi alapítvány“ jelöléssel a Kollégium pénztárába szíveskedjenek

beküldeni, hogy az elmúlt jubileumi ünnepek után maradandó emlékül nagy összeg hirdesse, hogy a Kollégiumot ma is szeretik, hogy a Kollégiumnak ma is vannak hálás növendékei s hogy a Kollégiumnak évszázados nemzeti, vallásos és kultúrmunkáját ma is értékelik.

Debrecen, 1938 augusztus 24.

Dr. Kállay Kálmán,
koll. igazgató.

Jakucs István,
koll. h. igazgató.

*

4048—1938.

A Debreceni Református Kollégium Igazgató-ságának fenti kérését, Kollégiumunk iránti legmelegebb szeretettel, jövőjébe vetett teljes reménységgel és minden magyar ember jóindulatába helyezett bizalommal ajánlom magyar testvéreim adakozó szeretetétbe.

Debrecen, 1938 szeptember 12.

Uray Sándor,
püspök h.

*

Tájékoztató

a kollégiumi jubileum résztvevőjéhez.

A Kollégium jubileumára való jelentkezés meghosszabbított ideje szept. 15-én lezárult, s mivel a külföldi egyetemektől nagyon sokan jelentkeztek, a rendező bizottság a késő jelentkezőknek nem tud szállást biztosítani, sőt felkéri a közelben lakó vendégeket, hogy szállásigénylésükről mondjanak le, ha vonattal betudnak naponként jönni. Akik pedig a szoboszlói „Református Élet“ ünnep napján részt vesznek, a jubileum napjaira is szíveskedjenek Hajdúszoboszlón elhelyezkedni s a szállásolási kérésükről lemondani, és erről egy levelező-lapon a Kollégiumi Igazgatóságot értesíteni.

Többeknek a kérdésére közöljük, hogy félárú menetjegy váltására szóló igazolványokat csak az IBUSz (Idegenforgalmi, beszerzési, utazási és szállítási Rt., Államvasutak hivatalos menetjegy irodája; Központ: Budapest, V., Vigadó-tér 2.) menetjegy-irodájában kaphatnak.

100 km.-en aluli körzetben 1:20 P; 100 km.-en felüli körzetben 2— P eladási árban; külföldiek (főleg megszállt területről jövőek) pedig 2:50 P-ért. Az igazolványok október 1-től október 9-ig érvényesek.

Ugyancsak értesíti a kollégiumi jubileumi bizottság az érdekelteket arról, hogy szintén az IBUSz készített jubileumi jelvényeket s ezeket fiók-irodáiban árusíttatja, a parókiák és gyülekezetek onnan szerezhetik be azokat. Szintén az IBUSz-nál kaphatók művészi kollégiumi bronzérmek 3:50 P árban.

Október 9-én az IBUSz filléres vonatokat akar indítani Debrecenbe.

A rendezőség mindazok számára, akik a hivatalos közebédre nem lesznek meghíva, menüt biztosított ebédre, illetőleg vacsorára 1:50—1:90 P-s árban, a következő vendéglőkben: Arany Bika, Angol Királynő, Pál-söröző, Kispipa, Vasúti-étterem és Gambrinusz.

Reggelit a magánzállásokon legtöbb helyen ígérték, fizetéses magánlakásokon természetesen mérsékelt díjért, de akik nem kapnak, fenti helyeken és cukrászdákban kb. 50 fillérért kaphatnak.

Kollégiumi Igazgatóság.

Emlékbélyegek.

A debreceni Kollégium fennállásának négyszáz-éves jubileuma alkalmából a m. kir. posta emlékbélyegeket bocsát ki, amelyek a régi és új Kollégium képét ábrázolják, továbbá a Kollégium két híres professzorának: Maróthinak és Hatvaninak a képét.

Október 1-én forgalomba jönnek a kollégiumi emlékbélyegek, 6, 10, 16, 20, 32, 40 filléres értékekben, melyek 1939 június 30-ig bármely postai küldemény bérmentesítésére felhasználhatók. Ezeket a bélyegeket, mint rendes forgalmúakat, bármely postahivatal árusíthatja. A gyönyörűen sikerült bélyegek rajzát lapunk itt közli:

A debreceni Kollégium 400 éves jubileumára kiadott emlékbélyegek.

A Kollégium 400 éves jubileumára eddig a következő kiválóságok jelentették be részvételüket: A legelső jelentkező Dr. Ravasz László püspök, az Egyetemes Konvent lelkes elnöke volt, azután Farkas István, Medgyasszay Vince református püspökök; egyházkerületi főgondnokok közül Dr. Balogh Jenő a Konvent világi elnöke, gróf Teleky József, az evangélikusok közül Lichtenstein László, Dr. Messterházy Ernő, báró Radvánszky Albert. Főispánok: Fáy István (Budapest), Losonczy István, Dr. Vajay Károly (B.-újfalu), Dr. Bonczos Miklós (Szentes), Péchy Szabolcs. Bejelentették részvételüket: Dr. Darányi Kálmán volt miniszterelnök, Dr. Lázár Andor, Dr. Hóman Bálint volt miniszterek, Tasnádi Nagy András ny. államtitkár. A felsőházi tagok közül:

Dr. Finkey Ferenc koronaügyész, Dr. zilahi Sebes Dénes államtitkár, Péchy Manó, Dr. Zimmermann Ágoston egy. tanár, Dr. Voinovich Géza az Akadémia főtitkára, Dr. Pekár Mihály egyet. tanár, Józán Miklós unit. püspöki vikárius, Kornis Gyula a képviselőház elnöke és igen sok országgyűlési képviselő. A budapesti református theológiát 6 tag, a pápai és a kecskeméti református jogakadémiát 3—3 tag képviseli. A testületek, egyházmegyék képviselőit felsorolni nincs hely, csak még azt emeljük ki, hogy a zenei kiválóságok közül Dr. Dohnányi Ernő jelentkezett feleségével s jelen lesz Kodály Zoltán, aki a Psalmus Hungaricus-t fogja vezényelni. A felsorolt előkelő nevek mutatják, hogy a rendezőségnek nehéz feladata lesz az elszállásolásnál, mert most tömeg-

Szállásokat nem igen lehet felhasználni, az internátusok pedig már nem lesznek üresek, ezért a rendezőség most már nagy szeretettel kéri a nagy közönséget, hogy szobáikat ajánlják fel akár ingyen, akár bizonyos díjfizetés mellett. Sajnos, a szállodákban nincs elég hely, ezért minden rendelkezésre álló szobára szükség van. Reméljük, hogy ha Szegeden ezeket el tudnak helyezni, Debrecen közönsége is segíti az ünneplő Kollégiumot, hogy a messze földről ideseregülő vendégeket el tudja helyezni. Kérünk

tehát mindenkit, aki egy-két vendéget el tud fogadni, hogy a Kollégiumi Széniori Hivatalban naponként 10—12 óra között jelentsék be jószándékukat (telefon: 30-45) s fogadják szívesen kiküldötteinket, akik szept. hóban kérésünkkel meg fognak jelenni. Kérjük a mélyen tisztelt *hivatalvezető* urakat is, hogy a felsorolt, vagy még ezután jelentkező kiválóságok méltó elhelyezésében segítségünkre jöjjenek. A *Kollégium igazgatósága*.

Zeke Dániel.

E név, amelyet e sorok felé írtam, évtizedek óta a debreceni református Kollégium tanítóképzőintézetében tanári kar és ifjúság előtt az áldozatkésznek, az ősi Kollégiumhoz való törhetetlen ragaszkodásnak, a tanítói pálya szeretetének fényes példányképpül szolgálható szimbólumává vált. E név birtokosa beigazolta egész élete működésével, hogy a tanítói hivatás szürke ködét is át lehet törni egyéni kiválósággal: szilárd jellemmel, nemes érülettel, a kötelesség hű teljesítésével, amelynek nyomában az egész társadalom osztatlan megbecsülése jár. Zeke Dániel egész élete hatalmas cáfolata annak, mintha a társadalom igazi intelligens elemeiben hiányoznának a tanító értékelése és megbecsülése iránt való érzék. Őt, aki csak ismeri, tiszteli, becsüli, szereti. Kollégiumunknak ez az igazi barátja a napokban a következő levelet intézte Püspök úrhoz: „Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr! Hogy a Kollégium iránt érzett szeretetemet és hálámat némileg kimutassam, a benne eltöltött hét évem emlékére a tanítóképzőintézet részére 700 P, azaz Hétszázpengős alapítványt teszek. Ezen hétszáz pengőt a mai napon (a Debreceni Protestáns Lap csekklapján) elküldtem. A tanári karhoz levelet intézek, melyben megírom, hogy alapítványom kamatát kik kaphatják. A Kollégiumra, a mi drága kincsünkre, Istennek további áldó kegyelmét kérem. Főtiszteletű és Méltóságos Püspök urat szeretettel üdvözölve vagyok, Török-szentmiklós, 1938 szeptember 1. kiváló tisztelettel *Zeke Dániel*.”

Ha Zeke Dániel ragaszkodása a Kollégiumhoz csupán ebben a szép alapítványban jutna kifejezésre, akkor sem térhetnék egyszerű köszönő szavakkal napirendre áldozatkészsege mellett, mennyivel inkább nem akkor, ha tudjuk, hogy ő 43 év óta állandó jóltevője a debreceni tanítóképzőintézetnek. 1894 áprilisban szerezte meg a tanítói oklevelet kitűnő képesítéssel, tehát ugyanabban az időben, amidőn Dr. Baltazár Dezső boldogult püspökünk is tanítói oklevelet szerzett. Ebben az időben a teológusok is köteleztettek a tanítói oklevél megszerzésére. Zeke Dániel mihelyt tanítóvá lett, attól kezdve minden évben bizonyos összeget küldött évenként egy hazafias dolgozat megjutalmazására, de kikötötte, hogy a megjutalmazott tanítónövendék levélben számoljon be eddigi életéről és tanulmányairól. Nem felejtkezett meg erről a pályadíjról a háború alatt sem. Az 1915—16. iskolai évben, mint katona Königrátrzból küldi el a pályadíjat. Ebben az iskolai évben a tanári kar a következő pályatételt tűzte ki: „A

költők szerepe a magyar hazafias érzés ápolásában.“ Az 1916—17. iskolai évben a pályatétel ez volt: „A tanító feladata a háború után.“ Az utóbbi években rendszeresen az kapja e pályadíjat, aki a legjobb március 15-i beszédet készíti. Ezen kívül Zeke Dániel valahányszor találkozássra jött össze osztálytársaival, nagyobb összeget gyűjtött össze azon képzősök részére, akik gyorssegélyre szorultak. Többször hívtuk, hogy jelenjen meg a tanítóképző március 15-i ünnepélyén, de ugyanakkor otthon tartotta őt a kötelesség. Egyszer mégis eljött egy ünnepélyre. Az ifjúság 1930 április 2-án a Kollégium disztermében szépen sikerült hangversenyt rendezett, amelyen megjelenve gyönyörködött a leendő tanítók kiváló teljesítményeiben. Igazgató által összehívatta az ifjúsági egyletek vezetőit s azokat megvendégelte. Abban az időben kitűnő növendékei voltak az intézetnek. Oly jól esett neki a képzett, szerény, modern, hivatásukért lelkesedő tanítójelöltekkel barátságos beszélgetést folytatni.

A tanítóképző minden időben hálával becsüli meg Zeke Dániel emberbaráti szeretetét és jóságát: Lelkes szavakkal juttatta ezt kifejezésre az iskola¹ év megnyitója alkalmával. Szeptember 5-én Török Tibor, az intézet jelenlegi derék igazgatója, aki a tanári kar és az ifjúság előtt bejelentette Zeke Dániel nemes lelkületéről tanuskodó alapítványát, példaképpül állítva őt oda a leendő tanítók elé. Nincs módomban Zeke Dániel életrajzát teljes terjedelmében közölni. Mindnyájunk előtt folyt le áldásos tanítói működése, amelytől midőn visszavonult, felettes hatósága igazgatói címmel tüntette ki.

...Többször, ha utam a Tisza felé vezet rokonaim, ismerőseim meglátogatására, ki szoktam szállni Török-szentmiklóson s soha el nem mulasztom, hogy Kollégiumunk jóltevőjét, Zeke Dánielt meg ne látogassam, ahol most tiszteletreméltó nejevel kedves virágos kerttel körülvett házában tölti a nyugalom, a visszavonulás napjait. Minden, amit itt lát az ember, a békét, a megelégedést, a derűs ősz hangulatát hirdeti. Adja Isten, hogy ez még nagyon sokáig háborítatlanul így maradjon... Rövid idő múlva a Kollégium 400 éves jubileumát üljük. A fényes ünnepélyekbe, nagyszerű szónoklatokba élesen, de szívrehatóan, mindennél többet érően szól bele egy egyszerű hang: „A Kollégium iránt érzett szeretet és hála által indíttatva alapítványt teszek.“

Dr. Veress István,

I R O D A L O M

A világ magyar reformátusságának létkérdései címmel a Magyar Református Világyűlés alkalmából jelent meg a könyvpiacra egy füzet, amely tíz beszámolót tartalmaz a magyarországi, amerikai, franciaországi, bécsi, romániai, csehszlovákiai és jugoszláviai magyar reformátusok helyzetképéről és életkérdéseiről. A füzetben olvasható beszámolókat a magyarországiak részéről *Makkai Sándor* és *Vasady Béla* debreceni egyetemi professzorok, az amerikaiak részéről *Dr. Takaró Géza* newyorki és *Daróczy Sándor* cartereti lelkipásztorok, a franciaországiak részéről *Kulifay Imre* párizsi lelkipásztor, a bécsiek részéről *Dr. Incze Gábor* budapesti vallásoktatási igazgató, a romániaiak részéről *László Dezső* kolozsvári vallásnánár, a csehszlovákiaiak részéről *Varga Imre* rimaszombati és *Balla Pál* szádéli lelkipásztorok, a jugoszláviaiak részéről pedig *Agoston Sándor* püspök írták. E füzetet minden oly magyar református embernek el kell olvasnia, aki szívügyének tekinti a világ magyar reformátusai lelki egységének istápolását. A füzet *Az Igazság és Élet Füzetei* sorozat 12. számaként jelent meg. Ára 1 P 20 fill. Kapható minden könyvkereskedés útján. Megrendelhető közvetlenül az *Igazság és Élet* kiadóhivatalától is (Debrecen, Központi Egyetem). Ára bélyegben is megküldhető.

Az Édenkertől a Sinai-hegyig címmel most jelent meg az *Igazság és Élet Füzetei* sorozat 13. számaként *negyvenkét vasárnapi iskolai tanítás Tomay Dezső* derecskei vallásoktató-lelkész tollából. E füzet minden vasárnapi iskolai tanító részére egy egész évi tanítási anyagot nyújt. Nélkülözhetetlen segéd-eszköz. Ára 60 fillér. Kapható minden könyvkereskedésben, de megrendelhető közvetlenül az *Igazság és Élet* kiadóhivatalától is Debrecen, Központi Egyetem).

Értesítés. *Dr. Kállay Kálmán* egyetemi tanár, lelkészképzőintézeti és kollégiumi igazgatónak „*A tudományos és hívő teológia védelme*” című műve megjelent. Ez válasz Sípos Istvánnak „*A református teológia védelme I. és II.*” című könyvére. — *Dr. Kállay Kálmán* könyvének ára három pengő, amely teljes egészében a debreceni teológusok palástalapja javára megy. A könyv is a palástalapot kezelő Széniori Hivatalban (Debrecen, Kollégium) rendelhető meg. *Széniori Hivatal, Debrecen.*

44 ifjúsági istentiszteleti beszédvázlat jelent meg a budapesti vallásoktató-testület kiadásában. A könyvüzési forgalomba egyáltalában nem kerülő munka 1 pengő 58 fillérért rendelhető meg a budapesti református egyházmegye gazdasági hivatalában. A gyűjtemény egyes darabjai az évnyitó istentisztelettől kezdve el, a tanévzáróig minden egyszerű és ünnepi alkalomra nyújtanak egy-egy vázlatot.

Forgács József m. kir. rendőrfőfelügyelő kiadásában megjelent a *Magyar Légoltalom* c. könyv. Megrendelhető a kiadónál: Budapest, V., Kálmán-utca 24. sz. a. A mű ára vászonkötésben 12 pengő.

Helyreigazítás. „Énekeskönyvünk befejező közleményében, az összesítésbe néhány sajtóhiba került be, melyeket az alábbiak szerint igazítunk ki:

a Szege-di-féle 1590-i énekesünkből való két ének, a 7. és a 200. dics.;

a Gönczi-féle 1654-i énekesünkből való hatodik ének, a 266. dics.;

a Debreceni Halottasból nem 23, hanem csak 22 énekünk való; a közöltek közül törlendő a 324. dics.;

az 1903-i próbaénekes darabjai közlésénél a 188. és 192. dics. közül a kötjel kimaradt; helyesen tehát így igazítandó ki: 188—192. dics.

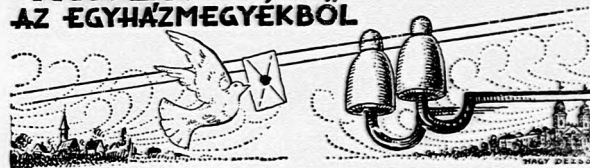
Árvák napja. Az Országos Zsinat elkötelezvé az egyházakat és iskolákat az Árvanap tartására, az Országos Református Szeretetszövetség segítségére kíván lenni az Árvanap megtartásában, azért „*Az árvák napja*” címmel közelesen egy gyűjteményt fog kiadni, mely az Árvanap megtartásához szükséges műsoranyagot fogja tartalmazni, és pedig beszédeket, költeményeket, felolvasásra alkalmas nagyobb terjedelmű irodalmi műveket, énekeket, dalokat stb., amellet, hogy közölni fogja még azokat a forrásokat is, ahonnan a közölt anyagon kívül további anyag szerezhető be.

A kiadvány, melyből az Árvanap műsora több évre változtatatosan összeállítható lesz, szeptember közepén jelenik meg. Ára 40 fillér.

Megrendelhető az Országos Református Szeretetszövetségnél: Budapest, XIV., Stefánia-út 29. sz.

Az előfizetési összeg 10%-a az Országos Református Tanítók Egyesületének jótékony intézményeit illeti.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉKBŐL

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A „Református Élet” konferenciája Hajdúszoboszlón. Az október 4—5-i debreceni kollégiumi ünnepélyek folytatásaképpen Hajdúszoboszlón két és fél napos egyházi konferencia rendezését vette tervbe a *Református Élet* szerkesztősége, amelyen *Dr. Ravasz László* püspök mondana megnyitót s *Dr. Tasnádi Nagy András* ünnepi beszédet. A konferencián való részvételre már egyházi vezetőink közül számosan jelentkeztek.

Hajdúszoboszlón a fürdővendégek részére a nyári időszakban minden vasárnap délelőtt a 9 óras rendes istentiszteleten kívül 11 órai kezdettel második istentiszteletet tartottak, amelyen a lelkészek felváltva prédikáltak s textusfelvétel előtt mindig volt szülő-vagy karének, áldás után pedig a magyar nemzeti Himnuszot énekelték. A lelkészeknek ezt az önként vállalt külön munkáját a fürdőző közönség nagy megértéssel fogadta s nagy számban látogatta a délelőtti 11 óras istentiszteleteket is.

Templomrenoválási és 25 éves lelkészi jubileumi ünnepség Balmaz-német-újvároson. Szept. 4-én nagy ünnep volt a balmazújvárosi egyházközségben. Ünneppé tette ezt a napot az a tény, hogy szép nagy templomát kívül-belül teljesen megújította, kocka-

kövel lerakatta, minden középületét újra festette és ugyanakkor *Dr. Molnár Béla* egyházmegyei főjegyző, tanácsbíró ottani szolgálatának 25 éves jubileumát is megünnepelte a gyülekezet. A templom felavatása és rendeltetésének átadási ünnepélye úrvacsoraosztással ment végbe. Az istentiszteletet *Bartha László* esperes végezte, imádkozott és úrvacsoraosztás előtt ágendázott *Molnár Zoltán* egyházmegyei jegyző, tanácsbíró. A zsúfolásig megtelt templom közönsége az istentisztelet végén ünnepélyes keretek közt üdvözölte *Dr. Molnár Bélát*. *Pincés János* igazgató-tanító adta át a gyülekezet és a presbitérium által készített szép selyem palástot és remekkötésű bibliát. Megható volt az a jelenet, amikor a presbitérium 27 tagja az Úr asztala elé állt, hogy ott fejezze ki elismerését. Könny gyűlt a szemébe mindenkinek; könnyeztek a presbiterek, könnyezett a lelkipásztor, könnyeztek azok, akiket oda a barátság hozott el.

Istentisztelet után a lelkészlakon ünnepelték tovább *Dr. Molnár Bélát*. Majd 250 teritékes ebédre jöttek össze a Kossuth-kör nagytermében. Itt *Dr. Benkő Géza* képviselő a Kormányzó Urat elvette, majd *Molnár Zoltán* e. m. tanácsbíró az egyházmegye, *Harsányi Béla* főjegyző pedig a község nevében köszöntötték a jubiláló lelkipásztort. Többen szólaltak fel a presbiterek közül is. Az Országos Központi Hitelszövetkezet aranyoklevelét *Dr. Benkő Géza* a kerület képviselője adta át *Dr. Molnár Bélának*, aki 25 esztendővel ezelőtt alapította a balmazújvárosi Hitelszövetkezetet. *Dr. Molnár Béla* alkotásainak egész sora dicséri buzgóságát. Nagyon sokat tett a nagy nyomorban élő balmazújvárosi földműves és zsellér-lakosság anyagi helyzetének a javításáért. Az egész szolgálata ebben a jegyben folyt eddig is. Öröm volt látni a ragyogó arcokról az elismerésnek és a tiszteletnek a sugárzását. Adja Isten, hogy nagyon soká együtt dolgozhasson az Isten dicsőségére lelkipásztor és gyülekezet.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Református Ifjúsági Konferencia Vásárosnaményban. Az országos központ folyó év augusztus hó 14-ben állapította meg a Református Ifjúsági Mozgósítás napját (R. I. M.) A testvéri találkozásnak nagy napja volt ez a beregi egyházmegye ifjúsága számára is, amikor délután 4 órakor körzeti konferenciára gyülekezett össze a vásárosnaményi református templomban. A közeli és távoli falvakból gyalog, biciklin és szekéren jöttek a diák, gazda, kereskedő és iparos ifjak, hogy közösen emlékezzenek *I. István király* államalapításáról és keresztyénségünk felvételéről.

Az ifjak lelkipásztoraik és tanítóik vezetésével érkeztek s az állami iskola udvarán gyülekeztek, ahonnan községenként csoportosulva, szép rendben vonultak be a vásárosnaményi egyház újonnan épült, szépnagy templomába. A LXV. zs. elénekzése és *Rácz Jenő* e. m. tanácsbíró, *gergelyi lelkész* imádsága után *Kelemen Gyula* esperes tartott alkalmi bibliamagyarazatot. A konferencia célját *Román László* esperesi segédlelkész ismertette és számbavette a megjelenteket. *Kelemen Gyula* esperes 210 taggal nyitotta meg a körzeti konferenciát a vásárosnaményi gyülekezet tagjai jelenlétében, akiknek érdeklődő és résztvevő serege az egész templomot betöltötte.

A konferencián egy előadás *I. István királyról* egy pedig a testvériségről hangzott el. A prózai számokat ének- és szavalatszámok tették változatossá. Mindezt a vásárosnaményi Református Ifjúsági Egyesület tagjai adták elő, kik közül 11 új tagnak a felavatása szintén most történt meg a helybeli lelkipásztor által. *Román László* segédlelkész ismertette a konferencia előtt a dunántúli vidéket kipusztulással fenyegető veszélyt; az ezzel kapcsolatos telepítési akciót, minek eredményeként a konferencia résztvevői 10 pengő adományt juttattak el a debreceni KIE által megindított baranyai telepítési akció céljára.

Kelemen Gyula esperes zárószavai, imádsága és a Himnusz elénekzése után lélekben meggazdagodva távozott az ifjúság és gyülekezet. Lelkiünk egy pillanatra visszaszállt a dicsőséges, ezeréves mult kezdetéhez és megérezte, hogy mint református keresztyének, mint magyarok eggyek vagyunk; akiknek kötelességünk nemcsak megtartani azt, ami a miénk, de vissza is szerezni azt, ami a miénk volt. Kötelességünk és legszentebb célunk: új nemzedékkel indulni el új ezerév felé!...

BIHARÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Kismarjai református egyház ünnepe. A kismarjai református egyház szeptember 4-én meleg ünnepségben részesítette *Kathó István* lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró és *Bartha András* igazgató-tanítót 25 éves szolgálati jubileumuk alkalmával.

A reggeli vonattal érkezett az ünnepségre *Székelyhidyi Béla* esperes feleségével s a debreceni *Petőfi Dalárda* 40 taggal, kiket a kismarjai református Leányegylet tagjai fogadtak az állomáson.

¾10 órakor ünnepi istentisztelet volt, mely alkalmal zsúfolásig megtelt a szép templom, melynek faláról *Boeszkai István* néz le a hajdú utódaira. A jubiléumok *Székelyhidyi Béla* esperes és *Csávás Sándor* bojti lelkipásztor kíséretében vonultak az Úr házába. Az igehirdetést *Székelyhidyi Béla* esperes végezte, ki hatalmas bizonyágtévő erővel a nap aktualitására rámutatva szólott a gyülekezethez. Az istentiszteleten szép alkalmi énekkel közreműködött a debreceni *Petőfi Dalárda* is.

Az istentisztelet végeztével a templomban történt a jubiléumok üdvözlése. *Székelyhidyi Béla* esperes a csonkabihiar-érmelléki egyházmegye, *Futó Zoltán* csökmői igazgató, e. m. tan. egy. elnök, a Tanítóegyesület, *László László* községi főjegyző a község nevében üdvözölték a jubiléumokat és méltatták érdemdús közéleti működésüket. *Janó Gyula* gondnok a presbitérium köszöntését tolmácsolta, *Hamza József* tanító a munkatársak, a tantestület örömteljes együttérzésének adott kifejezést. *Janó Irma* leányegyleti elnök a Leányegylet nevében egy-egy ezüstkoszorút nyújtott át, az Ifjúsági Egylet nevében *Újhelyi Sándor* mondott üdvözlést, végül az elemi iskolás növendékek részéről *Kovács Lajos* nyújtotta át a hála és elismerés virágait. A jubiléumok külön-külön szép beszédben köszönték meg az ünneplést.

Utána a *Boeszkai-szobrot* koszorúzta meg a *Petőfi Dalárda*, ahol *Kathó István* lelkipásztor mondott magasröptű beszédet.

Délben többszázteritékes bankett volt, estet pedig a *Petőfi Dalárda* nagyszerű hangversenyt

adott a kismarjai református Leányegylet javára. A délutáni istentiszteleten a szószéki szolgálatot Hegedűs Kálmán nagykeréki lelkipásztor végezte el.

A jubileum ünnepi hangulatban ment végbe.

Biharkeresztesen megépült a leégett torony gerendázata s az egész templom megújult. A gombfelhúzás ünnepélyes keretek közt augusztus 7-én történt, a templomot körülálló gyülekezet zsolttár-éneklése mellett. Októberre új orgona is kerül a megújult templomba.

A biharkeresztesi Nőegylet is megalakult és megkezdte áldozatos működését.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni Kossuth-utcai templom országos érdeklődést és elismerést kiváltott belső díszítésének ügyében a debreceni egyházmegye Debrecenben, szeptember 7-én tartott ülése örvendtes tudomásul vette, hogy a református művészettel s hitelveinknek teljesen megfelelő ornamentikával díszített templom látogatottsága folyton emelkedőben van s úgy a laikusok, mint a szakértők egyértelműen megállapították annak abszolút kifogástalan voltát. A renoválás, a gőzfűtés beállítása a templom díszítésével együtt 33,000 pengőbe került, melyből az egyházrész közel 10,000 pengőt áldozott közadakozás útján s ugyanakkor két új harangot is készíttetett a háborúba elvittek helyett. A templommegújítás és a gyűjtés munkáját Baja Mihály lelkész végezte buzgó segítőtársaival, az egyházrész előjáróival.

Baja Mihály debreceni lelkész, egyházkerületi tanácsbíró az alábbi szép levelet kapta az Egyesült Államok Pennsylvania államában fekvő McKeesport-i magyar református gyülekezet lelkipásztorától: „McKeesport, PA. Július 25, 1938. Nagytiszteletű Uram! A McKeesporti Első Magyar Református Egyház, melynek Nagytiszteletű Uram 1910—1914-ig lelkipásztora volt, ez év szeptember havának 25. napján ünnepeli meg fennállásának harmincéves jubileumát. Amikor ezen a napon megemlékezünk egyházunk több, mint negyedszázados munkálkodásáról, nem feledkezünk meg azokról sem, kik a kezdet nehéz munkájából a legnehezebb részt vállalták, az alapok megépítését. Nagytiszteletű Uram ezt a munkát végezte közöttünk való szolgálatával s mi most imádságos lélekkel gondolunk rá s hálaadó lélekkel dicsérjük az Úr nagy nevét, hogy ilyen pásztort rendelt részünkre. Fogadja Nagytiszteletű úr üdvözlőnként ebből az alkalomból. Az egyház nevében Bogár Károly s. k. református lelkész.”

A fentiek megértéséhez tudnunk kell, hogy Baja Mihály, mint fiatal, kezdő lelkipásztor 1908 őszén küldetett ki az Egyetemes Konvent elnöksége által a hazai egyház fennhatósága alá tartozó amerikai magyar református gyülekezetek egyikébe, Wallingfordra, Connecticut állam, ahonnan 1910 januárjában hívták meg a McKeesport-i reformátusok. Itt megszervezte az addig szétszórta élő magyarságot s az önálló egyházközség első rendes lelkésze lett, templomot és lelkészlakást építtetett 20,000 dollár értékben s arra adományokat gyűjtve bejárta a magyarok által lakott részeket. Ugyancsak megszervezi társegyházként a szomszédos Duquesnei (Dükén) reformátusokat is, azoknak is templomot szerzett, valamint a távolabbi kis Monongahela City-beliek

leányegyházát, ugyancsak szép kis templommal.

Baja Mihály a kedves levélre megható választ küldött a 30 éves fennállását ünneplő amerikai gyülekezet lelkipásztorának.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

Kántori továbbképző tanfolyam Törökszentmiklóson. A Magyar Református Énekvezérek Egyesülete augusztus 16-án tartotta Törökszentmiklóson kántori továbbképző tanfolyamát. Ez a tanfolyam, melyre az ország minden részéből, sőt még megszállott területről is kb. 38 kántor érkezett, a törökszentmiklósi református egyház segítségével, s Gáll István esperes-lelkész és a tanítótestület odaadó buzgósága következtében jött létre. A hallgatók még előző nap megérkeztek Törökszentmiklóásra. Megérkezett ugyanakkor Dr. Csikesz Sándor egyetemi tanár, a Tisza István Tudományegyetem rektora is, akit előadás tartására kértek fel, s akit Gáll István esperes-lelkész látott vendégül ottartózkodása ideje alatt. Az előadásokra a gyülekezet tagjai is szép számmal sereglettek egybe. A kántori továbbképző tanfolyam megnyitása 16-án délelőtt 9 órakor volt a most megújított s nemsokára 150 éves korát ünneplő református templomban. Gáll István esperes-lelkész imája, s vitéz Maklár Lajos a Magyar Református Énekvezérek Egyesülete elnöke rövid megnyitó beszéde után került sor Dr. Csikesz Sándor egyetemi professzor nagy érdeklődéssel várt előadására. Az előadás címe volt: „A négyszázéves debreceni Kollégium énekügyi hatásának főbb mozzanatairól.” A bevezetésben az előadó professzor megemlékezett I. István király jubileumával kapcsolatban magáról István királyról is, akinek az alakja ihlette az első egyházi énekeket. Majd kiemelte az ősi debreceni Kollégiumot mint az énekek egységének, s változatoságának megteremtőjét. Szólt a Kollégiumban nevelkedett énekvezérekről, az itt kialakult egységes énektanítási módszerről és tantervről, a Maróthy György alapította kollégiumi Kántus hatásáról, stb., stb. A kántori továbbképző tanfolyamon előadók voltak még: vitéz Maklár Lajos elnök, Vikár Sándor nyíregyházi tanítónőképzőintézeti, Sonkoly István nagykorosi tanítóképzőintézeti zenetanár, Árokháty Béla orgonaművész, budapesti vallásoktató-lelkész, végül Márton Barna nagykorosi és Szabó Gyula tiszaföldvári énekvezérek.

A tanfolyam két hétig tartott. A résztvevők alapos munkával nagyszerűen gyarapították eddigi tudásukat. A tanfolyam méltó befejezéseken orgonahangversenyt rendeztek, amely nagyszerűen, szinte tökéletesen sikerült. A törökszentmiklósi első orgonahangverseny fényes sikere bizonyára sokáig emlékeztetőben marad Törökszentmiklós közönségének.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A félégyarmati szeretetház vezetősége szept. hó 4-én, vasárnap d. u. 6 órakor a szeretetház udvarán, szabadban, a szeretetház kertjének körülkerítése javára műsoros előadást rendezett. b. Szabó Tibor lelkésznek, a felügyelő bizottság elnökének megnyitó beszéde vezette be a műsoros előadást. A mintegy 600 főnyi hallgatóság előtt részletesen vázolta azt a hatalmas munkát, amelyet a Szeretetszövetség elindulása óta végzett az elesettek érdekében s amely-

kövel lerakatta, minden középületét újra festette és ugyanakkor *Dr. Molnár Béla* egyházmegyei főjegyző, tanácsbíró ottani szolgálatának 25 éves jubileumát is megünnepelte a gyülekezet. A templom felavatása és rendeltetésének átadási ünnepélye úrvacsoraosztással ment végbe. Az istentisztelet *Bartha László* esperes végezte, imádkozott és úrvacsoraosztás előtt ágendázott *Molnár Zoltán* egyházmegyei jegyző, tanácsbíró. A zsúfolásig megtelt templom közönsége az istentisztelet végén ünnepélyes keretek közt üdvözölte *Dr. Molnár Bélát*. *Pincés János* igazgató-tanító adta át a gyülekezet és a presbitérium által készített szép selyem palástot és remekkötésű bibliát. Megható volt az a jelenet, amikor a presbitérium 27 tagja az Úr asztala elé állt, hogy ott fejezze ki elismerését. Könny gyűlt a szemébe mindenkinek; könnyeztek a presbiterek, könnyezett a lelkipásztor, könnyeztek azok, akiket oda a barátság hozott el.

Istentisztelet után a lelkészlakon ünnepelték tovább *Dr. Molnár Bélát*. Majd 250 teritékes ebédre jöttek össze a Kossuth-kör nagytermében. Itt *Dr. Benkő Géza* képviselő a Kormányzó Urat életette, majd *Molnár Zoltán* e. m. tanácsbíró az egyházmegye, *Harsányi Béla* főjegyző pedig a község nevében köszöntötték a jubiláló lelkipásztort. Többen szólaltak fel a presbiterek közül is. Az Országos Központi Hitelszövetkezet aranyoklevelét *Dr. Benkő Géza* a kerület képviselője adta át *Dr. Molnár Bélának*, aki 25 esztendővel ezelőtt alapította a balmazújvárosi Hitelszövetkezetet. *Dr. Molnár Béla* alkotásainak egész sora dicséri buzgóságát. Nagyon sokat tett a nagy nyomorban élő balmazújvárosi földműves és zsellér-lakosság anyagi helyzetének a javításáért. Az egész szolgálata ebben a jegyben folyt eddig is. Öröm volt látni a ragyogó arcokról az elismerésnek és a tiszteletnek a sugárzását. Adja Isten, hogy nagyon soká együtt dolgozhasson az Isten dicsőségére lelkipásztor és gyülekezet.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Református Ifjúsági Konferencia Vásárosnaményban. Az országos központ folyó év augusztus hó 14-ben állapította meg a Református Ifjúsági Mozgósítás napját (R. I. M.) A testvéri találkozásnak nagy napja volt ez a beregi egyházmegye ifjúsága számára is, amikor délután 4 órakor körzeti konferenciára gyülekezett össze a vásárosnaményi református templomban. A közeli és távoli falvakból gyalog, biciklin és szekéren jöttek a diák, gazda, kereskedő és iparos ifjak, hogy közösen emlékezzenek *I. István király* államalapításáról és keresztyénségünk felvételéről.

Az ifjak lelkipásztoraik és tanítóik vezetésével érkeztek s az állami iskola udvarán gyülekeztek, ahonnan községenként csoportosulva, szép rendben vonultak be a vásárosnaményi egyház újonnan épült, szépnagy templomába. A LXV. zs. eléneklése és *Rácz Jenő* e. m. tanácsbíró, *gergelyi lelkész* imádsága után *Kelemen Gyula* esperes tartott alkalmi bibliamagyarázatot. A konferencia célját *Román László* esperesi segédlelkész ismertette és számbavette a megjelenteket. *Kelemen Gyula* esperes 210 taggal nyitotta meg a körzeti konferenciát a vásárosnaményi gyülekezet tagjai jelenlétében, akiknek érdeklődő és résztvevő serege az egész templomot betöltötte.

A konferencián egy előadás *I. István királyról*, egy pedig a testvériségről hangzott el. A prózai számokat ének- és szavalatszámok tették változatossá. Mindezt a vásárosnaményi Református Ifjúsági Egyesület tagjai adták elő, kik közül 11 új tagnak a felavatása szintén most történt meg a helybeli lelkipásztor által. *Román László* segédlelkész ismertette a konferencia előtt a dunántúli vidéket kipusztulással fenyegető veszélyt; az ezzel kapcsolatos telepítési akciót, minek eredményeként a konferencia résztvevői 10 pengő adományt juttattak el a debreceni KIE által megindított baranyai telepítési akció céljára.

Kelemen Gyula esperes zárószavai, imádsága és a Himnusz eléneklése után lélekben meggazdagodva távozott az ifjúság és gyülekezet. Lelkünk egy pillanatra visszazállt a dicsőséges, ezeréves mult kezdetéhez és megérezte, hogy mint református keresztyének, mint magyarok egyek vagyunk; akiknek kötelességünk nemcsak megtartani azt, ami a mienk, de vissza is szerezni azt, ami a mienk volt. Kötelességünk és legszentebb célunk: új nemzedékkel indulni el új ezerév felé!...

BIHARÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Kismarjai református egyház ünnepe. A kismarjai református egyház szeptember 4-én meleg ünnepségekben részesítette *Kathó István* lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró és *Bartha András* igazgató-tanítót 25 éves szolgálati jubileumuk alkalmával.

A reggeli vonattal érkezett az ünnepségre *Székelyhídy Béla* esperes feleségével s a debreceni *Petőfi Dalárda* 40 taggal, kiket a kismarjai református Leányegylet tagjai fogadtak az állomáson.

$\frac{3}{4}$ 10 órakor ünnepi istentisztelet volt, mely alkalmal zsúfolásig megtelt a szép templom, melynek faláról *Bocskai István* néz le a hajdú utódaira. A jubiléumok *Székelyhídy Béla* esperes és *Csávás Sándor* bojti lelkipásztor kíséretében vonultak az Úr házába. Az igehirdetést *Székelyhídy Béla* esperes végezte, ki hatalmas bizonyágtévő erővel a nap aktualitására rámutatva szólott a gyülekezethez. Az istentiszteleten szép alkalmi énekkel közreműködött a debreceni *Petőfi Dalárda* is.

Az istentisztelet végeztével a templomban történt a jubiléumok üdvözlése. *Székelyhídy Béla* esperes a csonkabi-har-érmelléki egyházmegye, *Futó Zoltán* csökmői igazgató, e. m. tan. egy. elnök, a Tanítóegyesület, *László László* községi főjegyző a község nevében üdvözölték a jubiléumokat és méltatták érdemdús közéleti működésüket. *Janó Gyula* gondnok a presbitérium köszöntését tolmácsolta, *Hamza József* tanító a munkatársak, a tantestület örömteljes együttérzésének adott kifejezést. *Janó Irma* leányegyleti elnök a Leányegylet nevében egy-egy ezüstkoszorút nyújtott át, az Ifjúsági Egylet nevében *Újhelyi Sándor* mondott üdvözlést, végül az elemi iskolás növendékek részéről *Kovács Lajos* nyújtotta át a hála és elismerés virágait. A jubiléumok külön-külön szép beszédben köszönték meg az ünneplést.

Utána a *Bocskai-szobrot* koszorúzta meg a *Petőfi Dalárda*, ahol *Kathó István* lelkipásztor mondott magasröptű beszédet.

Délben többszázteritékes bankett volt, estet pedig a *Petőfi Dalárda* nagyszerű hangversenyt

adott a kismarjai református Leányegylet javára. A délutáni istentiszteleten a szászéki szolgálatot Hegedűs Kálmán nagykereki lelkipásztor végezte el.

A jubileum ünnepi hangulatban ment végbe.

Biharkeresztesen megépült a leégett torony gerendázata s az egész templom megújult. A gombfelhúzás ünnepélyes keretek közt augusztus 7-én történt, a templomot körülálló gyülekezet zoltáréneklése mellett. Októberre új orgona is kerül a megújult templomba.

A biharkeresztesi Nőegylet is megalakult és megkezdte áldozatos működését.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni Kossuth-utcai templom országos érdeklődést és elismerést kiváltott belső díszítésének ügyében a debreceni egyházmegye Debrecenben, szeptember 7-én tartott ülése örvendetes tudomásul vette, hogy a református művészettel s hitelveinknek teljesen megfelelő ornamentikával díszített templom látogatottsága folyton emelkedőben van s úgy a laikusok, mint a szakértők egyértelműen megállapították annak abszolút kifogástalan voltát. A renoválás, a gőzfűtés beállítása a templom díszítésével együtt 33,000 pengőbe került, melyből az egyházrész közel 10,000 pengőt áldozott közadakozás útján s ugyanakkor két új harangot is készíttetett a háborúba elvittek helyett. A templommegújítás és a gyűjtés munkáját Baja Mihály lelkész végezte buzgó segítőtársaival, az egyházrész előjáróival.

Baja Mihály debreceni lelkész, egyházkerületi tanácsbíró az alábbi szép levelet kapta az Egyesült Államok Pennsylvania államában fekvő McKeesport-i magyar református gyülekezet lelkipásztorától: „McKeesport, PA. Július 25, 1938. Nagytiszteletű Uram! A McKeesporti Első Magyar Református Egyház, melynek Nagytiszteletű Uram 1910—1914-ig lelkipásztora volt, ez év szeptember havának 25. napján ünnepli meg fennállásának harmincéves jubileumát. Amikor ezen a napon megemlékezünk egyházunk több, mint negyedszázados munkálkodásáról, nem feledkezünk meg azokról sem, kik a kezdet nehéz munkájából a legnehezebb részt vállalták, az alapok megépítését. Nagytiszteletű Uram ezt a munkát végezte közöttünk való szolgálatával s mi most imádságos lélekkel gondolunk rá s hálaadó lélekkel dicsérjük az Úr nagy nevét, hogy ilyen pástort rendelt részünkre. Fogadja Nagytiszteletű úr üdvözlésünket ebből az alkalomból. Az egyház nevében Bogár Károly s. k. református lelkész.”

A fentiek megértéséhez tudnunk kell, hogy Baja Mihály, mint fiatal, kezdő lelkipásztor 1908 őszén küldetett ki az Egyetemes Konvent elnöksége által a hazai egyház fennhatósága alá tartozó amerikai magyar református gyülekezetek egyikébe, Wallingfordra, Connecticut állam), ahonnan 1910 januárjában hívták meg a McKeesport-i reformátusok. Itt megszervezte az addig szétszórtan élő magyarságot s az önálló egyházközösség első rendes lelkésze lett, templomot és lelkészlakást építtetett 20,000 dollár értékben s arra adományokat gyűjtve bejárta a magyarok által lakott részeket. Ugyancsak megszervezi társ egyházként a szomszédos Duquesnei (Dükén) reformátusokat is, azoknak is templomot szerzett, valamint a távolabbi kis Monongahela City-beliek

leányegyházát, ugyancsak szép kis templommal.

Baja Mihály a kedves levélre megható választ küldött a 30 éves fennállását ünneplő amerikai gyülekezet lelkipásztorának.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

Kántori továbbképző tanfolyam Törökszentmiklóson. A Magyar Református Énekvezérek Egyesülete augusztus 16-án tartotta Törökszentmiklóson kántori továbbképző tanfolyamát. Ez a tanfolyam, melyre az ország minden részéből, sőt még megszállott területről is kb. 38 kántor érkezett, a törökszentmiklósi református egyház segítségével, s Gáll István esperes-lelkész és a tanítótestület odaadó buzgósága következtében jött létre. A hallgatók még előző nap megérkeztek Törökszentmiklóásra. Megérkezett ugyanakkor Dr. Csikesz Sándor egyetemi tanár, a Tisza István Tudományegyetem rektora is, akit előadás tartására kértek fel, s akit Gáll István esperes-lelkész látott vendégül ottartózkodása ideje alatt. Az előadásokra a gyülekezet tagjai is szép számmal sereglettek egybe. A kántori továbbképző tanfolyam megnyitása 16-án délelőtt 9 órakor volt a most megújított s nemsokára 150 éves korát ünneplő református templomban. Gáll István esperes-lelkész imája, s vitéz Maklár Lajos a Magyar Református Énekvezérek Egyesülete elnöke rövid megnyitó beszéde után került sor Dr. Csikesz Sándor egyetemi professzor nagy érdeklődéssel várt előadására. Az előadás címe volt: „A négyszázéves debreceni Kollégium énekügyi hatásának főbb mozzanatairól.” A bevezetésben az előadó professzor megemlékezett I. István király jubileumával kapcsolatosan magáról István királyról is, akinek az alakja ihlette az első egyházi énekeket. Majd kiemelte az ősi debreceni Kollégiumot mint az énekek egységének, s változatosságának megteremtőjét. Szólt a Kollégiumban nevelkedett énekvezérekről, az itt kialakult egységes énektanítási módszeréről és tantervről, a Maróthy György alapította kollégiumi Kántus hatásáról, stb., stb. A kántori továbbképző tanfolyamon előadók voltak még: vitéz Maklár Lajos elnök, Vikár Sándor nyíregyházi tanítónőképzőintézeti, Sonkoly István nagykorösi tanítónőképzőintézeti zenetanár, Árokháty Béla orgonaművész, budapesti vallásoktató-lelkész, végül Márton Barna nagykorösi és Szabó Gyula tiszaföldvári énekvezérek.

A tanfolyam két hétig tartott. A résztvevők alapos munkával nagyszerűen gyarapították eddigi tudásukat. A tanfolyam méltó befejezéseken orgonahangversenyt rendeztek, amely nagyszerűen, szinte tökéletesen sikerült. A törökszentmiklósi első orgonahangverseny fényes sikere bizonyára sokáig emlékezetében marad Törökszentmiklós közönségének.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A fehérgyarmati szeretetház vezetősége szept. hó 4-én, vasárnap d. u. 6 órakor a szeretetház udvarán, szabadban, a szeretetház kertjének körülkerítése javára műsoros előadást rendezett. b. Szabó Tibor lelkésznek, a felügyelő bizottság elnökének megnyitó beszéde vezette be a műsoros előadást. A mintegy 600 főnyi hallgatóság előtt részletesen vázolta azt a hatalmas munkát, amelyet a Szeretetszövetség elindulása óta végzett az elesettek érdekében s amely-

nek eredményeképpen nyáron már 38 intézményét avatta fel. Hangsúlyozta, hogy a mai kor sürgető véres szociális problémáinak megoldásához egyetlen út vezet, az, amelyen ez a szövetség jár; az anyagi javak egyenlőtlen elosztásából származó ellentéteket állandóan csökkenteni, sőt megszüntetni akaró testvérszeretetet útja. Mult, jelen és jövő hármast előképét mutatták be a szeretetház öregei és a gyülekezet leány ifjúsága. Kovács Rózsika mély átérzéssel szavalt el Kovács R. Élet és halál c. versét. Az árvagyermek szomorú sorsát bemutató gyermek-jelenet után Végh Sándor református tanító vitéz Somogyváry Gyula: Éjféli lázak c. irredenta versét adta elő megrázó erővel. A műsoros előadás legutolsó és legértékesebb száma a Harmathintó hajnal című vallásos tárgyú darab volt, mely az első keresztyén üldözések idejében játszódott le. A darab lelki szépsége úgy meghatotta a néző és hallgató közönséget, hogy kevés szem maradt szárazon. Az előadásnak legfőbb célját a rendezőség elérte, mert a kapcsolat a szeretetház és gyülekezet között elmélyült és a szociális felelősség gondolata a hallgatóság szívében mély gyökeret vert. Szép az anyagi siker is, mert a műsormegváltásokból és adományokból a földi cél megvalósítására 310 P gyűlt össze. Kiadás alig van, mert mindenki minden munkát szeretetből vállalt és végzett.

A fehérgyarmati Szeretetházban a helyi vezetőség kérésére és tanácsára a Szeretetszövetség központja még egy diakonisszát állított be. Így az eddigi testvér, Zsuzsanna testvér mellett aug. 15-től kezdve Jutka testvér is munkába állt. A második testvér beállításának célja a gyülekezet és a szeretetház közötti kapcsolat szorosabbá tétele és a családonkénti látogatások által a szociális felelősség elmélyítése a gyülekezet tagjaiban. Ennek a célnak a szolgálatára a diakonissza-testvérek meghívásra készséggel rendelkezésre állanak a szatmári egyházmegye gyülekezeteinek is, akár előadások, akár bibliakörökben bibliamagyarzatok tartása által, valamint a szeretetház részére történő őszi természetbeni gyűjtések előkészítése által.

Ifjúsági konferencia a szatmári egyházmegyében. Augusztus 12—13—14. napjain nagy református ifjúsági seregszemle volt Kocsordon a szatmári egyházmegye ifjúsága számára. Most különös fontossága van az ifjúsági munkának. Az ifjúság egyébként is hajlamos egyházának iránta érzett nagy szeretetét figyelmen kívül hagyni és elidegenedik az egyháztól. Ma meg különösen. A világnézetek harcoló rengetegjében nagyon sok kimondottan istentagadó és egyházellenes. Elég ügyesek ez istentagadó és egyházellenes világnézetek képviselői ahhoz, hogy romboló munkájuk számára megszerezzék az ifjúságot. Manapság pl. orosz iskolák abban látják céljukat, hogy meggyőződéses tagokat neveljenek az istentelen szervezetek számára. A református ifjúsági munka azért szükséges, hogy ifjúságukat összegyűjtse, előtte bizonyosságot tegyen az Atya Fiú Szentlélek Teljes Szentháromság Egy Örök Igaz Istenről, buzdítsa őket az Isten Szent Igéje naponkénti olvasására és öntudatos hívő tagokat neveljen belőlük református anyaszentegyházunk számára, éppen azokból, akikből egyházunk jövő vezetői, presbiteri és gondnokai lesznek.

A Kocsordon végbement ifjúsági seregszemle is ezt munkálta. Nagy volt a készülődés és a kocsordi helyzet nagy várakozást fűzött ehhez az ifjúsági táborhoz. A jó Isten kegyelmes volt hozzánk. A gyülekezet lelkipásztora Sipos Károly a nagytiszteletű Asszonnyal együtt semmi fáradságtól és áldozattól vissza nem riadva hónapokon át készítették, hogy gyülekezetük számára minél feledhetetlenebbé tegyék az ifjúság táborozását. A gyülekezet főgondnoka gróf Tisza Lajos igaz keresztyéni érzésekből nemcsak minden anyagiakban vállalta a konferencia háromnapos szükségait, hanem a tábor minden munkájában, kezdve a reggeli csoportos bibliaóráktól egészen az esti táborúzig mindig ott volt és hűségesen, feltűnés nélkül ott volt. Elmondhatjuk, hogy a kocsordi tábornak Ő volt az atyja. Megható, hogy a gyülekezet kicsinye-nagyja, asszonyai, leányai, presbiteri és gondnoka milyen nagy áldozatkészséggel vettek részt a konferencián. Ez a konferencia bizonyosság, hogy ami egyszerű népünk nagyon vágyakozik az élő Isten után.

Összesen mintegy kétszáz egészséges falusi fiú jött el Kocsordra a szatmári egyházmegye különböző gyülekezeteiből és állott meg három napon keresztül az Ige fényében. Nagy és fontos kérdések kerültek elő. Ösmesszeségből azért hozta e földre magyar népünket az Isten, hogy Jézus Krisztus által az Ő színe elé állítson. Népek tengerében bár egyedül vagyunk, de Isten a mi reménységünk. Új ezredévet csak a Szentlélek által újjászült magyarság érhet. Magyar ifjúság mit akar Isten a te testi életteddel, a te lelki életteddel. Krisztus a családban, az egyházban, Krisztus és a nép. Az előadók: Kocsis János, Kósa Zsigmond, Sipos Károly, Dr. Illyés Endre, Dr. Farkas Ignác, Czövek Károly lelkipásztorok, Dr. Újvárossy Lajos világi előadónk és Tamás Ferenc konventi ifjúsági lelkész úgy vezettek bennünket, hogy a fiatalság a környékbeli lelkipásztorok és tanítók, meg a tanult ifjúság állandó érdeklődése mellett a legnagyobb lelki indításokat kapták. Igyekeztünk a gyülekezettel különösen az esti táborúzek alkalmával és a vallásos-ünnepélyeken szeretetben együttlenni. Ez sikerült is. A gyülekezet olyan érdeklődést mutatott, hogy örömünk teljes lehetett. Vasárnap ifjúsági missziós csoportok mentek ki a környező gyülekezetekbe, mint Sándor-tanyára, Szamoskérre, Győrtelekre és Mátészalkára, valamint jöttek Kocsordra, pl. Nagyecsedről Bíró Gyula lelkipásztor vezetésével 23 ifjú, hogy bizonyosságot tegyenek az ifjúsági munka nagy szükségességéről és ama nagy áldásáról, hogy szerte az országban és a szatmári egyházmegye gyülekezeteiben is mennyi ifjúnak mutatta meg az utat Jézus Krisztushoz.

Nagy öröm volt számunkra, hogy a konferencia utolsó napján meglátogatták az ifjúságot az egyházmegye esperese G. Szabó Mihály, Dr. Ferenczy Károly tiszántúli missziói lelkész és a vármegye alispánja. Szóltak is a fiúkhöz részint a fogadáson és a vasárnap délelőtti igehirdetés alkalmával. Ez volt a szatmári egyházmegye III. ifjúsági táborra. Magasztaljuk utána Istenünk nagy nevét és további nagy missziót érzünk ifjúságunk evangélizálásának szent ügye iránt.

Kispaládon augusztus hó 7-én az RKIE egynapos konferenciát rendezett. Tóth Ferenc lelkipásztor és felesége meg az egész gyülekezet a legnagyobb

örömmel készítették elő ezt a napot, hogy a gyülekezet ifjúságának szolgáljanak. Angyalossy Dénes presbiter az ifjúsági munka iránt érzett szeretetétől áthatva szép zászlót ajánlott fel, amelyet az istentisztelet után Tamás Ferenc konventi ifjúsági lelkész avatott fel, aki mint a központ képviselője jelent meg. Igét hirdetett Vadon Sándor segédlelkész. Ifjúsági nap volt. Ifjú theologusok és orvosnövendékek szóltak a fiatalsághoz. A gyülekezet szeretetének kifejezésére nagyszerű közebédet adott a konferencián résztvevőknek.

Nagyecsed az elmúlt hónapban ifjúsági konferencia volt. A nagyecsed gyülekezet, élén Bíró Gyula lelképásztossal mindent megtettek, hogy az ifjúsági találkozások sikerüljen. Dacára annak, hogy nagy sport versenyek voltak és bálóztak a faluban, mégis olyan nagy számmal jöttek össze a fiúk, hogy a terem már nem is volt elég. Tamás Ferenc konventi ifjúsági lelkész hirdette az Igét és tartott előadást az ifjúság evangélizálásának szükségességéről.

G Y Á S Z R O V A T

VÉGH JÓZSEF.
(1860—1938.)

Elvesztettük őt is... a forró áldott szívet, a megújulást adó derűt, a selymesen simogató kezét — az aranyajkú prédikátort, a bölcs vezért, hogy még árvaabbá legyünk és megszakadion anyagyházmezejünkkel való kapcsolatunk — melynek élő szimbóluma volt.

Nem voltunk mellette az utolsó órákban — még azt sem tehattük, hogy reá szórjunk egy marék földet koporsójára. Oly jó tudni, hogy gazdag lelke mint elszálló sóhaj suhant el és nem égették el földi porsátorát — e fáradságtalan élet-sajkát — a gyöttrő kínok. Csendesesen szállt el álmodozó, soha meg nem csüggedő, hívő lelke, mert szerette őt az Úr!

Végh József az egész érmelléki egyházmeje utolsó nagy esperese, egyike volt azoknak, akiket a jó Isten áldásul adott. Egyéniségének varázsa, kedves mosolygós tekintete, ajkának szelíd szava már az első találkozásnál mindeneket rabul ejtett. Volt valami lenyűgöző erő lényében, mely reánk sugározott és elválaszthatatlanul hozzá kötött. Mint ember, mint vezér, egyaránt nagy volt, a rend, a fegyelem megtestesülése, sohasem hatalmi szóval, hanem szerető szívével kormányozott és örökké derült arcának egyetlen borulata, keményebb ítélet volt számunkra, bármilyen dörgedelmes rendelkezésnél.

Egyházmejei lelkészi értekezleteink, közgyűléseink oly meggazdagító élményeink maradtak, hogy még ma, évtizedek után is örömmel hangolják fárado életünket, mert e találkozásokat a mi Esperesünk arany kedélye, forró meleg szíve sugározta be.

Fáradhatatlan volt mint kormányzó! Ismerte egyházmejeje 43 gyülekezte minden ügyét, ismerte lelkészeit, tanítóit, presbiterait — s oly nagy bölcseséggel és szeretettel vezette, irányította dolgait,

hogy mindnyájunk osztatlan nagyabecsülését és szeretetét érdemelte ki.

Igazi kálvinista lelkész és magyar úr tudott lenni egy személyben, s lelkészi mivolta, még magasabb piedesztálra emelte, mint magyar urat.

Nemcsak egyházmejeink, egyházkerületünk s egyetemes egyházunk életében volt irányító és Vezér, hanem súlya és tekintélye volt a vármegye életében is. A bihari gentriknek kedves papja volt — anélkül, hogy a legnehezebb időkben is elvesztette volna népe bizalmát és szeretetét. A nagy Tiszák mindketten szerették és nagyra értékelték.

A fájó összeomlás után helyén maradt, hogy gyógyítgassa és új reménységre hangolja a fájó lelkeket. Rajongóan tudott bizni magyar fajában és várta napról-napra — az idegen uralom megszűnését. Ez a talpig úr és kálvinista lelkész izig-végig törhetetlenül magyar maradt s így nem is kerülte el a sok-sok zaklatást, fájó bántalmakat, mellyel megkeserítették gazdag élete utolsó éveit.

Most már megpihent az áldott életfutás..., anélkül, hogy vágya, reménye teljesülhetett volna, de magyar maradt álma — magyar maradt szíve, teste és lelke..., magyar maradt a könny, mely koporsójára harmatozva hullt s amikor anyamelléki egyházmejeink itt megmaradt öt egyháza harangjai sirva hirdették halálát, s amikor nevükben utána küldöm utolsó köszöntésül e szerény sorokat, reá szórom sírhalmára, porladó szíve fölé a szabad föld magyar nefelejtseit — melyen ott ragyog a mi könnyünk is — mint néma hódolat — mint szerető emlékezés..., mint el nem fogyó tisztelt.

Álmosd, 1938 augusztus hó 15.

Székelyhídy Béla,
esperes.

Ferecny István, a Dr. Ferecny Károly egyházkerületi missziói lelkész édesatyja, a maga hasznát soha nem kereső, önzetlen életének 87. évében, augusztus hó 22-én az Úrban csendesesen elhunyt. Földi maradványait augusztus 24-én a mezőkeresztes református temetőben helyezték örök nyugalomra.

Gulyás Kiss Gyula sarkadkeresztes lelképásztor 1938 augusztus hó 29. napján meghalt.

Juhász Imre magyarhomorogi lelképásztor szept. 7-én Hódmezővásárhelyen elhalt.

Elek Sándor karcagi református tanító életének 38., működésének 18. évében 1938 aug. 25-én elhunyt. Egyházközségében 13 évig hűséggel, odaadó buzgalommal tanította és nevelte a kisgyermeket. Temetése aug. 28-án volt a déli temetői ravatalozóházban tartott imádsággal.

Bodor Lajos Béla a Heves-Nagykunsági Református Tanító Egyesület érdemes és szeretett elnöke, Tanítószövetség és az Országos Református Tanítóegyesület tiszteletbeli elnöke, Református presbiter stb. 41 évi tanítói munkával, 61-ik életévében keresztyéni türelemmel viselt szenvedés után, Szolnokon e hó 10-én visszaadta lelkét Teremtőjének. Református egyházi ügyeinket évtizedeken át mindenkor fáradhatatlan ügybuzgalommal és a legmelegebb szeretettel végezte. Temetése f. évi szept. 13-án délelőtt volt Kisujszálláson, a református templomban tartott gyászszertartással.

Emléküket kegyelettel őrizzük!

K Ü L Ö N F É L É K

A magyar reformátusok világgyűlése.

1938 augusztus 23-án a világ reformátusai nagygyűlésre jöttek össze a debreceni Nagytemplomban. A gyűlés a Kollégium udvarán történt, ahonnan majdnem egy teljes óráig tartott az óriási számban megjelent hívek bevonulása a Nagytemplomba. Jöttek a különböző csoportok. Feliratos táblák köré seregelve. Elöl a magyarországi egyház vezetősége. Jött Balogh Jenő, a Konvent világi elnöke. Mellette Dr. Ravasz László, Farkas István püspökök. Ugyancsak velük gróf Teleki József, a dunamelléki egyházkerület főgondnoka, báró Vay László államtitkár, a tiszántúli egyházkerület főgondnoka, Tasnádi Nagy András, Lázár Andor. Azután a megszállt területekről érkező református seregek lelki vezérei tünnek elő. Itt volt Sörös Béla, a Felvidékről érkező újonnan választott püspök, ugyancsak onnan jött Bertók Béla, Magda Sándor. Itt volt egy idős esperes, id. Magda Sándor, aki 84 esztendő, ma is ungmegyei esperes. Maga Debrecen jött a maga hivatalos képviselővel.

vetett el bennünket és titkos utakon most is Ő hordoz minket, akiket így meghajlított, össze akarja törni, hogy fiává fogadjon bennünket. Mi Krisztusban hívtunk el keresztyéneknek és Krisztusban tartatunk meg magyaroknak is. Ővele mindent, nélküle semmit sem remélhetünk. A magyar magyar maradt, mert keresztyénné lett. Krisztusnak nem közömbös, hogy legyen-e itt magyar, vagy sem? Ő nem semmisíti meg a faji és nemzeti vonásokat, hanem megnemesíti és megszenteli. Mi földnélküli sorsot nem bírunk el. Nekünk föld kell, hogy meggyökerezzük. Menj hazádba, melyet jó vagy balsorsod kijelölt, mondd el, hogy láttad Atyáid földjét, etted kenyerét, ittad borát, szívtad atyáid nyelve mézét, együtt borultunk le szent templomban az Örökkévaló imádatára. Mondd el, hogy tüzes kamrában vettett nép ez az én népem, de nem égett el, hanem megtisztult. Mondd el, hogy láttad kormányzóját, aki mint új honfoglalás Árpádjá jár népe élén, a Boeskaiak. Bethlenek, Rákócziak lelke sugárzik tekintetében. Mondd el, hogy láttad aratni, kévét kötni, asztagot rakni a legnemesebb ösödöt, a magyar parasztot. De ne mondd el, hogy láttad torzsalkodást, elmaradottságot, éhletelenséget és magunk lebecsülését. Mondd el, hogy akik itthon vannak, nem felejtettek el Téged és nem mondtak le rólad. Mi a Krisztusban akarunk és tudunk együttmaradni. Mi Krisztus népe vagyunk és azok

A világgyűlésen résztvevők gyülekezése a Kollégium udvarán.

Kölesy Sándor polgármester, Lossonczy István főispán, itt volt gróf Tisza Lajos, azután sorban az egyetem rektorának, Csikesz Sándornak vezetésével az egyetem dékánjai. Vezető egyházi és világi emberek nagy serege: Dr. Kovács J. István, Rásó István alispán, Juhász Nagy Sándor, Debrussy István, Dr. Joó Gyula, Boér Elek, Makkai Sándor, Sesztina Jenő, Harsányi Pál, egyházmegyék, intézmények kiküldöttjei, esperesek, főgondnokok, gondnokok, lelkipásztorok, egyszerű, de közös lélekkel ünnepélyes menetbe rendelt serege Krisztusnak. Jött Amerika táblájával a hazatért amerikai magyarok serege, Dr. Újlaky Ferenc, az amerikai református egyesület elnöke, Dr. Vincze Károly esperes, Dr. Takaró Géza egyházmegyei elnök, Borsy Kerekes György, az egyesület titkára; utánuk jöttek a többi külföldi magyarok, Franciaországból, Délvidékről, Erdélyből, fájdalommal és szívünkig hasító módon „külföldi” és mégis hazai seregek. A tiszántúliak, mint házigazdák majdnem egészen kimaradtak a templomból. Ők pompás hangszórók segítségével a Kollégium kertjében hallgatták az ünnepségeket.

Szabó Imre budapesti esperes hirdette az Igét az ünnepi istentiszteleten az Efézusi levél 1: 15—22. versei alapján. „Meddig lehet nekünk így megmaradni magyarnak, ez a kérdés ég a szívünkben. Különös sors, különös nép ez, amelynek álmaival ellenkező irányban kell menni, hogy el ne tévedjen. Magyar népünk olyan sötétségbe került, hogy senki sem lát semmi biztosat. Egyet tudunk, Isten nem

akarunk maradni és a pokol kapui sem vesznek rajtunk diadalt.” Istentisztelet után a Szózat közös éneke zúgott föl és rázott meg újra minden együttérző magyar lelket. Dr. Ravasz László püspök imádsággal az északfranciaországi protestáns misszió zászlóját szentelte föl.

Megkezdődött a világgyűlés. Farkas István püspök imádkozott.

„Könnyek vannak a szemünkben, légy áldott ezért az üdvösséget kóstoltató harmat forrásáért, Atyánk.”

Báró Vay László mondotta megnyitó beszédét ez után.

„Nem külsőségekben, nem káprázatos fényhatásokkal akarunk ünnepelni, hanem abban a tudatban, hogy minden magyar református embert Krisztusba vetett hitünk elválaszthatatlanul kapcsol össze. A Rákóczi-harang szava mellett, a 400 éves Kollégium árnyékában tartjuk meg világgyűlésünket.”

Dr. Kölesy Sándor polgármester köszöntő szavai hangzottak el ez után.

„Debrecen ősi intézményeivel az ország legmagyarabb városa. Kívánjuk, hogy a magyar fájdalom szobra után, amelyik ebben a városban áll, megmintázhassuk a magyar öröm szobrát is.”

Dr. Balogh Jenő, az Egyetemes Konvent világi elnöke köszöntötte ez után a világgyűlést.

„Magyarország újból a felemelkedés útján van. Átérezzük hogy a magyar állam ezeréves fennállását Isten kegyelmének

köszönheti. De meg tudjuk becsülni mi, magyar reformátusok, az ezeréves magyar alkotmányt, mint megtartó erőt. Ezt nemcsak megővni, hanem széles néprétegek javára fejleszteni kívánjuk. Határozottan kívánjuk, hogy a széles magyar néprétegeknek, elsősorban a falusi lakosságnak életviszonyai gazdasági, jóléti, művelődési, egészségügyi, lakásügyi szempontból jelentékenyen javíttassanak. Sürgetjük a társadalompolitikai reformokat. A reformokat a törvényhozás, az egyházak és a társadalom közreműködésével alkotmányos úton kívánjuk megvalósítani. Tudjuk, hogy a reánk váró feladatok megoldása megköveteli egyesek jogainak többirányú korlátozását, de azt is tudjuk, hogy az alkotmányos és egyéni szabadságnak áldásait egyszerűen megsemmisíteni nem szabad. Szent elhatározásunk, hogy mi, magyar reformátusok, a nemzeti művelődésnek mai égő fáklyáját lobogó lánggal adjuk át a nyomunkba lépő nemzedéknek."

Dr. Újlaky Ferenc, az Amerikai Református Egyesület elnöke mondott ez után üdvözlő beszédet:

„Negyvennyolc esztendő alatt most jöttünk haza először szervezetten. Jöttünk, mert hívtatok, mert a szívünk égető vágya hozott haza. Jöttünk, hogy megfogjuk a testvérek kezét, akik itthon, vagy külföldön nem engedik elhanyagolni a magyar református zászlót. Egymás által erősödik a mi

annak, aki Istent szereti. De jó, hogy ti is felébredtetek már. Ha a világszövetség megtalálja a módját, hogy egymást segítsük, szeressük, akkor gazdag áldások fakadnak belőle. Egyik magyar író mondotta, hogy nincs nép, amelyet könnyelműbben pazaroltak volna el, mint ez a magyar nép. Az egész világ Magyarországra számunkra most, ahol magyarok laknak.

Dr. Vincze Károly az amerikai független egyházak képviselőjében mondott meleg köszöntő szavakat. Isten áldását kérte a gyűlésre, a városra, magyar református hitünk szentesítésére Sionára.

Dobos Károly budapesti lelkész megbízásból a brazilai magyarok köszöntését tolmácsolta. Több ezer km. távolságban szétszórta élnek ott református véreink Dél-Amerikában. Egyetlen lelképásztoruk van, Apostol János. 15.200-ra tehető a gondozott reformátusok száma, de 1000 km-es távolságokra kell az őket pásztoroló lelkésznek utánuk menni. Árpádfalun már épült templom. Sao Paulóban is már majdnem készen van a magyar reformátusok másik temploma. Az örök tavasz világa ez, de az örök küzdelemé is. Küldjétek munkást az aratásba, ez a brazilai magyarok üzenete.

Ragály János, kis magyar cserkészfiú mondott aztán néhány köszöntő szót.

A menet elindul a nagygyűlésre.

hitünk is és a Tietek is. Mint az élet bajaiban megedződött felnőtt gyermekek jövőnk negyvennyolc év után haza, hogy megmondjuk Édesanyánknak, hogy mit cselekedtünk tőle távol mi, tengerentúl élő magyar reformátusok. Jöttünk, hogy bizonyosságot tegyünk arról, hogy milyen érték, alkotó erő van a magyar református emberben. Mennyi erő maradt kihasználatlanul, mennyi érték maradt porban itthon. Szegény magyar református munkásemberek nem vittek innen Amerikába mást, csak a Bibliát — legfeljebb Szikszait — és a munkakedvet. Ezek a szegény, magyar munkások, akik bányák mélyén, vasgyárak vaskemencéje mellett dolgoznak, negyvennyolc év alatt 120 magyar református egyházat szerveztek, 120 magyar református templomot építettek fel és majdnem ugyanannyi lelkészlakást. A világ legnagyobb református egyháztársadalmi egyesületét alkották meg, amelynek 21,000 tagja s 1 és 1/4 millió dollár vagyon van. Templomaikban a magyar zsoltár, magyar imádság száll Istenhez. E templomokat nem egyik, vagy másik református főúr ajándékozta, hanem honvágyunk Krisztus után, Krisztus iránti szerelmünk teremtette meg.

Isten áldása volt, hogy Isten reánk, szétszórta magyarokra rátette a keresztet. Jól tette az Úr, hogy szétszaggatta a magyar reformátusságot. Jól tette mindazt a csapást, amit a magyarságra mért, mert a szőlőből is csak a szüret összetörtetésében csurog ki a must, mert a rózsából is csak az összetörtetés által lesz olaj. Minden javára van

Kulifay Imre párizsi lelképásztor betegsége miatt nem jöhetett el, helyette testvére olvasta fel a franciaországi magyar reformátusok köszöntését. Dr. Incze Gábor a német földre szakadt reformátusok nevében szólalt fel.

Gönczy Sándor nagykárolyi református esperes a romániai magyarság áldáskívánásait hozta el.

Bertók Béla püspök a Csehszlovákiában élő reformátusok nevében szólott a gyűléshez. A Jugoszláviában élő reformátusok személyesen nem jöttek el, csak táviratot küldöttek.

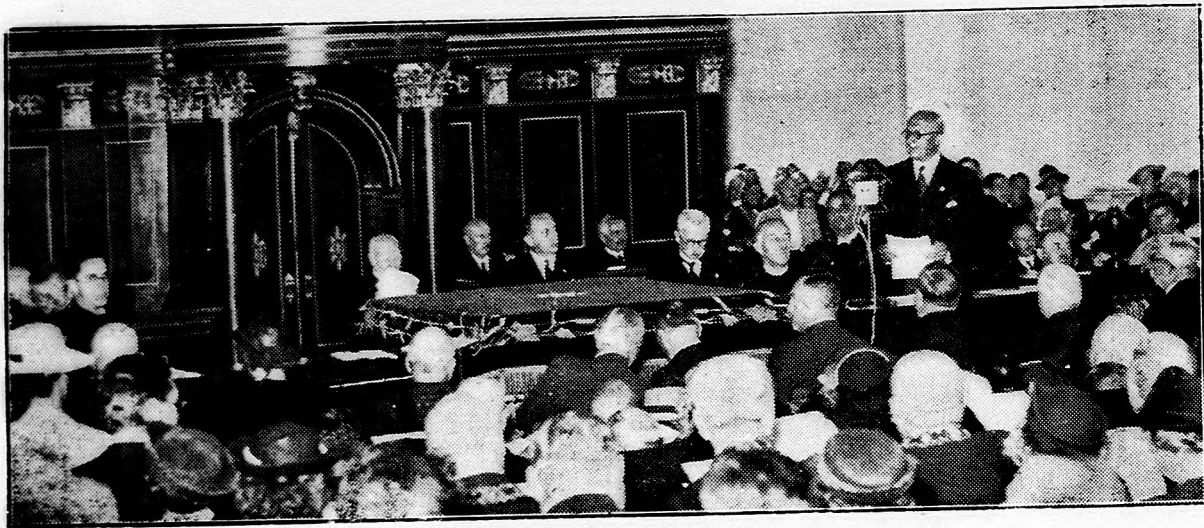
A montevideói magyar reformátusoktól is jött köszöntő távirat.

Az üdvözlésekre Dr. Ravasz László püspök válaszolt.

„Milyen jó volt megrendezni ezt a fenséges ünnepnapot. Milyen megrendítő volt, amikor ez a hatalmas gyülekezet az ősi zsoltárt énekelte. Új világalakulásnak kellett előhozni a népi, nemzeti, faji összetartozás ügyét. A magyarság ma három életformában él. Él a csonka törzs, amelyik még nem tudja, hogy lehet-e így tovább élni. A másik forma a kisebbségi magyar sors, a harmadik a diaspora, szétszórtságban élő magyarok világa. Elszökött tüzek lángolása ez. A magyarság nem faj, mert akkor ki kellene rekeszteni legkitűnőbb fiait közösségéből. A magyarság nem politikum, a magyarság lélek, öntudat, akarat, életcél, erkölcs. Nagy tanulság, hogy a háromféle életformában élő magyarság egymást feltételezi. Nem él a törzs, ha elvész a kisebbség.

Nem lehet kisebbségben maradni a törzs nélkül. Nem élhetünk meg egymás nélkül. A kisebbségi magyarságnak egyetlen feladata: lenni, lenni, megmaradni. A diaspora hivatása, hogy ezer és ezer illusztráció legyen arról, hogy milyen a magyarság. Mi bizunk bennük, nem kritikával kísérjük az életüket. A magyarság rájuk nézve műveltség. Más színben, más hangban, szebben, áldottabban lenni magyarnak. A csonka törzs feladata, hogy bizzon bennük, szeresse őket, hogy éljen itthon hódító életet. A világ refor-

Béky Zoltán trentoni lelkész tett előterjesztést a világszövetség megalakulására. Dr. Erdős József, a lelki egység megerősítésére az egységes liturgiát, egységes magyar énekeskönyvet, egységes fordítású magyar Szentírást javasolta. Dr. Papp Károly amerikai lelkész a kölcsönös missziói utak tárgyában, Izsák Imre esperes külföldi magyar diákok ösztöndíjas helyére vonatkozólag, Gál István csicserei lelkész a világyűlés emlékfüzetben történő kiadásáról, Bernáth Árpád acroni lelkész a második világyűlés megrendezése

Világyűlés a Nagytemplomban.

mátussága a tiszta evangélium fenséges internacionáléja, de minden kálvinista, nemzeti kálvinista. Ha olyan vallást kínálnának, amely azt kívánja: ne légy magyar, feledd azt, távozz tőlem sátán. Hálát adunk Istennek, hogy mai ünnepünkön megtaláltuk magunkat és egymást.”

Dr. Vasady Béla olvasta fel a világyűlés hitvallásos deklarációját.

tárgyában tettek javaslatokat. A világyűlést báró Vay László zárta be azzal, hogy táviratban köszöntse a gyűlés vitéz Horthy Miklóst, Magyarország kormányzóját. Dr. Magda Sándor imádsága és áldása fejezte be ezt a csodálatos napot.

A világyűlés után a Kossuth-szobrot koszorúzták meg. Dr. Takaró Géza mondott ünnepi beszédet, Dr. Hegyaljai

A Kőlesey emléktábla megkoszorúzása.

Első szavunkkal saját bűneinket valljuk meg. Bűneink megbántásától a hálaadásig jutunk el. A bűnbánat, a megszabadulás feletti öröm és a hálaadás hozott össze bennünket, ebből fonódik össze a világ magyar reformátusainak lelki egysége.

Kiss Géza olvasta fel alkalmi ódáját. A Kőlesey-emléktáblát is megkoszorúzta a gyűlés. Itt Dr. Incze Gábor mondta az ünnepi beszédet és Szigethy Ferenc mondta el ünnepi ódáját. Szerdán, 24-én az ORLE-konferencia kezdődött meg, amelynek fő tárgyai: Az eucharisztikus vilákkongresszus, A pász-

tor a Főpásztor előtt ; Faj, nemzet, egyház ; Népünk igényei velünk szemben ; A Szentírás ihletettsége ; A lelkipásztor teendője a reverzális körül. — Csütörtökön volt a jóléti és gazdasági társulat közgyűlése, pénteken pedig a Lelkésze-egyesület közgyűlése, szombaton különböző kirándulásokra mentek el az ORLE résztvevői.

A Református Élet konferenciája október hó 6., 7. és 8-án lesz Hajdúszoboszlón, mintegy a debreceni Kollégium jubileumi ünnepségeinek a folytatásaképpen. A Református Élet szerkesztősége nevében Dr. Ravasz László püspök és Dr. Tasnádi Nagy András egyházmegyei gondnok most bocsátották ki a háromnapos konferenciára a meghívókat. Lesz minden nap délelőtt bibliai óra, közös áhítat és konferencia. Ebéd után fürdőzés, aztán külön összejövetel a férfiak, nők és az ifjúság részére. Este 6 órakor evangélicizációs istentisztelet, október 6-án délután hazafias emlék-ünnepély. A legkiválóbb előadók és szónokok lettek szereplésre felkérve. Hajdúszoboszló a furdőszezon végén 500—600 résztvevőt könnyen el tud helyezni : családoknál, penziókban és szállodákban. Az étkezés közösen történik. Az 50 %-os vasúti kedvezmény igénybevételével, október 9-én estig Hajdúszoboszlórl is vissza lehet utazni. A konferencián való részvétel díja 8.— P, amelyben a 3 napra étkezés költségei is bent foglaltatnak. Jelentkezni szeptember hó 25-ig a Református Élet szerkesztőségénél, Muraközy Gyula lelkésznel lehet, Budapest, IX. Kálvin-tér 7. szám, vagy Hajdúszoboszlón Békely Lajos lelkésznel.

A külföldi magyarok országjáró útjuk során tisztelgő látogatásra jelentkeztek Horthy Miklós kormányzónál. Az ezer tagú küldöttség szónokának üdvözlésére válaszképpen arra mutatott rá a Kormányzó, hogy a megjelentek személyében képviselve látja az egész világ magyarságát, akiket mindenütt egy hatalmas érzésbe forraszt össze az együvé-tartozás ereje. „Eljöttek távoli országokból — folytatta a Kormányzó —, hogy bizonyítsák tegyenek ennek az öröknek élő és összetartó voltáról, a magyarság jövőjébe és hivatásába vetett megingathatatlan hitükről. Ebben a hitükben megerősödve vigyék magukkal azt a bizonyosságot, hogy a magyar faj életerejére a végzet által reámért súlyos sorscsapások alatt nem tört meg s ez a nemzet nehéz megpróbáltatások és lemondások közepette csak acélosodik, dolgozik keményen és épít egykori nagysága romjain új, boldogabb országot s alkot új értékeket az egész emberiség javára... Visszatérve új hazájukba, kísérje munkájukat Isten áldása és emlékezzenek szeretettel a régi hazára, amely mindenkor tárt karokkal fogadja idegenbe szakadt fiait.”

Az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat eddigi, aránylag rövid működése alatt, többmint ötnegyed millió pengőt juttatott a reformátusok szociális és gazdasági jólétének előmozdítására. Temetési segély osztályának taglétszáma, felül van az ötvenezren. Figyelmét kiterjeszti a mindennapi életnek a reformátusokat érintő, minden megmozdulására és áll ilyenekben a híveink rendelkezésére. Debrecenben tartott közgyűlésen az elhunyt Maklár Károly helyébe **Dr. Ravasz László püspököt választották elnökké**, ki magasröptű székfoglaló beszédében úgy nyilatkozott, hogy „sohasem tudtam helyeselni az olyan lelkipásztori típust, melynél a lelkipásztor szolgálata második renden következett és elsőrenden híveinek, gyülekezetének avagy önmagának anyagi érdekét szolgálta és építette. Hogy mégis az ORJÓ elnökségét elvállalom, azért teszem, hogy kifejezésre juttassam, hogy úgy, ahogy az ORJÓ ezideig munkálkodott és úgy, ahogy ezentúl kell munkálkodnia, az elsőrenden lelki-munka, lelket építő munka : anyagi eszközök gyűjtésével Isten országát építjük, lelket vetünk és lelket kívánunk aratni. Tehát mikor Isten országa igazságát keressük, akkor jutunk el a mindennapi kenyérhez, akkor jutunk el a gazdasági függetlenség nagy természeti követelményéhez, akkor jutunk el az egymás terhének hordozása nagy jelentőségéhez, és akkor jutunk el ahhoz, hogy segítsünk egymáson és jutunk el a hódító fillérek nagy hőskölteleményeihez, a sok kicsi fillérek ahhoz a hatalmas munkájához, amikor összeállnak azért, hogy egy új erkölcsű világrendnek az alapját szolgál-tassák.” Egerházy Lajos igazgató javaslatára a közgyűlés 500 pengőt bocsátott Dr. Ravasz László elnök rendelkezésére, hogy azt legjobb belátása szerint, az *egyke elleni propa-ganda* céljaira fordítsa.

Sörös Béla felvidéki püspököt augusztus 18-án iktatták tisztségébe az ókomáromi templomban. Az ünnepségen nemcsak az egyházkerület, de a távolabbi Slovensko reformátussága is nagy tömegekben vett részt. Délelőtt 9 órakor a

Kollégium nagytermében Soós Károly püspökhelyettes, esperes imájával megnyílt és megalakult az egyházkerület rendkívüli közgyűlése, amelyen hivatalos formában is bejelentették, hogy Sörös Béla szótöbbséggel kerül a püspöki székbe. Küldöttség kísérte a közgyűlésbe az új püspököt, majd 100 palástos lelkésszel az élén átvonult a gyülekezet a templomba ahol Sörös Béla püspök esküt tett és az esperesek igékkel megáldották. Dr. Szilassy Béla egyházkerületi főgondnok üdvözölte az új püspököt, majd Bertók Béla püspök ünne- pélyesen beiktatta.

Raffai Sándor budapesti evangélikus püspök most ünne- pelte püspöki szolgálatának 20 éves jubileumát. A ritka szép jubileumhoz tisztelő áldáskívánatait küldte a tisztántúli református egyházkerület elnöksége és testvéri szívvel küldte áldáskívánatát Dr. Révész Imre püspök úr is.

A debreceni m. kir. Tisza Istvánstudományegyetem új rektora. Az 1938—39. tanévre Dr. Bacsó Jenő egyetemi tanár lett, aki kormányhatósági megerősítés után hivatalát szeptember 1-én átvette.

A hőmezővásárhelyi református leánygimnázium igaz- gatójává Dr. Uzonyi Rózsa tanárt választották meg.

Bartha Zoltán hajdúhadházi segédlelkész a tiszarádi gyülekezet lelkipásztorává választotta.

A debreceni Dóczy-intézet igazgatótanácsa augusztus hó 29-i gyűlésén egyhangúlag töltötte be az özv. Mindszenty Gáborné és Zarándy Tiborné nyugdíjaztatásával megüre- sedett tanítónői állásokat. Megválasztottak Futó Klára és Gergely Ilona okleveles tanítónők, akik mindketten kiváló képzéssel rendelkeznek, s akiknek munkássága elé a leg- nagyobb reményekkel tekintünk.

Dienes Jánosné debreceni leánygimnáziumi tanárt és **Hadnagy László** kisújszállási gimnáziumi tanárt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr szeptember hó 1-től nyugalomba helyezte.

A tisztántúli református egyházkerület közgyűlését 1938 október 3-án, hétfőn reggel 8 órai kezdettel tartja Debrecen- ben a Nagytemplomban és folytatólag a Kollégium dísz- termében. Ezen a közgyűlésen iktatják be Dr. Révész Imrét püspöki tisztségébe. — Szeptember 13-án délelőtt 9 órakor lesz az I. lelkészkepesítő vizsgálat, 20-án délelőtt 9 órakor a II. lelkészkepesítő vizsgálat, 26-án, hétfőn délelőtt 10 óra- kor tanügyi bizottsági ülés, délután 3 óra 30 perccor pénz- ügyi bizottsági ülés, 27-én, kedden délelőtt 9 órakor a kollé- giumi igazgatótanács ülése, délután 4 órakor népiszkolai tan- ügyi bizottsági ülés, október 2-án, vasárnap délután 3 órakor esperesi és gondnoki együttes értekezlet.

A missziói előadók 1938 október 11—12-i budapesti értekezletének sorrendje : Október 11., kedden délelőtt 9—9:30. Áhítat : Ezékiel 33 : 8—9 (Dr. Ferenczy Károly). 9:30—10. Megnyitó : Dr. Enyedy Andor. — Előadások meg- beszéléssel : 10—11:15. Mi az evangélicizálás? (Benkő István esperes). 11:30—12:45. Az evangélicizálás eddigi és jelenlegi módjai (Dr. Vasady Béla). — Délután : Előadások megbeszél- léssel : 16—17. A lelkipásztor reánevelése az evangélicizációs munkára (Dr. Szabó Zoltán). 17:15—18:30. Az evangélicizáció és a földműves népünk (Dr. Szabó Aladár). 18:30—19. Áhítat : Ezékiel 34 : 15—16 (Dr. Tóth Endre). Október 12., szerda : Délelőtt 9—9:30. Áhítat : Máté 10 : 7—8 (Svingor Jenő). Előadások megbeszéléssel : 9:30—10:45. Az evangélicizáció és a városi emberek (Győry Elemér). 11—12—15. Megbeszélés az egyes munkaágakról. 12:30—13. Befejező áhítat : I. Kor. 9 : 18—23 (Muraközy Gyula). Az előadásokon a missziói elő- adókon és egyházunk missziói munkásain kívül mindenkit szívesen látunk, akik részvételi szándékukat a konventi irodában (Budapest, XIV., Abonyi-u. 21. sz.) október 1-ig bejelentik, kedvezményes jegyigazolványt is kaphatnak. A jelentkezésnél a kiinduló állomást is kérem megjelölni. Dr. Enyedy Andor miskolci lelkipásztor, konventi missziói előadó.

Az Egyetemes Konvent rendkívüli ülését az elnökségi tanács 1938 október 25-én délelőtt 9 órára összehívta, hogy a Zsinat összehívása iránt a hatáskörébe eső törvényes lépése- ket megtehesse.

Az országgyűlés mindkét háza rendkívüli együttes ülést tartott Székesfehérvárott, I. István király egykori törvény- látó napjainak színhelyén. Az ülésnek egyetlen célja volt : az országépítő király emlékének megőrkítése. Az ország- gyűlésen résztvett a Kormányzó, a budapesti diplomáciai testület tagjai, nagyszámú olasz és német katonai küldöttség.

A miniszterelnök előterjesztése után letárgyalt törvényjavaslatot az országgyűlés egyhangúlag elfogadta. Eszerint aug. 20-a István király emlékeztére nemzeti ünnep. Az ünnepélyes együttes ülése után a Kormányzó jelenlétében megtörtént a Vármegyeház-téren emelt hatalmas István király szobornak leleplezése.

Az Országos Református Tanáregyesület augusztus 26-án tartotta évi rendes közgyűlését Kunszentmiklóson mintegy 150 résztvevővel Dr. vitéz Bessenyei Lajos elnöklése alatt.

Az Országos Református Tanító-Egyesület október 4-én Debrecenben, a Kollégium Oratóriumában tartja közgyűlését; az ORTE lapbizottsága, az Intézőbizottság és választmány október 3-án Hajdúszoboszlón az ORTE-gyógyházban tartja üléseit.

A református Kollégium szeptember hó 5-én, hétfőn délelőtt 10 órakor tartotta tanévnyitó istentiszteletét a Nagytemplomban, amelyen a Kollégium előjárói, tanárai és a tanügy iránt érdeklődő közönség nagy számban vett részt. Az istentiszteleten egyházi beszédet mondott Dr. Kállay Kálmán egyetemi tanár, a lelkészkepzőintézet igazgatója. Istentisztelet után a gimnázium a Nagytemplomban, a tanítóképzőintézet a díszteremben, a polgári iskola a rajzteremben tartotta évnnyitó ünnepélyét.

A debreceni református gimnázium 1-2. számú Erő-cserkészcsapatának bulgáriai táborozása. A Kollégium gimnáziumának Erő-cserkészcsapata tizenhat évi hazai táborozások után az idén külföldi táborozást rendezett Várnában, a Fekete-tenger partján július 8-tól augusztus 8-ig Kornya Sándor gimnáziumi tanár parancsnoksága és Dr. Ember Ernő gimnáziumi tanár, cserkészkerületi főtitkár vezetésével. A táborozáson többek között résztvettek Dr. vitéz Bessenyei Lajos tankerületi kir. főigazgató, a VI. cserkészkerület elnöke, Dr. Kun Sándor igazgató, szervezőtestületi elnök, Török Tibor tanítóképzőintézeti igazgató, ker. ügyvezető elnök, Dr. vitéz Kovách Elemér táblabíró, csapat-tiszt és többen a csapat tisztjei közül. Egyideig együtt volt a csapattal Jakucs István kollégiumi igazgató is. A csapat létszáma 6 órsben 38 fű volt. A csapat az utat a Dunán tette meg. Útközben rövid esti sétát tettek Belgrádban, kiszállottak Ada Kaleh-ban, harmadnap pedig Russe-ban kötött ki hajójuk s innen utaztak táborhelyükre, Várnába. Várnából több kirándulást tettek a környékre. Meglátogatták Boris cárr kastélyát, egy délután a várnai csataterre zarándokoltak ki, I. Ulászló magyar király síremlék-mauzóleumához, ahol kegyelettel adóztak az ott elesett sok magyar hős emlékének. Kirándult a csapat a szultánok egykori székvárosába, Konstantinápolyba is, ahol három napig tartózkodott. Visszatérőben Várnából Szófiába vezetett az útjuk, majd Vidinben szállottak hajóra s egy hónapi távollét után augusztus 7-én minden baj nélkül, igen jól sikerült út emlékeivel gazdagon érkeztek haza.

A tűzharcosok gyermekeinek iskolai kedvezményei. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a honvédelmi miniszter úrral egyetértőleg rendeletet adott ki az 1914—1918. évi világháború tűzharcosai érdemeinek elismeréséről szóló törvény végrehajtása tárgyában, amelyben szabályozta a tűzharcosok gyermekeinek iskolai felvételénél, tanulmányi segélyénél és ösztöndíjánál, valamint az ezek által fizetendő tandíjak és fenntartási díjak megállapításánál követendő eljárást.

A hajdúböszörményi polgári leányiskola két éves továbbképző tanfolyamot szervezett azon leányok részére, akik magasabb iskolában tovább tanulni nem akarnak, célul tekintvén a polgári leányiskolai nevelés gyakorlati irányú befejezését minden irányban biztosítani. Hasonló tanfolyam működik a debreceni református Dóczy polgári leányiskola mellett is.

A leánycserkészek világgjambore-ja 1939-ben lesz Budapesten, a Cserkészleányok Világszövetségének Skóciában 1937-ben megtartott gyűlésén egyhangúlag hozott határozatából kifolyólag. Az első magyar leánycsapat 1920-ban alakult meg. Magyarországon már nagyon sok leánytábor van. Eleinte csak a háztartási munka, varrás, kézimunka, első segélynyújtás tökéletes tudása volt a programjuk. Később felvették az idegenvezetés, légoltalom, technikai ügyességek elsajátítását is célkitűzéseik közé. A francia, német, angol, olasz nyelvek tökéletesebb elsajátítása céljából linguafonokat is szereztek be. Vannak olyanok is, akik három nyelven értenek az idegenvezetéshez. Most a „serdülők”, 14—16 éves leányok rövidhullámú rádióadó- és vevőkészül-

leket építenek. Van kiszagda leánycserkészcsapatuk is. Ők az első segélynyújtói a falunak.

Skócia. Ebben az évben emlékeznek meg Skócia református egyháza a háromszáz évvel ezelőtti, 1638 február 23-án megkötött „Covenant”-ról, az egyházi szabadság „Magna Charta”-járól. I. Károly angol király főembereivel együtt megkísérelte a skót presbiterianusokat püspökök alá kényszeríteni és istentiszteletüket az anglikán egyház mintájára átalakítani. Mindenekelőtt a király akart a skót egyház feje lenni és az egyházat a Zsinat helyett kormányozni. Ritka összefogással emelkedett fel ez ellen a nép és az úgynevezett nemzeti konvent-ban egyesült a király tervei ellen. A fontos dokumentumot Archibald Jonston jogász és Alexander Henderson lelkész szerkesztették. Ez utóbbi volt a moderátora az 1638 novemberében összegyűlt Zsinatnak. A király megbízott felakarta oszlatni a Zsinatot, de Henderson kijelentette: „Az Úr Jézus Krisztusnak, az egyház egyetlen fejének és királyának nevében a Zsinatot megtartjuk.” A Zsinat elvetette a király liturgiáját és a püspökséget és megkezdődött a harc az egyház önállóságáért.

Afrikában 141 millió lakosból 3 millió protestáns, 2 millió római katolikus, 50 millió mohamedán, 84 millió pogány és 2 millió az egyéb vallásfelekezetekhez tartozó.

Zogu alban király feleségének, gróf Apponyi Geraldine királynénak egyik nővére, Virginia, Baghy András szolnok megyei nagybirtokos felesége.

Ez a házasság is érdekes. Baghy András ugyanis Baginak, a legendás hírű „aranyparaszt”-nak dédunokája. Baghy volt az ország leggazdagabb parasztja. Ő volt az, aki egyszer jelentkezett a kincstárnál, hogy hallotta: rosszul áll a király, szívesen adna neki kölesön. Bolondnak nézték, s megkérdezték tőle ugratásképpen, hogy hány krajcárt szánna kölesön a királynak. Baghy felgombolta mellényét s inge alól hatalmas bőrtárcát húzott elő. Megnyalazta ujjait s leolvasott az ámuldozó kincstári tisztviselő elé háromszázezer forintot ropogós bankókban. Hozzátette:

— Ezt csak előljáróban hoztam. Mert van ám otthon még egy pár százezer.

Kapott is nemességet s sok kincstári szállítást. Egyszerű, csizmás, kötényes magyar maradt. Felesége maga főzte a krumplilevest, lebbencset a gazdasági cselédeknek. Ennek a Baghynak dédunokája vette el feleségül Apponyi grófnőt s lett sógora az alban királynak.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

Az egyházkerületi elnökség ez úton kívánja tudatni az összes érdekelttel, hogy tekintettel a Kollégiumnak október 4—5-i jubileumára, az okt. 3-án reggel 8 órára kitűzött püspökeikartó közgyűlésre kizárólag csak helyi (debreceni) tényezőket hív meg vendégül. Az országos meghívások a másnapi és harmadnapi jubileumi ünnepekre szólnak, mint-hogy az elnökségnek és a megválasztott püspöknek nyomatékos óhajta, hogy ez alkalommal minden néven nevezendő ünneplés kizárólag a Kollégium négy százados multjának szőljon. A meghívandó helyi tényezők is fel fognak kéretni arra, hogy ez alkalommal a szokásos üdvözléstől tekintsenek el. Úgyszintén el fog maradni az ily alkalommal szokásos közebéid is.

Dr. Révész Imre megválasztott püspök ez úton kívánja tudatni az összes érdekelttel, hogy 1939 tavaszáig jelenlegi lakásában (Magoss György-tér 14. sz.) marad. Magánlakásán a délutáni órákban soha senkit, délelőtt is — ha esetleg ott tartózkodik — csak előzetes megheszelés alapján, kivételes fontosságú közügyekben fogad. Magánlakásának telefonszáma, amelyen bármikor lehet keresni: 27—52.

É R T E S Í T É S.

Közöljük egyházkerületi közgyűlésünk napidíjra jogosult alkotó tagjaival, hogy kedvezményes vasútjegyekről az október 3-i közgyűlésre külön most nem gondoskodunk, mert ugyanerre az időre érvényesek a Kollégium jubileumára kibocsátott kedvezményes vasútjegyek. Kérjük ezek igénybevételét. A benyújtandó útszámlákban útiköltségül csak a kedvezményes jegy ára és ennek kiállítás díja lesz elszámolható.

Debrecen, 1938 szeptember 3.

Egyházkerületi Elnökség.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatala.

3724—1938. szám.

K Ö R L E V É L

a tanulók szünidei magatartásának ellenőrzése tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az 1938. évi június hó 13-án 109.966—1938. IX. ü. o. szám alatt kelt rendeletével, az 1934: XI., az 1938: XIII. tc., valamint a 109.670—1938. IX. ü. o. számú rendeletével kiadott gimnáziumi Rendtartás 28. §-a alapján rendelkezett a tanulók szünidei magatartásának ellenőrzésére vonatkozólag (Lásd: Hivatalos Közlöny 1938 június 15-i 12. számában).

Egyházkerületünk minden nép-, közép-, középfokú és szakiskola igazgatóját a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr által kiadott rendelkezéséhez hasonló eljárásra utasítom.

Debrecen, 1938 augusztus 19.

Uray Sándor,
püspök h.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatala.

3725—1938. szám.

K Ö R L E V É L

a balesetek elleni védekezés tárgyában.

Felhívom az érdekeltek figyelmét arra, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az Országos Közegészségi Egyesületnek a balesetek ellen való védekezés érdekében végzett munkájának támogatása tárgyában 108.304—1938. IX. szám alatt kiadott rendeletét az 1938. évi július hó 19-én 110.576—1938. IX. szám alatt kelt rendeletével (megjelent a Hivatalos Közlöny 1938 augusztus 1-i 15. számában) módosította.

Uray Sándor,
püspök h.

A tiszántúli református egyházkerületi püspöki hivatala.

3742—1938. szám.

K Ö R L E V É L

az 1933—39. tanévi tan- és segédkönyvekről.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az 1938. május hó 31-én 109.711—1938. IX. ü. o. szám alatt kelt rendeletével közzétette az alsó-, közép- és középfokú középiskolák, valamint a szakirányú középiskoláknak az 1938—39. tanévben használatba vehető tan- és segédkönyveinek jegyzékét (Lásd: Hivatalos Közlöny 1938 június hó 1-i 11. számában).

Utasítom egyházkerületünk közép- és középfokú iskoláit, hogy a fenti rendelethez igazodva csak olyan új tankönyvek bevezetésére szorítkozzanak, amelyek a folytatólagos tantervek fejlesztésével kapcsolatban nélkülözhetetlenek és amelyeket az Egyetemes Konvent is engedélyezett a református középiskolák számára. Ha valamely tárgyhöz nincs a Konvent által is engedélyezett tankönyv, abban az esetben a tanári testület szabadon választhat a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által engedélyezett tankönyvek közül.

Debrecen, 1938 augusztus 26.

Uray Sándor,
püspök h.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3920—1938. szám.

K Ö R L E V É L

a segédtanítók hivatali esküvétele tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 62.666—1938. VI. ügyszám alatt valamennyi vármegyei és thj. város közigazgatási bizottságához a következő rendeletet intézte:

„Kapcsolatban az 1930. évi XLVII. tc. 2. és 5. §-ai alapján 865/1/70—1931. szám alatt kiadott rendelettel, a m. kir. pénzügyminiszter úrral egyetértőleg — *folgyó évi szeptember hó 1-től kezdődő hatállyal* — a következőképpen rendelkezem:

Az állami és nemállami *segédtanítók* (segédtanítónők) hivatalbalépésük alkalmával fogadalom helyett *hivatali eskü* letételére utasítandók, illetményeik pedig a 7000—1925. M. E. számú rendelet 42. pontjának 1. bekezdésében foglaltak szerint attól a naptól kezdődően utalványoztatnak, amely napon az illető tanítók (tanítónők) hivatali esküjüket letették.

Ezzel kapcsolatban az állami és nemállami segédtanítók (segédtanítónők) *rendes tanítónó* való kinevezése, illetőleg *rendes tanító*ul való elismerése *második kinevezésnek* számít és így magasabb illetményeik a 7000—1925. M. E. számú rendelet 42. pontjának 3. bekezdésében foglaltak szerint a kinevezési okirat keltét, illetőleg a *rendes tanító*ul való elismerésre vonatkozó rendelet keltét követő hónap első napjától járnak.

Budapest, 1938. évi augusztus hó 31-én.

A miniszter rendeletéből: *Dr. Hertelendy Jenő* s. k., miniszteri tanácsos.

Erről az érdekelteket tudomásulvétel és megfelelő eljárás végett értesítem.

Debrecen, 1938 szeptember 5.

Uray Sándor,
püspök h.

Pályázati hirdetmények

A felsőszabolcsi református egyházmegyébe kebelezett *tornyospálcai lelkészi* állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom: 18·77 mm. búza, 38·27 mm. rozs, 38 magyar hold szántó és cca 1 magyar hold kaszáló, 350 P faváltság, 802·56 P kongrua. A földek adóját lelkész fizeti.

Tornospálca a II. tc. 25. §-a alapján kijelölt hely.

A pályázati kérvények október 1. déli 12 óráig válaszbellyel felszerelve református esperesi hivatal Demecser, Szabolcs m. küldendők.

Debrecen 1938 szeptember 9.

Uray Sándor,
püspök h.

Hajdúböszörmény református Boeckay-gimnáziumának igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy *német-francia szakos tanészre*, az állást egyelőre helyettes tanárral töltjük be. Előnyben részesül, akinek magyarból is van képesítése. Javadalma a nemállami tanszemélyzet részére megállapított javadalom. Megfelelő képesítésű református okleveles tanárok az igazgatótanácshoz címzett, szabályszerűen felszerelt folyamodványukat 1938 szeptember hó 21-ig a gimnázium igazgatóságához nyújtják be. Az állás azonnal elfoglalandó. *Dr. Széll Gábor*, igazg. tanácsi elnök. *Rác Jenő*, gimn. igazg.

A *hajtúnánási* református gimnázium *rajzszakos* óraadó *helyettes tanárt* keres. A tanszéket jelenleg betöltő tanár betegség címén nyugdíjazását kérte, s ha a nyugdíjazás megtörténik, a tanszék — mely egyébként a vallás- és közoktatásügyi minisztérium kinevezése alá esik — azonnal betöltetik helyettes tanárral. Díjazás addig azonos az állami óraadó tanárokéval. Okleveles rajztanárok pályázati kérvényeiket

szeptember 20-ig nyújtják be az intézet igazgatójához. Az állás megbízatás esetén azonnal elfoglalandó. *Dr. Tóth Lajos*, igazgató.

A **kisújszállási református Horthy-gimnázium** pályázatot hirdet egy nyugdíjazás folytán megüresedett *magyarlatin szakos* rendes tanári állásra, melyet a fenntartótestület rendes, esetleg helyettes tanárral tölt be. Pályázhatnak rá ref. vallású tanárok. A pályázók folyamodványukat, amelyhez mellékelni életkorukat, vallásukat, családi állapotukat, magyar állampolgárságukat, hazafias érzésüket és megbízhatóságukat, katonai szolgálatukat, végzett tanulmányaikat és esetleg eddigi szolgálatukat igazoló okmányok csatolandók, folyó évi szeptember 21-ig a kisújszállási református gimnázium igazgatóságához küldjék be. Személyes bemutatkozás kívánatos. Az állást a megválasztás után azonnal el kell foglalni. *Török Imre*, igazgatósági elnök, *Janó István*, igazgató.

A **fényeslitkei református** egyház a halálozás folytán megüresedett *kántortanítói* állásra szeptember 22-i határidővel pályázatot hirdet. Fizetése természetbeni lakás, kert, 27 kat. hold 1381 □-ól szántóföld, 53 P 50 fillér papénc, 5 köből búza, 18 köből (á 128 l.) rozs és 23 aranypengő készpénz. Községtől ismétlőkola vezetésért 100 P és államszegély. Értékegység 62. Kötelesség törvény és szabályrendelet szerint. A földekért az adót haszonélvező fizeti. Meghívásra személyes bemutatkozás saját költségen. Pályázhatnak kántori oklevéllel és három évi várakozási idővel rendelkezők. Válaszbélyeg csatolandó. *Református Lelkészi Hivatal*.

Földes református presbitériuma pályázatot hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett VIII. sz. *tanítói* állásra. Pályázhatnak nők és férfiak. Javadalom: 50%-os helyi hozzájárulás, államszegély, lakás vagy lakbér. Kötelesség: Presbitérium által rábízott osztály vagy osztályok vezetése, belmissziói, népnevelési munkákban közreműködés. Amennyiben férfit választana presbitérium, kötelessége: leventeoktatás, lelkészt, kántort akadályoztatásuk esetén helyettesíteni, énekkar tanításban segíteni. Amennyiben ezen állásra tanyai tanító választatnék meg, pályázók jelezzék kérvényükben, hogy ez esetben fenntartják-e pályázatukat a tanyai tanítói állásra. Törvényszerűen, válszbélyeggel felszerelt kérvények október 7-ig küldendők be a református lelképásztori hivatalhoz. Korteskedés a jelölésből kizárást von maga után. A tanyai tanító fizetése 20%-os hozzájárulás, államszegély, lakás.

Gulács református egyháza az újonnan szervezett IV. számú *férfitanítói* állásra pályázatot hirdet. Javadalom: Lakbér, 20% helyi hozzájárulás, államszegély. Kötelessége a kijelölt osztályok vezetése, ifjúsági egyesület és énekkar vezetése, belmissziói és adminisztrációs munkákban részvétel és szükség esetén orgonista kántori teendők végzése. Kellőleg felszerelt kérvények válszbélyeggel ellátva Református lelkészi hivatalhoz küldendők. Pályázati határidő a lap megjelenésétől számított 21 nap. Személyes megjelenés értesítésre saját költségen. Állás esperesi megerősítés után azonnal elfoglalandó.

A **mándoki református egyház** pályázatot hirdet *helyettes kántortanítói* állásra. Fizetés és kötelesség törvényszerű. Pályázati határidő 8 nap. Állás november elsején foglalandó el. Korteskedés kizáró ok.

A **nyíribronyi református egyház** pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett II. számú *férfitanítói* állásra. Fizetés törvény szerinti. Kötelessége a reábízott osztályok vezetése, belmissziói munkában segédkezés, szükség esetén a kántor helyettesítése. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított 3 hét. Szabályszerűen felszerelt kérvények református lelkészi hivatal Nyíribrony, u. p. Ramocsaháza címre küldendők.

Porcsalma református egyháza pályázatot hirdet egy lemondás folytán megüresedett *tanítói* állásra. Javadalom készpénz és lakbér a Központi Illetményhivatal útján. Kötelesség: A reábízott osztályok tanítása, belmissziói munkában részvétel. Ifjúsági munkában és énekkarvezetésben jártasság előny. Pályázati határidő a közzétételtől 21 nap. Állás azonnal elfoglalandó. Szabályszerűen felszerelt kérvények válszbélyeggel Református Lelkészi Hivatal, Porcsalma, küldendők.

A **tiszaburai református egyház presbitériuma** pályázatot hirdet a II. számú *kántortanítói* állásra. Helyi javadalom 40 értékegység. Lakás természetben. Államszegély. Kötelesség: V—VI. vegyes osztály, esetleg a presbitérium által reábízott más osztályok vezetése, soros kántorság végzése, lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat, mindennemű belmissziói munkában való segédkezés, dalárda vezetése. Pályázati határidő e lap megjelenésétől számított 21 nap. Az állás betöltésénél figyelembe vétetnek a vonatkozó miniszteri és egyházközségi rendeletek. A választása a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr jóváhagyása után válik jogerőssé, amiért azonban az egyház felelősséget nem vállal. Az államszegély későbbi kiutalásáért, illetve annak elmaradásáért az egyházzal szemben semmiféle igény nem támasztható. Kántorpórbá szeptember 25-én. Megjelenés — saját költségen — ajánlatos. Kellően felszerelt és válszbélyeggel ellátott kérvények „Református Lelképásztori Hivatal Tiszabura, Szolnok m.” küldendők.

A **tiszafüredi református egyház** pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett I. sz. *férfitanítói* állásra. Az állás az 1938—39. tanévre helyetteséssel töltetik be. Javadalma a helyettes tanító törvényszerű fizetése. Ha átválasztás útján töltetnek be az I. számú állás, ez esetben a helyettes az átválasztás útján megüresedett tanítói álláson nyer alkalmazást.

Kötelesség a presbitérium által kijelölendő osztályok tanítása, egyháztársadalmi munka.

Pályázati kérvények az összes szükséges mellékletekkel felszerelve Református Egyház, Tiszafüred, Heves m. címre 1938 október 6-ig benyújtandók az okmányok visszaküldésére szolgáló, kellően felbélyegzett borítékkal együtt. Az állást miniszteri jóváhagyás után azonnal el kell foglalni.

T A R T A L O M :

- Révész Imre : Négyszázados Kollégiumunk.
 Dr. Révész Imre megválasztott püspök.
 Dr. Révész Imre életrajza.
 Dr. Révész Imre nyilatkozata.
 Dr. Révész Imre üdvözlése.
 Uray Sándor : Dr. Révész Imre üzenete.
 Kölesey Ferenc.
 Liceumi oktatás és nevelés.
 Debreceni Őrszem : Reverzális ügy.
 Baráth Imre : Debrecen.
 Dr. Szeremley Béla : A debreceni Mester-utcai templom.
 Jakucs Sándor : A balmazújvárosi templom.
 Dr. Nagy Sándor : Százötvenegedik zsoltár.
 Kollégiumi jubileumra meghívó.
 A kollégiumi jubileum ünnepeinek programja.
 Kollégium jubileumára vonatkozó értesítések.
 Emlékbélyegek.
 Dr. Veres István : Zeke Dániel.
 Irodalom.
 Hírek az egyházmegyékből.
 Gyászrovat.
 Különfélék. Hivatalos. Pályázati hirdetémények.
 Statisztika. Hirdetések.

Ha hirdetőinknél vásárol, szíveskedjék a lapunkban megjelent hirdetésre hivatkozni.

STATISZTIKAI KIMUTATÁS
a tiszántúli református egyházkerület közép- és középtékő tanintézetekinek népszerűségi és tanulmányi állapotáról az 1937—1938. tanévről.

Sorszám	Tanintézetek	Igazgató	Tanulók száma		Felekezeti megoszlás										Tanulási eredmény						Érettségi, illetve képesítő vizsgálatok e redménye											
			nyilvános	magán	összesen	református	ág. ev.	unitárius	róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti	baptista	izraelita	összesen	ált. osztályzat	egy	két	több	Oszályzatmaradék	összesen	kiütelés	jés	jó	elégéges	jav. vizsg. 2 hó	1 év	ismételt	nem ismételhet	összesen			
			1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
I. Gimnáziumok:																																
1.	Békés	Berentés Lajos	8 316	34 350	200	35	3	94	1	4	13	350	45	106	164	18	2	15	8	350	8	3	20	2	7	—	—	—	—	—	—	40
2.	Debrecen	Dr. Kun Sándor	8 769	14 783	759	17	—	4	1	2	4	783	119	198	340	84	42	42	14	783	14	29	26	9	1	—	—	—	—	—	91	
3.	Hajdúböszörmény	Rácz Jenő	8 303	11 314	258	1	2	17	13	1	22	314	42	93	150	16	13	13	1	314	1	4	13	3	1	—	—	—	—	—	23	
4.	Hajdúnánás	Dr. Tóth Lajos	8 293	58 351	247	2	1	33	40	1	27	351	57	90	160	32	11	1	1	351	4	5	15	11	—	—	—	—	—	37		
5.	Hódmezővásárhely	Varga Dezső	8 285	1 286	153	3	11	94	1	1	24	286	36	82	140	20	7	2	1	286	1	2	12	5	—	—	—	—	—	24		
6.	Karcag	Dr. Gaál László	8 282	27 309	196	5	1	53	2	1	49	309	31	91	153	24	8	2	2	309	2	3	4	10	4	—	—	—	—	23		
7.	Kisújszállás	Janó István	8 334	20 354	239	2	1	84	1	1	26	354	52	85	171	31	8	7	1	354	3	14	10	3	1	—	—	—	—	34		
8.	Mezőtúr	Dr. Mezey Sándor	8 368	13 381	243	19	1	88	—	—	30	381	46	84	196	36	19	—	—	381	4	9	15	2	1	—	—	—	—	32		
9.	Szeghalom	Nagy Miklós	8 258	154 412	268	13	4	84	—	3	40	412	52	86	193	61	—	—	—	412	2	3	13	3	—	—	—	—	—	23		
II. Leánygimnáziumok:																																
10.	Debrecen	Dr. Papp Ferenc	8 540	19 559	499	18	—	16	—	—	26	559	153	214	182	6	—	—	—	559	8	16	7	1	—	—	—	—	—	—	40	
11.	Hódmezővásárhely	Muzsi János	8 259	10 269	152	7	—	73	2	1	34	269	64	99	98	7	—	—	—	269	1	15	7	2	2	—	—	—	—	—	32	
III. Tanítóképző:																																
12.	Debrecen	Török Tibor	5 194	—	190	1	—	3	—	—	—	190	12	50	110	15	7	—	—	—	5	17	9	5	1	—	—	—	—	—	37	
IV. Tanítónőképzők:																																
13.	Debrecen	Dr. Vekerdí Béla	5 213	—	203	7	—	3	—	—	—	203	20	98	79	4	6	—	—	—	1	22	13	5	—	—	—	—	—	—	41	
14.	Nyíregyháza	Porzsol István	5 177	—	152	10	1	8	4	—	2	152	29	84	55	6	3	—	—	—	9	22	3	—	—	—	—	—	—	—	34	
V. Polgári itüiskolák:																																
15.	Debrecen	Vitéz Csánky Adorján	4 458	62 520	476	6	—	10	—	—	28	520	32	104	246	54	57	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16.	Makó	Dr. Ravasz Dezső	4 142	5 147	129	7	—	2	1	—	8	147	22	43	65	8	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
VI. Polgári leányiskolák:																																
17.	Berettyóújfalú	Takács Károly	4 124	—	78	4	—	26	1	—	15	78	21	52	49	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
18.	Debrecen	Dr. Vekerdí Béla	4 473	6 479	463	10	—	3	1	—	1	479	76	155	186	26	13	12	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
19.	Hajdúböszörmény	H. Fekete Péter	4 160	20 180	141	3	—	5	11	—	19	180	38	70	59	8	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20.	Nyíregyháza	Dobai Sándorné	4 244	6 250	190	33	—	8	6	—	13	250	28	87	116	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összesen			6192	460 6652	5236	203	25	708	85	8	10	377	6652	975	1971	2912	464	172	129	29	6652	44	165	173	55	14	3	1	511			

Frtesítés! Debrecenben, szeptember hóban mint MÁV háztól-házig szállító **szállítványozási vállalatot alapítottam.** Bármilyen szállítást, költöztetést vállalok
Dr. Tordai VASADY LAJOS Iroda: Szent Anna-u. 2. Telefon: 28-81 szállítványozó

100-féle cikket vásárolhat, de csak egy helyen fizeti havi részletekben, ha szükségletét az „UNIO“ Központi Hiteliroda cégei útján szerzi be. Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbízható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha még nincs, igényelje irodánkban:
Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.

Földek, házak, telkek eladása, vételre, bérlete

ügyében forduljon bizalommal

Dienes József

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához

DEBRECEN, Bethlen-utca 21. szám

123 megbízható cégnél

nyújt vásárlási lehetőséget! Egy helyen jelent fizetési kötelezettséget! A havonta megújuló állandó továbbvásárolhatóság jogával!

a „Takarékosság“ Kereskedelmi R.-T.

bevásárlási rendszere, mely a mai gazdasági helyzet legmegfelelőbb beszerzési módját biztosítja a vásárlóközönség számára

A „TAKARÉKOSSÁG“ vásárlási igazolványai és utalványai a „Takarékosság“ igazgatóságánál igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János: **vasnagykereskedése**
Telefon 20-06 és 15-48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslr-bödönök, disznóölő-kécek, húsvágó-gépek

Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos „Gróf Bethlen István-harang“

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelési és haranglábgyára

Budapest, VI., Petneházy-u. 78.

(VI., Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53

KITÜNTETVE: Párisi világkiállításon díszoklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel, több állami díszoklevéllel

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállítás díjtalan!